

INTERVIEW

ZAMBIA I MIT HJERTE

Forfatter Katrine Marie Guldagers barndom i Afrika har sat dybe spor
s. 6 /

POLITIK

KVINDERNE KOMMER

Kenya opruster på ligestilling og går til valg - nu med kønskvoter
s. 24 /

YTRINGSFRIHED

BURMESERE MED HANEKAM

I regimer som Burma har punkrocken fået den samfundsomstyrtende kraft, den har tabt i Vesten - mød punkbandet, der slås for frihed med nitter, næseringe og støjende guitarer
s. 10 /

udvikling

DANMARKS
GLOBALE MAGASIN

- NR 1 · 2013 · FEB/MAR · 40. ÅRGANG -

DET SIDSTE HJEM

Verdens første alderdomshjem for sexarbejdere er en succes i Mexico
s.30 /

udvikling

ABONNEMENT

Udvikling er gratis og udkommer seks gange om året.

Bestilling af abonnement og ændring af adresse:

www.udvikling.dk

Bestilling af tidligere numre:

www.danida-publikationer.dk

Abonnementsservice: distribution@rosendahls.dk,

tlf. 4322 7300

Næste nummer udkommer 5. april 2013

REDAKTION

Redaktør: Stefan Katić (SK)

Journalist: Ulrikke Moustgaard (ULM)

– ulrman@um.dk, tlf. 3392 0801

Events og markedsføring: Sara Leth

– sarlet@um.dk, tlf. 3392 1915

Ansvarshavende ifølge medieansvarsloven:

Jesper Fersløv Andersen, kontorchef,

Udenrigsministeriets Presseenhed

Design: Esben Niklasson, Layout: India

Tryk: Arco Grafisk. Papir: 115 gram MultiArt Matt

DETTE NUMMER

NR 1- 2013 – FEBRUAR/MARTS – 40. ÅRGANG

Udgivelsesdato: 8. februar 2013

Redaktionen afsluttet 24. januar 2013

Trykoplæg: 16.200

ISBN 978-87-7087-704-6 (tryk)

ISBN 978-87-7087-706-0 (elektronisk)

ISSN 0106-0570

Forside: Benedicte Desrus & Isak Hoffmeyer/

Gyldendal & Colourbox

Fotos s. 3: Bulisa/Scanpix & Anne Aggaard & Rooti

& Marcos Lopez & Karsten Bidstrup & Niranjan

Shrestha/AP/Polfoto

ANNONCESALG

Rosendahls Mediaservice,

Niels Hass – nh@rosendahls.dk, tlf. 2933 6606

UDGIVER

Danida, Udenrigsministeriet

Asiatisk Plads 2, 1448 København K

Danida er betegnelsen for Danmarks statslige udviklingssamarbejde, som er et aktivitetsområde under Udenrigsministeriet.

Artikler i *Udvikling* udtrykker ikke nødvendigvis

Udenrigsministeriets synspunkter.

UDENRIGSMINISTERIET

DANIDA

DANMARKS
UDVIKLINGSSAMARBEJDE

DANSKE MEDIER

“

Mens korrupsion i Vesten betragtes som uansvarlig adfærd, gælder det i Congo ofte som meget ansvarlig adfærd: Hvis man undlader at benytte en chance for at brødføde sin familie, er man for alvor uansvarlig.

Fra David Van Reybroucks
Congo – Historien om Afrikas hjerte
Bogen er anmeldt i dette nummer på side 48.

De bidrager til dette nummer

Akhilesh Upadhyay,
Kathmandu

Som chefredaktør for Nepals mest indflydelsesrige engelsksprogede avis, *The Kathmandu Post*, befinder Akhilesh Upadhyay sig i en vanskelig situation, når han taler med gæsteforskere, diplomater og donorer. De spørger altid: Hvor længe skal Nepals overgangsfase, der startede med faldet af det feudale monarki i 2006, vare? Svaret er ikke enkelt, men chefredaktøren giver her et bud.

(s. 40)

Marie Sjødin Græsholm,
Nairobi

Debatten om kvindeskvoter er sprunget ud i fuldt flor i Kenya i Østafrika, og med landets nye forfatning i ryggen er de kenyanske kvinder klar til kamp om pladser i parlamentet. De skal bare først lære, hvordan man bærer sig ad. Marie Sjødin Græsholm har været til "Sådan-bliver-du-politiker"-undervisning i Nairobi, hvor 45 kvinder tog de første skridt mod en politisk karriere.

(s. 24)

Sine Plambeck,
København, New York
og Benin City

Hvert år deporterer Europa udenlandske sexarbejdere tilbage til deres hjemlande – nogle behandles som ofre for sex trafficking, andre som illegale indvandrere. Sine Plambeck har fulgt i fodsporene på en gruppe udviste kvinder tilbage til det sydlige Nigeria. Her mødte hun kvinderne i en ny branche i vækst: rednings- og deporteringsindustrien.

(s. 50)

Ny dukke taler både twi, ga, danmgbe, ewe og hausa **s.66 /**

Når nigerianske sexarbejdere vender hjem **s.50 /**

udvikling

UDVIKLING

Burundi imponerer og får milliard-støtte **s.4 /**

Interview med Christian Friis Bach **s.14 /**

Kenya går til valg: Kvinderne kommer **s.24 /**

Verdens fem mest oversete flygtningekriser **s.29 /**

Fotoreportage: Sexarbejderens sidste hjem **s.30 /**

ERHVERV

Skandinavisk solferie med mørke skygger **s.20 /**

Afrikanske iværksættere hitter med urin **s.23 /**

Mexico vil være verdens store økonomi **s.23 /**

Østfrikanske lande har ramt en olieåre **s.36 /**

Fra Foreign Affairs: BRIK-eventyret er en myte **s.56 /**

TEMA: NEPALS SKRØBELIGE FRED

Chefredaktøren for *The Kathmandu Post* analyserer landets skridt mod fred og en ny forfatning.

POLITIK

Chavinismen skal fortsætte i Venezuela **s.19 /**

Sagen genåbnet – i Congo: Mordet på Lumumba **s.19 /**

Efter freden: Nepal venter på fremtiden **s.40 /**

Kronik: Nigerias deporterede kvinder **s.50 /**

Hvad mener Kinas nye leder om fattigdom? **s.64 /**

KULTUR

Mit u-land: Katrine Marie Guldagers Zambia **s.6 /**

Kuduro fra Angola er blevet globalt og hipt **s.13 /**

Vietnams undersøiske kulturarv i fare **s.13 /**

Unge punkere udfordrer gamle regimer **s.10 /**

Ny Congo-bog er bedre end en thriller **s.48 /**

EN SNAK MED FRIIS BACH

De fattige i u-landene skal kunne klage over dansk bistand. Og så skal ngo'erne bedømmes på deres kvalitet.

Afrika tror på undergrunden **s.36 /**

FASTE SIDER

Debat: Glem ikke 2015 Målene **s.55 /**

Navne: Journalister hædres **s.64 /**

Asiatisk Plads: Nyt om dansk bistand **s.65 /**

Indvikling: Negerdukkerne er tilbage **s.66 /**

Fremblik: Kvindekamp og cubanske rytmer **s.67 /**

DEN ARGENTINSKE NADVER

Påske på vej. Se fotografen Marcos López fortolke Leonardo Da Vincis berømte maleri anno nutiden.

Hver femte ung ikke rustet til job

DET GÅR SKIDT med at uddanne børn og unge i u-landene. En nylig rapport fra FN's uddannelsesorganisation (UNESCO) viser, at 200 millioner unge end ikke har fuldført grundskolen. Det svarer til en femtedel af de unge i verdens fattige lande. Mange steder er der ikke sket fremskridt siden 2000.

"Vi er vidne til en generation af unge, som er frustreret over det kroniske misforhold mellem kundskaber og arbejde," siger UNESCO's generaldirektør, Irina Bokova.

Med til det nedslående billede hører, at en grundskoleuddannelse i virkeligheden ikke er nok. Unge skal have en vis uddannelsesmæssig overbygning oven på grundskolen, hvis de skal være i stand til at skaffe sig et ordentligt job.

Bokova opfordrer på baggrund af rapporten til at investere langt mere i uddannelse. • /RH

Burundi får milliardstøtte

Til forskel fra nabolandet Rwanda har Burundi frigjort sig fra vold. Regeringen arbejder målrettet på at sætte gang i udviklingen i landet, der er blandt de fattigste i verden.

AF REGNER HANSEN

■ MENS INTERNATIONALE DONORER er kommet på kant med Rwanda på grund af præsident Paul Kagames fremfærd i regionen, har de givet tilsagn om at yde over to milliarder dollar (cirka 11,5 milliarder kroner) i støtte til nabolandet Burundi. Løftet blev givet på et møde mellem Burundi og landets samarbejdspartnere i de rige lande, og beløbet var næsten dobbelt så stort som forventet.

Donorerne, heriblandt også private udviklingsorganisationer, er imponerede over, hvordan landet i Østafrika er blevet normaliseret politisk, økonomisk og socialt efter omfattende etniske massakrer fra 1994 og frem. Over 200.000 mistede livet i opgør mellem hutuer og tutsier, og endnu flere blev fordrevet.

Med hjælp fra FN er der holdt fair og fredsfulde valg, økonomien voksede med over fire procent i 2011, og spædbørnsdødeligheden og andre udviklingsindikatorer går i den rigtige retning.

REGERINGEN HAR EN PLAN

Burundi er på størrelse med Jylland, men har en befolkning på over tre gange Jyllands,

nemlig på 8,7 millioner. Det giver et betydeligt pres på landbrugsjorden. Derfor har landets regering udarbejdet en udviklingsstrategi, der går på flere ben – den handler blandt andet om industri på basis af forarbejdning af landbrugsafgrøder, minedrift og turisme. Hertil kommer forbedring af uddannelse og sociale forhold. Det skal alt sammen løfte Burundi op fra placeringen som et af verdens fattigste lande.

Burundis præsident, Pierre Nkurunziza, forsikrede på donormødet i Genève, at landet har masser af talent, naturressourcer og økonomiske muligheder.

"Jeg kan ikke sige det ofte nok: Borgerne i mit land viser et uhåndgribeligt ønske om at skabe en bedre fremtid," sagde Nkurunziza.

Udsigterne for Burundis naboland Rwanda er anderledes. Rwanda oplevede også etniske massakrer. Men i forhold til Rwanda har EU fastfrosset et bistandsprogram til, hvad svarer til 1,3 milliarder kroner på grund af præsident Kagames støtte til oprørere i Den Demokratiske Republik Congo, der beskyldes for menneskerettighedskrænkelser. •

Ny, men farlig vej

FORBEDRINGEN AF HOVEDVEJEN mellem hovedstaden Dhaka og vækstbyen Sylhet i Bangladesh var tænkt som, ja, en forbedring. Men syv år senere konstaterer den britiske søndagsavis The Observer i en grundig reportage, at N2 er blevet en af verdens mest dødsfarlige hovedveje.

Vejen blev udvidet som følge af projektet, og belægningen blev fornyet, så det er muligt at komme hurtigere frem med varer blandt andet.

Men problemet er, at der er forsømt at gøre noget ved den basale sikkerhed. Således er der intet autoværn, ingen rumleriller, ingen

trafiklys, ingen fartkontrol og intet fortov eller lignende.

Verdensbanken er hovedsponsor af projektet. Landechef for Verdensbanken i Bangladesh, Ellen Goldstein, siger til The Observer, at det er en vanskelig balancegang i u-lande at fremme grundlaget for økonomisk vækst og tage andre vigtige hensyn. • /RH

Mere nødhjælp til Mali

EU-kommissionen besluttede i slutningen af januar at donere 20 millioner euro ekstra til den humanitære indsats i Mali. Det sker, efter at kampe mellem islamistiske oprørere og maliske regeringstropper i det nordlige Mali er taget til og har sendt mellem 350.000 og 500.000 mennesker på flugt til det sydlige Mali og de omkringliggende lande.

Landet er i forvejen hårdt ramt på flere fronter i form af tørke, fejlslået høst og mangel på fødevarer. Det fik EU til at sende 20 millioner euro til Mali i december 2012. De penge rækker ikke til at dække de nye behov for nødhjælp, der er opstået siden på grund af flygtningestrømme i kølvandet på den væbnede konflikt – derfor fordobler EU nu støtten.

Pengene skal bruges til at hjælpe svært underernærede børn, til at hjælpe flygtninge i Malis nabolande og til mad og nødhjælp i selve Mali.

Frankrig sendte i midten af januar franske tropper til landet, der skal assistere regeringen med at bekæmpe islamisterne. Danmark har suppleret med et transportfly og 12 millioner kroner til den afrikanske fredsstøtte mission i Mali. • /ULM

Plan om millionby i Kinas ørken

ER DET UDVIKLING på kinesisk? spørger iagttagere. Der ligger 700 bjerge på stedet (foto), og der er temmelig tørt. Alligevel har det kinesiske statsråd, landets øverste administrative myndighed, godkendt et projekt om en ny millionby i tilknytning til byen Lanzhou i den centrale del af landet.

Lanzhou er hovedstad i Gansu-provinsen og har 3,6 millioner indbyggere. Byen ligger strategisk i forhold til Tibet, Xinjiang og nabolandet Mongoliet. Området er udnævnt til statslig udviklingszone, og det nye projekt er et forsøg på at øge den økonomiske aktivitet. Men eksperter tvivler på, at det er miljømæssigt forsvarligt.

Lanzhou er ifølge Verdenssundhedsorganisationen (WHO) den by i Kina, der har størst luftforurening, hvilket skyldes "beskidt" industri. Så hvad hvis der kommer mere af samme slags? Projektet forudsætter, at bjergene jævnes med jorden med risiko for balancen i naturen. Og i forvejen kniber det for Den Gule Flod at levere tilstrækkeligt med vand i dette ørkenområde.

Projektet gennemføres af et af Kinas største entreprenørfirmaer, China Pacific Construction Group. Her er man fortrøstningsfuld. Den nye by "vil føre til en miljømæssigt bæredygtig økonomi baseret på energibesparende industrivirk-somheder", hedder det i en meddelelse, som er bragt af det kinesiske statslige tv, CCTV. • /RH

6/

Katrine Marie Guldagers Zambia

KUNSTEN AT STÅ PÅ ET STRUDSEÆG

Lille hjerte hedder Katrine Marie Guldagers seneste anmelderroste roman om Danmark set fra Køge, men tre års tidlig barndom i Zambia og flere gensyn med Afrika har sat dybe spor. Glæden ved det store kontinent og dets eventyr har forplantet sig i bøgerne.

AF JAN KJÆR

■ DANMARK VISER vintertænder, og det er bidende koldt uden for et snedækket Fields i Ørestaden. Indenfor duftende og dampende espresso på Baresso, hvor *Udviklings* udsendte har indtaget sin plads under billeder af gnuer på savannen og afrikanske kaffebønder.

“Det første, jeg husker i mit liv, er fra Afrika,” begynder forfatteren Katrine Marie Guldager, der boede med sin familie i Zambia, fra hun var tre til seks år.

“Det er de vildeste ting, jeg kan huske, og jeg har siden kunnet mærke, at glæden ved Afrika og eventyrene nok har forplantet sig.”

“Vi fandt en slange, en grøn mamba, i haven, og det er stort for en lille pige. Gartneren hr. Chitambo havde dræbt den. Min far var så stolt af den, at han gravede den op, når der kom gæster.”

Og så fortsætter Katrine Marie Guldager med oprivende møder med elefanter, flodheste og næsehorn, der gik til angreb på familiens lille Renault 4, der også blev brugt på safari, selv om den ofte sad fast i mudderet.

“Kør, kør, skreg vi fra bagsædet til far, når dyrene kom for tæt på,” erindrer hun. “Han var en modig mand.”

Hendes far, Per Guldager, arbejdede med skovdrift i Zambia som Danida-rådgiver.

“

Det første, jeg husker i mit liv, er fra Afrika.

Katrine Marie Guldager

SORT OG HVID

“Jeg har fået ind med modernælken, at andre har et liv, der er så anderledes end mit,” fortæller Katrine Marie Guldager, der boede i den fine gade beboet af hvide i byen Kitwe i Zambias kobberbælte.

Tjenestefolkene var sorte. Gartneren hr. Chitambos familie boede i et skur i baghaven. Her fik han som familiens overhoved lov til at spise først, og den 13-årige datter, Felista, var allerede genstand for overvejelser om giftermål.

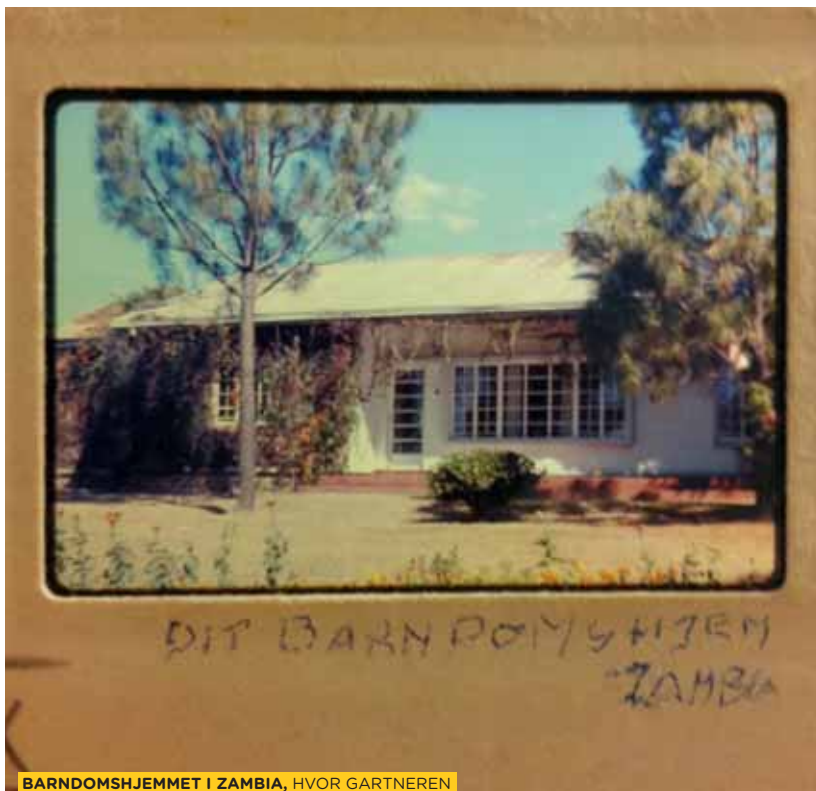
Bagved Chitambo-familiens minimale tjenestebolig var der en trælåge. Når man åbnede den, åbenbares en helt anden verden med sindrige stisystemer ind mellem de småskure, hvor de sorte arbejdere boede.

“Her vovede min søster og jeg os aldrig ned,” erindrer hun.

Katrine Marie Guldager gik i kommuneskolen i Kitwe, der var gammeldags efter engelsk forbillede.

“Vi stod ret for læreren, gik i skoleuniform og fik smæk med linealen.”

Men skolen var veludstyret med bøger og andre undervisningsmaterialer. Den zambiske økonomi boomedede i 1960'erne og de tidlige 70'ere på grund af undergrundens rige kobber-

BARNDOMSHJEMMET I ZAMBIA, HVOR GARTNEREN BOEDE MED SIN FAMILIE I ET SKUR I BAGHAVEN.

forekomster, og præsident Kenneth Kaunda prioriterede penge til uddannelse og sundhed.

“Rektor fortalte engang, at han havde stået på et strudseæg. Det var det vildeste. Fantasien fik virkelig noget at arbejde med. Vi var målløse. At stå på et æg!”

“Engang var jeg ved at drukne i en swimmingpool i Kitwe, den verden man som hvid overklasse helt automatisk gled ind i. Min mor stod i hotpants og drak dry Martini, og jeg skulle prøve at svømme ud i den dybe ende.”

“Jo, der sker bare så meget mere spændende i Afrika,” husker hun.

DANSK KULTURCHOK

Men i 1972 forlod hun Zambia, seks år gammel.

Familien flyttede til Hillerød i Danmarks første bofællesskab, Sættedammen, og det var en kaotisk tid for den hjemvendte lille pige. Kæft, trit og slag med lineal blev afløst af gruppearbejde, fællesmøder og fri sex i forældre-generationen. Hun savnede Zambias og Kitwe-skolens fastere rammer.

“Jeg ville gerne hjem til Afrika. Det kunne jeg bedre lide, og det var også det, jeg kendte. Selv om det var et stort og vildt kontinent, så var det en

Vi stod ret for læreren, gik i skoleuniform og fik smæk med linealen.

Katrine Marie Guldager

mere tryk verden,” forklarer Katrine Marie Guldager.

“Så gik det i glemmebogen.”

HJEM TIL ZAMBIA

Men Afrika var gået i blodet, og kort efter sin forfatterdebut i 1994 fik hun et rejsestipendium til at søge tilbage i barndommens Zambia.

“Det var en meget speciel rejse. Jeg kom rundt til så utroligt mange spændende steder. Jeg havde den mærkelige følelse af, at jeg kom hjem – af genkendelighed.”

Men det var også et gensyn med et land i forfald. De glade dage med tårnhøje kobberpriser var afløst af krise og stor fattigdom. Barndomshjemmet og skolen i Kitwe var hærgnet.

“Jeg gik rundt i ruinerne af det gamle hvide herredømme,” forklarer hun.

“Det var lidt et eventyr at være tilbage, og jeg mødte utroligt

mange flinke og hjælpsomme mennesker. Også ude i Kobberbæltets miner.”

Viceborgmesteren i Kitwe mente for eksempel, at han huskede Katrines mor, Susanne, der arbejdede som landskabsarkitekt for kommunen, og udstyrede generøst forfatteren med både bil og chauffør.

I løbet af det månedlange ophold skrev Katrine Marie Guldager en række artikler til fire store aviser og fik skabt opmærksomhed om sit Zambia. Hun gentog samme nummer et par år senere.

BLIXENS ELLER GULDAGERS AFRIKA

“Mit Afrika,” var den første kommentar på Facebook, da Katrine Marie Guldager annoncerede, at hun skulle møde *Udvikling*. Kan Karen Blixen ikke være et åg for en dansk forfatter, der vil skrive om Afrika?

“Det gør ikke noget, for jeg er en stor fan af Blixen. Man kan slet ikke komme uden om Blixen. Og det skal man heller ikke. Meget af det hun har skrevet, for eksempel *Min Afrikanske Farm*, emmer af kærlighed til landet og afrikanerne. Jeg tror ikke, at hun har været særlig racistisk for sin tid. Overklasse, ja. Og det har jeg også haft det lidt svært med.”

Det er ellers ikke afrikanske forfattere, der er den største inspiration. Det er derimod sydamerikanske Gabriel García Márquez med hans magiske univers.

Danske forfatters beskrivelser af det store kontinent er heller ikke pligt-læsning for Katrine Marie Guldager. Hun begyndte at læse Jakob Ejersbos *Eksil*, mens hun var gravid, men måtte stoppe undervejs. Den var simpelthen for hård!

DAR ES SALAAM OG KØGE

Katrine Marie Guldager er midt i et kæmpeprojekt. En familiekronike i otte bind fra 2. verdenskrig til nutiden med udgangspunkt i Køge; en købstad med torv, gågade, havn og kirke på torvet. Et billede af Danmark i hastig udvikling og familier i opbrud.

De to første bind, *Ulven og Lille hjerte*, er blevet godt modtaget af anmelderne.

Hun har med vilje valgt Køge og ikke Hillerød, som hun kender langt bedre.

“Det er fiktion, og når fantasien skal arbejde, skal man sættes fri af det, man kender,” forklarer forfatteren.

Derfor er tanzaniske Dar es Salaam også arnestedet for novellesamlingen *Kilimanjaro*. Ikke Lusaka eller Kitwe i Zambia.

I *Kilimanjaro* portrætteres forholdet mellem mand og kvinde, sorte og hvide, der alle lever i helt forskellige verdener. Hvide der går op ad stierne på det store bjerg, mens bærerne åbenlyst keder sig.

For forfatteren handler det om, hvordan der bringes orden i et land, man har hærgnet med kolonialismen? Det handler også om, i hvor høj grad man kan lukke af for resten af verden. Hvilken virkelighed man vælger at bebo?

“Vi ved jo godt, at vi ikke kan redde verden. Vi slukker for fjernsynet, for vi kan ikke rumme mere nød og elendighed. Men hvor tit kan man gøre det, uden at man mister noget af sin egen menneskelighed? Det findes der ikke noget endeligt svar på, men det er den konflikt, jeg skriver om.”

“

Er det sådan, at de sortes virkelighed kun er deres egen. Og de hvides kun vores. Eller har vi et ansvar for vor fælles verden?

Katrine Marie Guldager

“Er det sådan, at de sortes virkelighed kun er deres egen. Og de hvides kun vores. Eller har vi et ansvar for vor fælles verden?” spørger Katrine Marie Guldager.

KRAFT OG LIVSGLÆDE

Kilimanjaro handler om et Afrika, der har vænnet sig til, at hvide skal gøre noget for dem. “Hvad har du med til os, spørger de.”

“Men Afrika har utroligt meget at byde os. Vi er så målrettede og effektive, at vi nogle gange glemmer at trække vejret. I Afrika er man meget mere til stede i nuet. Stiger ind i en bus og ved ikke, hvornår man kommer frem,” forklarer Katrine Marie Guldager.

“Det Afrika, jeg kender, har en utrolig kraft og livsglæde. Folk, der ikke har til dagen og vejen, kan være dobbelt så glade som os, der er sikret i fire liv frem.”

ZAMBISKE FORTÆLLINGER

“Jeg vil gerne tilbage til Afrika igen, men ikke til Tanzania. Zambia er mere i mit hjerte,” forklarer hun.

Hun har i lang tid skrevet på en række fortællinger fra Zambia, der bare ikke er kommet på gaden endnu.

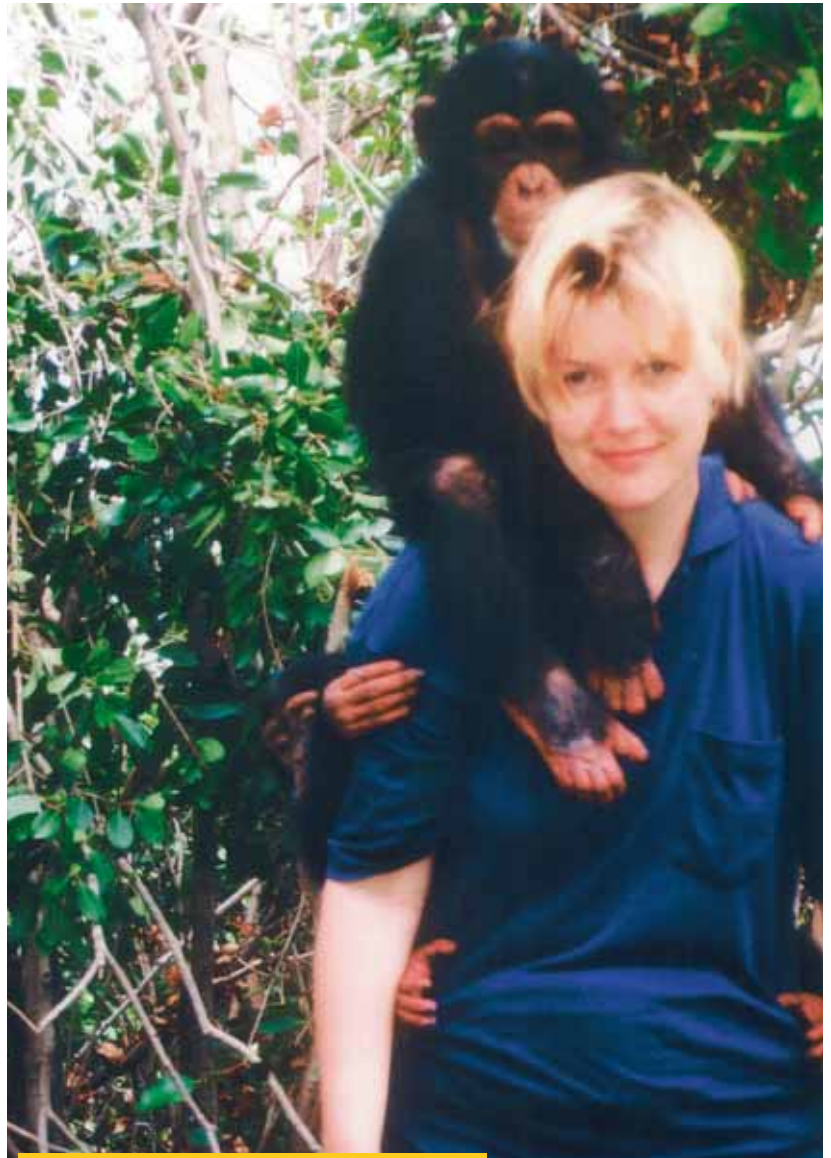
“De er historier, der bliver ved at besøge mig. Jeg begyndte på dem for ti år siden, men de vil bare ikke falde på plads. Fortællingerne er inspireret af en udstilling om heksekunst og historier fra det zambiske folkedy. Den slags er der masser af i Afrika,” siger forfatteren og rejser sig op under kaffebillederne i caféen.

“Jeg har faktisk også været kaffebrigadist i Nicaragua.”

Men det er en helt anden historie. •
/JAN KJÆR ER FREELANCEJOURNALIST.

KATRINE MARIE GULDAGER

- Født 1966.
- Flyttede til Zambia som treårig med forældrene, hvor faderen, Per Guldager, var rådgiver for Danida.
- Debuterede som forfatter i 1994 med *Dagene skifter hænder* og har til nu skrevet 12 voksenbøger og ca. 60 titler for børn.
- Bøger med klare Afrika-referencer er novellesamlingen *Kilimanjaro*, digtsamlingen *Ankomst, Husumgade*, børnebogen *Pigen der var bange for at være ond* og *Lysgrænsen*, en personlig bog om ni års psykoanalyse.
- Gift og mor til to børn.

VORDENDE FORFATTER IFØRT TO STYKS CHIMPANSER.

Burma

PUNK PUFFER TIL DESPOTERNE

En elektrisk strøm af protestmusik løber gennem verdens repressive regimer – punkgrupper skubber til magten i lande som Burma, Indonesien, Rusland og Irak.

AF JEPPE VILLADSEN, YANGON

10/

FOTO: SOE ZEYA TUN/SCANPIX

VREDE. ET AF PROBLEMERNE FOR BURMAS PUNKBANDS ER MYNDIGHEDERNES CENSUR AF DERES SANGE.

F DET AIRCONDITIONEREDE RUM ligger i kælderen i en pænere middelklassevilla. Det ligner en hvilken som helst københavnsk øvekælder med vægge dækket af sort skumgummi og plakater med Nirvana, Green Day og Slipknot. Men vi er i udkanten af Burmas tidligere hovedstad, Yangon – i punkbandet Side Effects øvelokale.

Lige over for villaen finder man et af Burmas mange munkeklostre, og Side Effects fire bandmedlemmer har, efter lokal tradition, stillet deres klipklapper uden for døren og spiller i bare tæer.

“For mig betyder punkrock frihed. Det handler ikke kun om mode – at gå med læderjakker med nitter eller opføre sig underligt. Punk er en sindstilstand,” siger Darko C, som forsangeren i bandet kalder sig.

Sammen med bands som Rebel Riot, Big Bag og No U Turn (som Side Effect deler øvelokale med) er de unge musikere spydspids i en bølge af fremadstormende burmesisk punkrock. Musik, der bruger punkens og grungens miks af støjende guitarer, outreret påklædning og vrængende samfundskritik i kampen for at kappe snærende politiske og kulturelle bånd.

“

For mig betyder punkrock frihed. Det handler ikke kun om mode – at gå med læderjakker med nitter eller opføre sig underligt. Punk er en sindstilstand.

Darko C, Side Effects

“I det burmesiske samfund er der meget strenge normer for, hvordan man skal opføre sig, og regler for ting, man ikke må gøre. Det er alt det, vi gør – ting, som de fleste ikke bryder sig om. Så på den måde er vi bivirkningen af det burmesiske samfund,” siger Darko C som forklaring på bandnavnet Side Effect.

Målet er at skabe “en musikalsk revolution”. For de fire bandmedlemmer er det nemlig lige så meget kærlighed til musikken som politiske idealer og budskaber, der driver dem, hvis det da giver mening at skille de to ting ad,

for begge dele handler om det samme: frihed, forklarer Darko C under en sort hat. Han har stramme jeans på og et sort kryds tatoveret på sin underarm.

LAGT FOR HAD

En veritabel lydølge af nitteklædt og hanekams-udsmykket protestmusik skyller i disse år hen over verdens hel- og halvtotalitære samfund. Her har punkrocken bevaret den samfundsomstyrrende kraft, som den har tabt i Vesten. Og punkgrupperne bliver taget alvorligt af de regimer, de kritiserer.

Tænk på Pussy Riot, hvis punkprædikener har kostet et par af medlemmerne to års fængselsophold.

Eller de mindst 14 irakiske unge, der sidste år blev stenet til døde i Bagdad som resultat af en kampagne af militante shiitter rettet mod unge med tøj og frisurer i såkaldt emo-stil (emo stammer fra det engelske ord “emotional”, der betyder følelsesladet, og er en undergenre af hård punk).

Eller den ortodokse muslimske Aceh-provins i Indonesien, hvor der for et år siden blev afholdt punkkoncert, hvor 64 af de tilrejsende deltagere blev anholdt og sendt på en forbedringsanstalt af det islamiske “sharia-politi”, der sørger for at håndhæve de religiøse love. Her blev deltagernes hanekamme, piercinger og hundelænker fjernet med henvisning til, at de “fornærmede muslimske traditioner”.

En elektrisk strøm af punk- og protestmusik løber østover gennem autoritære og undertrykkende regimer i Nordafrika, Mellemøsten og Asien. Punk- og heavy metal-musikere og deres fans bliver arresteret og anklages for at true den offentlige orden, underminere islam eller slet og ret spille satanisk musik.

LIDT MERE STØJENDE

Også i Burma har punk- og hardrockgrupper deltaget i de senere års succesfulde frihedskamp. Herunder bandet Side Effect.

Selv om punkerne kun udgør et lille mindretal, lægger man mærke til dem i Yangons gadebillede, hvor langt de fleste stadig bærer den traditionelle *longie* – et ankellangt kjoleliggende stykke stof a la den thailandske sarong. For er man rigtig punkrocker i Burma, køber man hele pakken: musikken, tøjet, håret, nitterne, smykkerne, tatoveringerne og attituden.

Med ugers eller måneders mellemrum samles en håndfuld af landets punkbands til interimistiske koncerter. Da det – i hvert fald indtil for nylig – talte som en strafbar forseelse at spille punkmusik offentligt, afholdes koncerterne normalt i hemmelighed og med kort varsel i forladte bygninger i hovedbyerne Yangon og Mandalay. Og der er kun adgang for de indviede medlemmer af punkmiljøet.

For et land, der i årtier har befundet sig i en tidslomme takket være dets brutale 50-årige militærstyre, er punkscenen et af flere tegn på, at Burma med ekspresfart er ved at indhente den tabte tid. Men langt de fleste forstår ikke musikken.

“Folk i Burma har ofte en forestilling om, at musik skal være afslappende frem for at levere budskaber og nye perspektiver. Måske har de ikke tid til at gå op i musik, fordi de skal arbejde og har så travlt og bliver så udmattede, at den musik, de lytter til, skal være blid og afslappende. Vores musik er lidt mere støjende,” smiler Darko C, der ligesom de øvrige bandmedlemmer har en god universitetsuddannelse, men har valgt at forfølge musikken frem for et fast arbejde.

Lillebroren Jozeff K. på guitar har også en grad i engelsk. Trommesla-

geren har studeret burmesisk, og den stille bassist har læst kemi.

“Jeg har valgt ikke at leve et normalt liv, fordi jeg elsker den alternative livsstil. Jeg har ganske vist afsluttet min universitetsuddannelse i engelsk, men jeg har ikke forsøgt at jagte den almindelige idé om det gode liv bagefter, sådan som normale mennesker gør – at få et godt job til en god løn,” siger Darko C og fortsætter:

“Mange synes, vi er skøre: Hvad pokker laver I? Hvad er ideen?” smiler han, mens han stemmer guitaren.

“

Undergrundsmusikken inkarnerer kampen for forandring og for større social og politisk åbenhed. Den udpeger sprækker i den uniforme facade, som er så afgørende for at holde autoritære politiske systemer ved magten.

Mark LeVine, Freemuse

En af udfordringerne for Side Effect og de andre bands er at få deres sange godkendt af de strenge burmesiske censurmyndigheder. Al musik skal indsendes til den strenge burmesiske censurkomité før udgivelse.

“Det ser ud til at afhænge af, hvad humør de er i den pågældende dag, og de giver aldrig nogen begrundelse for, hvorfor en sang bliver afvist,” siger Darko C.

Han har fået afvist to sange, endda selv om bandet sjældent er direkte politisk, men foretrækker at behandle bredere sociale og kulturelle spørgsmål.

En ny lov fra august sidste år, der afskaffer forhåndscensuren, men hverken udelukker censur eller efterfølgende sanktioner, kan gøre det lettere fremover at udsende kontroversielle musiktekster.

SPRÆKKER I MUREN

En rapport fra den dansk-baserede vagthund mod musikkensur Freemuse beskriver, hvordan hardrocken har vokset sig stærk op gennem 00'erne i Asien og Mellemøsten.

Fra Marokko over Saudi Arabien til Kina er punk- og heavy metal-musikere og deres fans blevet arre-

steret, anklaget for blasfemi og samfundsnedbrydende virksomhed. Men som en kinesisk musiker påpeger i rapporten *Headbanging against repressive regimes*, er “myndighederne faktisk skideligeglade, så længe vi ikke tager fat på politiske temaer”.

I en verden med knaphed på kanaler til at udtrykke utilfredshed giver heavy og punk en mulighed for fans og udøvere, der føler sig fremmedgjorte eller marginaliserede, for at modarbejde de autoritære politiske regimer, påpeger den tre år gamle rapport.

“Undergrundsmusikken inkarnerer kampen for forandring og for større social og politisk åbenhed. Den udpeger sprækker i den uniforme facade, som er så afgørende for at holde autoritære politiske systemer ved magten,” siger Mark LeVine, rapportens forfatter.

“De unge kan udtrykke deres afsky og følelser gennem heavy metal. Musikken fra de kinesiske metal-grupper afspejler uretfærdighed, politisk utilstrækkelighed og korruption i landets ledelse,” bemærker en kinesisk heavy-musiker i rapporten.

I lande som Kina, Malaysia, Iran og Saudi Arabien er punkrock og heavy metal stadig forbudt i radio- og tv-kanaler. Offentlige koncerter tillades sjældent.

MUSIK UDEN FREMTID

Freemuse-rapporten citerer en af grundlæggerne af heavy metal-scenen i Marokko for følgende udsagn: “Vi spiller hardrock, fordi vores liv er hårde.”

Og tilbage i øvelokalet i Yangon forstår de unge musikere godt, hvad kilden mener. For de slås ikke bare med regimet, men også for økonomisk overlevelse.

“Vi har valgt at være i et band, men det er virkelig hårdt i Burma. Det er ligesom ikke at have nogen fremtid,” siger trommeslageren, Tser Htoo.

“Vi bliver ikke betalt,” griner de andre i bandet.

“Vi har spillet siden 2004, og vi har næsten aldrig fået løn for et gig. Men vi fortsætter bare, vi er revnende ligeglade. Alt hvad vi ønsker, er at være i stand til at fortsætte som musikere,” siger Darko C. •

JEPPE VILLADSEN ER SELVSTÆNDIG JOURNALIST. REJSEN TIL BURMA/MYANMAR ER BETALT AF FOLKEKIRKENS NØDHJÆLP.

MY MOE SAT OO, 24, ER EN AF DE BURMESISKE UNGE, DER ELSKER PUNK.

Vietnams undersøiske kulturarv skal bevares

NORMALT FORBINDER MAN "kulturarv" med kulturprodukter, der er tilgængelige for folk på landjorden. Men også havet indeholder genstande, der skal bevares for at kunne danne en fælles erindring om fortiden. Det mener projektet *The Underwater Cultural Heritage in Vietnam*.

Vietnam lå centralt på den del af Silkeruten, der engang strakte sig fra Middelhavet til Kina, og hvor europæerne hjembragte luksusvarer som blandt andet silke og keramik fra Kina. Mange skibe nåede imidlertid aldrig hjem, og på havbunden langs Vietnams over 2.000 kilometer lange kystlinje ligger der måske over 1.000 af disse skibsvrag.

Det undersøiske vietnamsesiske kulturarvsprojekt arbejder nu på at etablere en uddannelse i marinearkæologi for at øge bevidstheden om Vietnams undersøiske skatte, og for at hjælpe Vietnam til at beskytte sin kulturarv.

• /PEB

Iran udvider "elektroniktæppe"

HVAD GØR ET STYRE, der ikke føler sig helt tryk ved internettet og de sociale medier, som har vist sig at spille en stor rolle ved folkelige opstande? Den iranske stat introducerer løbende egne versioner af sociale medier, som kan kontrolleres af det statslige medieselskab Islamic Republic of Iran Broadcasting. Senest er Irans svar på YouTube kommet til: Video-tjenesten Mehr ("hengivenhed" på persisk), der har til hensigt at promovere iransk kultur. Mehrs succes blandt brugerne er dog noget

usikker – blandt andet fordi det har vist sig svært at uploade videoerne på sitet.

Amerikanere har tidligere kritiseret Iran for at skabe et "elektroniktæppe", der blokerer for iranernes brug af de populære sociale medier som YouTube, Facebook og Twitter. Den iranske stat har for eksempel udviklet et af verdens største internetfiltre, der blokerer for indhold, styret ikke bryder sig om. Den forsøger også at bremse virtuelle private netværk (VPN), der kan omgå censuren. • /PEB

Afrikansk musik går nye veje

■ ISLANDSKE BJÖRK BRUGER DET. Britiske M.I.A bruger det også. Den afrikanske musik- og danseggenre *kuduro* er blevet genstand for stor interesse på den globale musikscene – også hos andre end kendis-musikere som Björk og M.I.A. Efterspørgslen på kuduro-kunstnere stiger i både Europa og USA og sætter en trend, der når langt ud over det afrikanske kontinent.

Det nye og spændende ved kuduro er, at det blander traditioner med modernitet – samt forskellige internationale stilarter. Musikken baserer sig på traditionel, afrikansk trommemusik, caribisk karnevalsmusik som *soca*, *zouk* og *semba*, men også på techno, hiphop, house, ragga og rap. Nogle kalder kuduro for krydsbestøvende musik, fordi musikere skaber helt nye udtryk, når de frit blander stilarterne.

Genren opstod i 1980'ernes Angola. Direkte oversat betyder Kuduro "hård røv" – kan man

holde til at danse i kuduroens høje tempo, giver det nemlig en fast røv.

Resultaterne afspejler en moderne, urban, afrikansk kultur, hvor der trækkes på både traditionel og vestlig musik, og som er med til at rykke ved forestillingen om, hvordan musik fra Afrika plejer at lyde. Kuduro-musikere som Cabo Snoop og Sebem (foto) er ikke de eneste, der har brudt lydturen til den globale scene. The Brother Moves On (Sydafrika), Spoek Mathambo (Sydafrika), Keko (Uganda), Just A Band (Kenya) og Baloji (Congo) er alle eksempler på afrikanske musikere, som er i gang med at skabe succes uden for Afrika.

Sociale medier spiller en afgørende rolle for udviklingen af nye konstellationer. Dels uploades der videoer på YouTube, som kan variere fra MTV-standard til mobiltelefonoptagelser, dels kommunikerer musikerne aktivt via Facebook og Twitter. • /PERNILLE BÆRENTSEN

Interview

STØRRE KRAV TIL DANSKE NGO'ERE

Fremover vil flere Danida- penge gå til civilsamfundet – ikke i Danmark, men i u-landene, siger Christian Friis Bach i samtale om opgør med lighedsprincippet, om at yde rettighedsbaseret bistand og om, hvad der skal følge efter 2015 Målene.

AF ULRIKKE MOUSTGAARD OG STEFAN KATIĆ

14/

FOTO: KARSTEN BIDSTRUP

JO MERE SAMMENHÆNG VI SKABER MELLEM DE INTERNATIONALE MENNESKERETTIGHEDER OG DE FREMTIDIGE BÆREDYGTIGHEDSMÅL, JO BEDRE, MENER UDVIKLINGSMINISTER CHRISTIAN FRIIS BACH.

“

Civilsamfundet blev under ti år i VK-regeringen langsomt udsultet i Danmark, fordi de fleste bidrag var låst fast på kroner og øre.

Christian Friis Bach – nu har den rettighedsbaserede tilgang kørt i et års tid. Hvad har været den største udfordring i forhold til at gøre den nye tilgang konkret og anvendelig ude i virkeligheden?

Der er udfordringer hele vejen. Den åbenheds-pakke, vi nu har lanceret, er da nogle steder blevet mødt med en vis betænkelighed. Når vi skal til at have klagemekanismer og så videre som et led i vores egen interne udvikling af en rettighedsbaseret tilgang, kan jeg da godt mærke, at der selvfølgelig er nogen, der er lidt bekymrede.

Men omvendt mærker jeg også – hele vejen rundt – et meget, meget stort engagement til at gøre det. Men der er en vis usikkerhed omkring præcist, hvad en rettighedsbaseret tilgang betyder. Og det mærker jeg nu, hvor vi begynder at få landepapirerne op (planer for de enkelte u-lande, Danida samarbejder med, red.).

Du har en fortid som international chef for Folkekirkens Nødhjælp og formand for Mellemfolkeligt Samvirke. Men du lægger ikke op til, at der skal væsentligt flere ressourcer til civilsamfundsorganisationer?

Jeg tror, der vil komme flere penge til civilsamfundet – men mest i syd. Det er jo en del af en rettighedsbaseret tilgang at styrke de mekanismer i et samfund, som kan holde en regering ansvarlig. Og her er civilsamfundet i disse lande en afgørende faktor.

Civilsamfundet blev under ti år i VK-regeringen langsomt udsultet i Danmark. Vi har sat 30 millioner af næste år til at styrke de folkelige organisationer – om det bliver i Danmark, eller hvor det bliver, har vi ikke besluttet os for. Men vi ved, at vi vil stille stærkere krav til folkelige organisationer i Danmark. Og at vi i fremtiden i stigende grad vil udmønte vores øgede støtte afhængig af, hvem der kan indfri de krav, og hvem der kan levere kvalitet og et effektivt udviklingssamarbejde. Det vil være krav, som handler om grundlæggende

kapacitet og effektivitet til at kunne levere, om åbenhed og om internationalt samarbejde. Vi ser gerne, at vi ikke har isolerede danske folkelige organisationer, men at de indgår i internationale samarbejder, hvor de kan få en stærkere gennemslagskraft og levere mere effektivt i fællesskab. Flere krav til folkelige organisationer i Danmark mener jeg er helt nødvendigt. Og det kan jeg jo sige med en vis skråriskerhed, fordi jeg selv har været der.

“

Man skal jo ikke underkende FN's meget centrale rolle på det normative, det værdimæssige og det politiske.

Hvad er det mere præcist, de folkelige organisationer, ngo'er, skal blive bedre til?

De skal blive bedre til nogle af de kerneparametre, som udgør rettighedsbaseret bistand: effektivitet, relevans, åbenhed, samarbejde og ansvarlighed. De skal blive mere ansvarlige – ikke kun over for os, men også over for de mennesker, som de i sidste ende skal hjælpe. De skal helt konkret have nogle mekanismer på plads, som sikrer, at fattige mennesker i de lande, hvor de arbejder, også får indflydelse. Sådan at de kan påvirke og stille organisationerne til ansvar. Der skal de blive bedre.

De skal også blive mere åbne i den måde, de forvalter deres arbejde på – alt fra penge og overførsler til regnskaber og korruptionssager. Men de skal også blive mere åbne om beslutningsprocesser, så organisationerne kan stilles til ansvar for det, de gør.

De folkelige organisationer bliver jo aldrig en ensartet, velkoordineret masse. Det vil altid være en global rodebutik, og det skal det være, for det er jo det, der er styrken ved de folkelige organisationer og foreninger – de er jo tusindblomster. Og de blomstrer ikke på samme tid. Sådan skal det heller ikke være. Men hvis nogle af dem kunne springe ud på samme tid eller kunne styrke deres samarbejde, så tror jeg, det ville være godt. Helt konkret skal vi lægge pres på, at de bliver bedre til at samarbejde, og det er en række

af dem også i fuld gang med. Hvordan vi helt præcist gør det, bliver der set på lige nu. Men det vil være sådan i fremtiden, at vi vil opgive lighedsprincippet, som lidt har kendetegnet den måde, udviklingssamarbejdet gennem de folkelige organisationer er blevet udmøntet på.

Du er en stor tilhænger af, at der skal kanaliseres flere penge til det multilaterale samarbejde – men mangler vi ikke dokumentation for, at FN-bistanden er lige så effektiv eller mere effektiv end den, Danida selv yder?

Jo, det er hele tiden et svært dilemma. Hvad angår den projekt- og programbistand, som FN-organisationerne yder, mener jeg bestemt godt, vi kan være med, når det gælder kvaliteten af den bistand, vi yder. Men man skal jo ikke underkende FN's meget centrale rolle på det normative, det værdimæssige og det politiske. Der tror og ved jeg, at FN kan noget, vi ikke kan.

UNDP kan eksempelvis lave programmer omkring god regeringsførelse og demokratiudvikling, som vi ikke kan få adgang til at gøre. FN-systemet spiller en helt unik rolle og kan gøre noget, som vi på ingen måde kan erstatte i den bilaterale (stat-til-stat, red.) indsats. Og det er jo der, vi prøver at drive FN-organisationerne hen: At lade være med at dykke ned i enkeltprojekter og programmer, men at de i stedet løfter sig op og styrker deres indsats for grundlæggende menneskerettigheder, internationale værdier, god regeringsførelse – og det kan ingen bilaterale donorer erstatte.

Om to år når FN's 2015 Mål deres afslutning, og der tales allerede en del om, hvilke nye mål, verden skal opstille for tiden efter 2015. Er der ikke en risiko for, at man bruger energien på at formulere nye mål – frem for at bruge den på at opfylde de eksisterende?

Både ja og nej. Den frygt har været udtrykt, og vi har selv sagt, at arbejdet med at formulere nye mål ikke må fratage os ansvaret for at opfylde de mål, som vi endnu ikke har indfriet. Vi skal fastholde vores indædte fokus på at nå de mål. For der er selvfølgelig en risiko for, at folk kun tænker i nye mål. Så jo, den bekymring kan jeg godt dele.

Men omvendt så afspejler hele ideen om at lave nye mål jo den opti-

misme, vi faktisk har fået med os fra 2015 Målene. At man har fået en tro på, at vi faktisk kan sætte os mål, og at vi også kan nå nogle af de mål – for en række af 2015 Målene bliver jo nået. Og derfor er det jo også en positiv historie.

Hvad skal de nye mål indeholde? Og hvordan skal de spille sammen med de såkaldte bæredygtigheds mål, der blev vedtaget på Rio-konferencen?

Det er vores meget klare danske linje, at vi vil ende med kun at have ét sæt af globale mål. Om det så kommer til at hedde bæredygtigheds mål, velformål, fattigdomsmål eller noget helt fjerde, må vi så se på.

Vores bud er, at det skal være et sæt globale bæredygtigheds mål, fordi at de skal kunne afspejle alle tre elementer i bæredygtigheden, nemlig det sociale, miljømæssige og økonomiske.

Den sociale del handler om mindre fattigdom, mindre sult, at få flere børn

FATTIGE I U-LANDENE SKAL FREMOVER KUNNE PÅVIRKE OG STILLE NGO'ER TIL ANSVAR, MENER UDVIKLINGSMINISTEREN.

i skole og om sundhedssystemer, der fungerer. De miljømæssige aspekter er dem, der sikrer, at vores klode for eksempel kan levere vand i fremtiden, at vi har biodiversitet, og at vi satser på vedvarende energiformer. Endelig er der de økonomiske mål, der handler om, at der skal være råd til det, og at vi skal være fælles om at finansiere det. Vi skal skabe vækst og velstand i verden, og vi skal skabe arbejdspladser til alle. Alle tre elementer af bæredygtighed skal være tilstede i de fremtidige mål.

Når det så er sagt, er vi også meget optaget af, at man skal kunne genkende og genfinde 2015 Målene i de mål, vi nu sætter os efter 2015. Ambitionen skal være at udrydde den ekstreme fattigdom. Og at udrydde sulten i de kommende 15 år efter 2015.

Det bør også være mål, som er relevante for alle lande, også for Danmark. Det må ikke længere være mål, som kun henvender sig til de fattigste lande.

Hvor mange mål ender det med?

Ambitionen skulle gerne være at holde det inden for et overskueligt antal mål – ikke over ti. Det kræver jo, at vi omorganiserer 2015 Målene lidt. Målene om børnedødelighed og mødredødelighed kunne man godt slå sammen til et mere klart og overordnet sundhedsmål, der handlede om universel adgang til sundhedsydelser. Og så have klare indikatorer for mødredødelighed og børnedødelighed nedenunder det samlede sundhedsmål.

Jo mere vi så kan skabe en form for sammenhæng mellem de internationale menneskerettigheder og de fremtidige bæredygtighedsmål, jo bedre. Der skal skabes en klar synergi og sammenhæng til de globale menneskerettigheder.

Sydeuropa er på vej mod fattigdom. Kan det udelukkes, at Danida-midler også vil gå til fattige spaniere og

grækere, ligesom de nu finder vej til Moldova, Ukraine etc.?

Ja, det kan udelukkes. Det er de europæiske fællesskaber og nationalstaterne i Europa og EU, der skal løse den opgave med hjælpepakker og sociale sikkerhedsnet. Det diskuteres at lave sociale pakker, hvilket vi dog ser på med en vis skepsis – det kan jo blive et skalkeskjul for at genoplive dele af landbrugsstøtten, som vi ikke bryder os om. EU-mekanismer som strukturfondene tror jeg, der vil være brug for og måske i endnu højere grad i fremtiden.

Dermed ikke sagt, at man kan udelukke, at penge tiltænkt verdens fattige lande vil komme til at gå til det sydlige Europa. Det er jo desværre den virkelighed, vi kommer til at se. Der er en indirekte konkurrence mellem de penge, der bliver brugt til at bekæmpe fattigdom i verden og de penge, vi bruger til at bekæmpe fattigdommen i Europa.

MED EN PASSENDE BLANDING AF TRUSLER, SMIGER OG SLESK TALE LYKKEDES DET AT OVERTALE CHRISTIAN FRIIS BACH TIL AT POSERE UNDER GALLERIET AF DANMARKS TIDLIGERE UDVIKLINGSMINISTRE.

Nogle skatteydere vil måske sige: Skal vi ikke hellere hjælpe dem, der er tættere på – altså de nødlidende i Sydeuropa frem for i Somalia?

Det argument har jeg faktisk ikke mødt særligt stærkt. Jeg får løbende henvendelser fra folk, der mener, at vi skal bruge pengene i Danmark frem for ude i verden. Men jeg har ikke mødt argumentet “Lad os hellere hjælpe Grækenland end Somalia eller Ghana.”

I din regeringstid er andelen af støtte til skrøbelige stater vokset markant. Hvorfor er det sket uden offentlige høringsrunder?

Det står jo i strategien (*Retten til et bedre liv, red.*), og er noget af det, vi har diskuteret politisk. Jeg har også noteret mig, at der med enkelte undtagelser har været politisk opbakning til linjen. Og det er jo i øvrigt heller ikke noget, som vi i regeringen selv har fundet på. Det er faktisk en linje, der begyndte at tegne sig under den tidligere regering, men som nu er blevet meget mere eksplicit og markant.

Det er helt afgørende, at vi øger indsatsen i skrøbelige stater. Grunden er oplagt, nemlig at det er i skrøbelige stater, man finder nogle af verdens mest ekstremt fattige og udsatte men-

nesker. Derfor er det en nødvendig vej at gå. Samtidig er det også i netop skrøbelige stater, at nogle af de ganske store og alvorlige problemer, som hænger rundt omkring i verden, opstår og spredes til resten af verden. Derfor er det et helt bevidst og afgørende træk at øge støtten til skrøbelige stater.

Er det ikke svært at parre en rettighedsbaseret tilgang med et fokus på skrøbelige stater?

Både ja og nej. Når det gælder mekanismerne, der skal drive en rettighedsbaseret tilgang i skrøbelige stater, kan det være vanskeligt. For der er ikke de stærke institutioner og ansvarlige regeringer, man kan holde ansvarlige for udmøntningen af rettighederne.

Typisk er der heller ikke det nødvendige folkelige engagement, den frie presse eller et stærkt retssystem. Men det betyder ikke, at man lade være.

Jeg har lige været i Sydsudan og oplevet, hvordan man arbejder rettighedsbaseret i en flygtningelejr. Det gør man ved give flygtningene indflydelse – for eksempel ved at have lokalkomiteer i de enkelte dele af flygtningelejren, hvor folk selv bliver inddraget i beslutningsprocesser, og ved at sørge for at de kan påvirke,

hvorledes lejren drives. Eller ved at sørge for at få børnene i skole eller at arbejde med kvinders ligestilling. Så den rettighedsbaserede hjælp findes overalt. Men det er klart, at hvis du tænker det rettighedsbaserede som mennesker, der går i demonstration eller en fri presse, kan det være vanskeligt især i lande, hvor man kan komme til at udsætte fattige mennesker for meget alvorlig personlig risici. Det gør det sværere. Det giver sig selv, at det er sværere at arbejde med kvinders rettigheder på landet i Afghanistan end at gøre det i byerne i Ghana.

Men derfor skal man alligevel gøre det. De skrøbelige stater er jo de lande, hvor rettighederne mest massivt bliver undertrykt. Derfor har vi en forpligtelse – sådan helt menneskeretligt – til at engagere os. Det skal vi simpelthen. •

CHRISTIAN FRIIS BACH

Christian Friis Bach (R) blev udnævnt til minister for udviklingssamarbejde ved regeringsskiftet den 3. oktober 2011. Han er ved at skrive en bog om den rettighedsbaserede tilgang.

Vietnam på kant med Kina

UNDER VIETNAM-KRIGEN var Kina en vigtig støtte, og Kina og Vietnam står stadig hinanden nær ideologisk og økonomisk. Så meget desto mere usædvanligt var det, at demonstranter for nyligt råbte "Ned med Kina!" i hovedstaden Hanoi's gader, mens politiet længe så passivt til. Der var et tilsvarende protesttog i Ho Chi Minh-byens gader.

Men Vietnam og Kina strides om retten til dele af Det Sydkinesiske Hav, der er rige på olie og gas. Vietnams politiske ledelse er i princippet enig med demonstranterne. Blot forklarer den, at den forsøger at få opfyldt de territoriale krav "med fredelige midler, baseret på folkeretten".

Samtidig er den vietnamesiske ledelse såre bevidst om, at demonstranterne er de samme, som kræver udvidede politiske, sociale og religiøse rettigheder i Vietnam. •

/RH

Belgien åbner historisk mordsg fra Congo

■ HAN VAR FRIHEDSKÆMPER, folkehelt og Congos (nu DR Congo) første demokratisk valgte statsleder. Men Patrice Lumumba nåede kun at regere i få uger, før han i januar 1961 blev afsat fra magten ved et militærkup, arresteret og myrdet. Ingen ved, hvem der stod bag mordet. Men nu, over 50 år senere, har en domstol i Belgien, den tidligere kolonimagt i Congo, besluttet at åbne mordsgen. Det sker efter, at Lumumbas sønner i 2011 indgav en officiel klage til Belgien med påstand om, at deres far var offer for krigsforbrydelser.

Rygter siger, at det var belgiere, der i et forsøg på at lukke munden på den stærkt anti-kolonialistiske Lumumba, var hjernen bag mordet. Efter anholdelsen blev Lumumba

nemlig overført til Katanga-provinsen, der stadig var under belgisk kontrol – efter ordre fra den daværende belgiske Afrika-minister. Her blev han skudt. Det fik i 2001 den belgiske regering til at sende Congo en undskyldning for mordet, som Belgien påtog sig et "moralisk ansvar" for.

Andre peger på, at den amerikanske efterretningstjeneste CIA stod bag mordet på Lumumba. Han var kommunist midt i en koldkrigstid. Og det daværende Congo var rig på mineraler, herunder uranium, som blev brugt til at lave verdens første atombombe.

Lumumba-sønnernes klage er dog kun rettet mod belgiere – i alt 12 navngivne belgiere. Ifølge belgiske nyhedsbureauer er otte af dem stadig i live. •/ULM

Chavismen skal fortsætte

LIGESOM FIDEL CASTRO før ham har Hugo Chávez været et forbillede for latinamerikansk kamp mod USA. Men nu erkender Chávez, Venezuelas præsident siden 1999, at være uhelbredeligt syg af kræft. Derfor har han hurtigt udpeget vicepræsident Nicolás Maduro, en tidligere buschauffør, til sin afløser, når han dør.

Formålet med manøveren er ifølge iagttagere at afværge en intern magtkamp og redde *chavismen*, den særlige socialistiske popu-

lisme, der for det gode og onde er hans kendetegn, og som flere andre latinamerikanske ledere har kopieret.

"Jeg ser ikke nogen overhængende politisk krise i de første uger og måneder," siger den venezuelanske historiker Margarita López Maya til den britiske radio BBC.

Men på længere sigt er Maduros problem, at han i modsætning til Chávez ikke er tæt på Cuba, som er Venezuelas nærmeste allierede. •/REGNER HANSEN

Arbejdsrettigheder

SOLREJSER MED MØRKE SKYGGER

Det er blevet bedre. Men der er lang vej endnu, før de ansatte i turistindustrien på eksotiske rejsemål har ordentlige forhold. Det viser en svensk undersøgelse, som bekræftes af ILO-ekspert.

AF SUSANNE SAYERS

20/

FOTO: DAVID TROOD/SCANPIX

HOTELLER PÅ SKANDINAVERES YNDLINGSREJSEMÅL HAR FORTSAT ALVORLIGE PROBLEMER MED ARBEJDSFORHOLDENE.

■ EN DAGSLØN på 30 kroner, ingen kontrakt, masser af overarbejde uden betaling, tvang, trusler, ulovligt børnearbejde. Mens turisterne nyder solen og ferielivet, krænker hotellerne og restauranterne på rejssemålet ofte deres ansattes rettigheder groft.

Det viser en undersøgelse fra december 2012 fra det svenske netværk Schyst Resande, der arbejder for bæredygtig og fair turisme og består af en række organisationer, herunder svenske fagforeninger, kirkelige organisationer og børnerettighedsorganisationer.

Netværket har undersøgt forholdene på en række af de hoteller, som blandt andet de skandinaviske charterarrangører Ving, Apollo og Fritidsresor/Star Tour benytter, og der var problemer på de fleste af dem. Enten med hotellerne selv eller deres underleverandører.

Men det er ikke et spørgsmål om at trække enkelte hoteller ud og undgå dem – billedet ville være det samme mange steder, siger Wolfgang Weinz, der er turismespecialist i den Internationale Arbejdsorganisation (ILO).

SÅRBARE GRUPPER

Turist- og restaurationsbranchen er både en løsning og et problem for de mest sårbare grupper, herhjemme og især i u-landene. Turistfaget er et servicefag, der kræver masser af arbejdskraft, også ufaglært. Selv i en global finanskriser er turismen ikke gået ned, tværtimod.

“Og turismen er en mulighed for at hjælpe mange ud af fattigdom og give sårbare grupper fodfæste på arbejdsmarkedet. Det gælder især kvinder, immigranter og unge,” siger Wolfgang Weinz.

“Men de samme grupper er i fare for at blive udnyttet, og det sker også mange steder. Deres erfaring med arbejdsmarkedet er begrænset, de kender ikke deres rettigheder, og de er stort set aldrig medlem af en fagforening. Det gør dem til lette ofre, hvis forholdene ikke er i orden,” tilføjer han.

60 OM TO TOILETTER

De færreste ansatte på hotellerne har organiseret sig; nogle ved slet ikke, hvad en fagforening er, viser rapporten fra Schyst Resande. Andre ved det godt, men tør ikke melde sig ind af frygt for repressalier fra arbejdsgivers side.

Rapporten har fokuseret på forholdene på anonymiserede hoteller på to rejssemål, der begge er blandt skandinavernes absolut foretrukne, nemlig Thailand og Tyrkiet.

På de thailandske hoteller i undersøgelsen er immigranter fra Burma særligt udsatte, mens thailændere har bedre vilkår. Flere af burmeserne føler sig lokket til de thailandske turiststeder på falske forudsætninger, men arbejdsgiverne har i nogle tilfælde ulovligt inddraget deres pas og andre papirer, så de ikke har mulighed for at rejse eller søge arbejde andre steder.

Mange af de burmesiske arbejdere bor i lejre, der kan betegnes som slum. Der er ikke adgang til rent vand, og i nogle tilfælde er der 50-60 mennesker om at dele to toiletter.

Og på byggepladserne arbejder børn helt ned til 13 år med farligt arbejde uden beskyttelse. Sygedage anerkendes ikke, fridage findes ikke, det gør ovjerarbejdsbetaling heller ikke.

I Tyrkiet er situationen bedre, men også her underbetales en række ansatte massivt og er udsat for andre klare krænkelser af deres rettigheder.

“

Mange af de burmesiske arbejdere bor i lejre, der kan betegnes som slum. Der er ikke adgang til rent vand, og i nogle tilfælde er der 50–60 mennesker om at dele to toiletter.

TVANGSARBEJDE PÅ VASKERI

I løbet af undersøgelsen fandt Schyst Resande frem til et vaskeri, som blev benyttet af flere af de skandinaviske charterselskabers hoteller. Her var vilkårene så grelle, at netværket valgte at kontakte rejsearrangørerne, før undersøgelsen var færdig, med en opfordring om at gribe ind omgående. Blandt andet arbejdede børn under slavelignende vilkår.

Men da netværket tjekkede situationen igen i september, var den ikke forbedret, selv om den ene arrangør havde været på uanmeldt besøg, og et af hotellerne på rejsearrangørernes opfordring havde gjort klart over for vaskeriet, at det ikke accepterede tvangs- og børnearbejde.

DET KAN DU SELV GØRE

De fleste af os rejser individuelt. Næsten tre ud af fire rejser bliver arrangeret uden om charterselskaberne. Derfor ligger ansvaret ikke kun hos rejsearrangørerne.

Men hvad kan man selv gøre, hvis man gerne vil hjælpe med at forbedre vilkårene?

Wolfgang Weinz, turismespecialist i ILO, har følgende råd:

- “Tal med de ansatte det sted, du er. Gør det diskret og høfligt, ganske som man normalt ville tale med andre. Spørg ind til deres arbejdsdage og arbejdsforhold. Man skal selvfølgelig ikke udsætte dem for et forhør, det er en almindelig interesse samtale, hvor man så også kan blive klogere på, hvordan forholdene er i et andet land.”
- “Og nævn så observationerne over for ledelsen i for eksempel den blanket, man næsten altid får på sidstedagen, hvor man kan skrive, om man har været tilfreds med opholdet. Skriv for eksempel: ‘Jeg synes, jeres ansatte har for lange arbejdsdage’, hvis det er det, man har bemærket. Peg ikke på bestemte personer, for det kan give dem ballade. Men det er en måde at gøre arbejdsgiverne opmærksomme på, at turisterne faktisk interesserer sig for, at der er ordentlige forhold på et sted.”

Rejsearrangørerne understreger, at de har en politik for social ansvarlighed, og at de har kontrakter med hotellerne om, at den skal overholdes.

BRUG FOR MERE END FINE ORD

I ILO anerkender Wolfgang Weinz, at mange af rejsearrangørerne og hotelkæderne har en politik for social ansvarlighed eller CSR (Corporate Social Responsibility), der så at sige er virksomhedernes etiske kompas. Og CSR-politik er et første skridt, men problemerne er ikke løst med det, siger han.

“Hvis CSR skal være mere end fine ord på en hjemmeside eller i en brochure, skal HR-afdelingen udstyres med ressourcer til at håndhæve politiken og overvåge, at det sker. Men det sker sjældent,” siger han.

“Det er ikke kun et problem inden for hotel- og restaurationsbranchen. Det er et problem alle de steder, hvor en forsyningskæde består af mange led, som hver især kan være svære

> at overvåge. Men det er nødvendigt," siger han.

DET BLIVER BEDRE

ILO ser dog flere tegn på, at forholdene er ved at blive bedre, og at turistbranchen generelt er ved at blive mere professionel.

Lokale organisationer på turiststederne beretter også om forbedringer. Blandt andet fortæller thailandske Foundation for Education and De-

velopment, at der generelt sker fremskridt for mange af immigranterne. De begynder at organisere sig, og i nogle tilfælde stiller både myndigheder og lokale organisationer retshjælp til rådighed, så de kan undgå den værste udnyttelse.

De dårlige vilkår i turistbranchen lokalt har også fået mange til at søge ind i andre brancher, og det har igen tvunget arbejdsgiverne til at forbedre arbejdsvilkårene for at få arbejdskraft nok.

Og i svarene fra charterarrangørerne til Schyst Resande fremhæver flere da også netop, at der stadig er store og svære udfordringer i branchen, men at det er gået frem fra sidste undersøgelse af vilkårene. Den fik charterbranchen til at arbejde sammen med organisationen Travelife, der skal sikre bæredygtigheden og den sociale ansvarlighed på rejsemålene. • /SUSANNE SAYERS ER FREELANCEJOURNALIST.

Interview

“VORES KONTRAKTER MED HOTELLERNE ER KLARE”

Bissen skrues på, hvis hoteller bryder reglerne, siger Stig Elling, salgsdirektør i Star Tour.

AF SUSANNE SAYERS

F En rapport påviser store problemer med arbejdsforholdene på flere hoteller, som også danske charterarrangører benytter. Hvad gør I ved det?

“Vi er klar over, at der stadig er problemer i branchen nogle steder, særligt i lande hvor der ikke er en lang tradition for ordnede forhold på arbejdsmarkedet. Vi har en klar politik for, at vi ikke accepterer krænkelse af de ansattes rettigheder, og vi accepterer ikke børnearbejde eller børneprostitution. Vores kontrakter med hotellerne er klare på det område, og hotellerne skriver under på, at de vil leve op til det.”

Og hvis der alligevel finder krænkelse sted?

“Er der tale om børneprostitution, kan vi anmelde det til Rigspolitiet herhjemme, hvis danskere er involveret. Men det er svært at kontrollere, at de ansatte får en ordentlig løn – vi kan ikke som tredje part forlange at se alle lønsedler. Vi kan ikke kontrollere alt. Et af de steder, hvor der ofte er pro-

blemer, er i byggefasen, men på det tidspunkt ved vi som regel slet ikke, at det bliver et hotel, vi vil benytte, så der kan vi ikke gøre meget.”

Hvad gør I, hvis I finder ud af, at hotellerne overtræder kontrakten?

“Så kan vi skrue bissen på og gøre det klart, at vi mener det alvorligt. Og det har vi gjort nogle gange.”

Har I nogensinde brudt kontrakten med et hotel på den baggrund?

“Jeg kan ikke lige huske, at det er sket. Det kan det godt være, men det er ikke hyppigt. Charterselskaberne har klart en opgave med at prøve at påvirke hotellerne til at sørge for bedre arbejdsvilkår, men vi står kun for cirka 30 procent af rejserne. Langt de fleste rejsende arrangerer selv i dag, så det er ikke kun vores ansvar.”

Star Tour er det danske modstykke til svenske Fritidsresor og benytter ofte samme hoteller.

UDDRAG AF SVAR FRA APOLLO:

“Vi stiller etiske krav til vores samarbejdspartnere, som alle skriver under på et kodeks, som regulerer vores samarbejde. I rapporten kan man mærke, at vores arbejde faktisk har givet resultat. De hoteller, som er certificeret af Travelife, udmærker sig positivt. Mens der på andre hoteller stadig er udfordringer. Det viser, at det er nødvendigt med andet og mere end handling fra os, i sammenhængen, ganske små svenske rejsearrangører, hvis vilkårene på hoteller verden over skal forbedres. Hotellerne bruges af mange rejsearrangører og bookes også direkte af de rejsende.”

Svaret kan ses i sin helhed på:
www.schystresande.se

UDDRAG AF SVAR FRA VING:

“Der er næppe nogle andre aktører i rejsebranchen, som er mere transparente end netop Ving, Fritidsresor/Star Tour og Apollo, som I undersøger i den her rapport. Selvfølgelig skal vi tjekkes, men samtidig spørger vi os selv, hvorfor I ikke kigger nærmere på de 75 procent af de rejsende (jeres tal), som ikke rejser med de tre store charterarrangører. Dette aktualiserer igen spørgsmålet om, hvorvidt det er relevant at fokusere ensidigt på charterarrangørerne – som er de eneste, der faktisk gør noget på det her område.”

Svaret kan ses i sin helhed på:
www.schystresande.se

Mexico vil være en af verdens største økonomier

DEN NYE BORGERLIGE REGERING i Mexico vil gøre landet til en af verdens største økonomier, og det går allerede i den rigtige retning.

Ifølge den spanske avis El País bliver der nu uddannet flere ingeniører om året i Mexico end i Tyskland, og så svarer værdien af eksporten til summen af hele Latinamerikas eksport.

Udviklingen står dog i skyggen af korrupsion, der gennemsyrrer erhvervsliv såvel som politiske partier. Præsident Peña Nieto har lovet at gøre noget ved problemet, men der er mange skeptikere. Det har ikke hjulpet på optimismen, at regeringspartiet Partido Revolucionario Institucional (PRI) kort tid efter valget blev beskyldt for at uddele gavekort til dem, der stemte på partiet. • /RBE

Afrikansk urin-projekt får verdens opmærksomhed

■ EN GRUPPE NIGERIANSKESKOLEPIGER på 14 til 15 år har pludselig fået international opmærksomhed efter at have deltaget på innovationsmessen Maker Faire Africa i Nigerias hovedstad, Lagos.

Her præsenterede pigerne en generator, der kan omsætte urin til elektricitet. Opfindelsen vakte begejstring, men er langt fra færdigudviklet, og flere medier skriver, at det nok kommer til at tage en del tid, inden man vil se apparatet i handlen.

Projektet er et eksempel på, hvilke ideer der bliver præsenteret på den årlige panafrikanske event.

“Mens vestlige innovationsmesser hovedsageligt er rettet mod hobbyfolk, handler det i Afrika mere om at finde løsninger på praktiske behov,” siger Erik Hersman, der er teknologier og innovationsblogger og medstifter af Maker Faire Africa til BBC.

MESSE MED VOKSEVÆRK

Der var dog også hobbyfolk på messen, en af dem var en 15-årig dreng, der har fundet ud af at omdanne elektronikaffald til mekanisk legetøj.

Messen hørte tidligere under den internationale Maker Faire-event, der blev startet af det amerikanske magasin Maker, for at fejre teknik, videnskabelige projekter og gør-det-selv-tankegangen. For fire år siden valgte Afrikagrenen at bryde med den internationale, fordi messen voksede og voksede, og at der derfor til sidst var tilslutning nok til at skabe en særlig Afrika-fokuseret event.

I dag beskriver folkene bag projektet det som et fællesskab af kunstnere, som mener, at det at skabe er den mest autentiske form for produktion – og at produktion er, hvad der skaber en energisk middelklasse.

Begivenheden er tidligere blevet afholdt i Accra, Nairobi og Cairo. • /RIKKE BERGQUIST

Cambodja savner nye ideer

CAMBODJANSKE VIRKSOMHEDER skal tage sig sammen og øge kvaliteten af deres varer, ellers risikerer landet at blive reduceret til en ren forhandler af udenlandske varer. Det vil gå ud over den nationale identitet.

Sådan lyder advarslen fra chefen for det cambodjanske departement for Industri, miner og energi, Meng Saktheara, skriver avisen Phnom Penh Post.

Det er særligt små og mellemstore virksomheder, der, ifølge Saktheara, skal være mere innovative, for ikke at tabe konkurrencen til udlandet.

Formanden for foreningen af små og mellemstore virksomheder i Phnom Pen, Heng Heang, siger, at virksomhedsejerne er klar over problemet. • /RBE

Kenya

NU VIL DE HAVE MAGT

En stærk patriarkalsk kultur har længe holdt kenyanske kvinder ude af politik, men landets nye forfatning – der rummer en kvoteordning – får kvinderne ind på den politiske bane.

AF MARIE SJØDIN GRÆSHOLM, NAIROBI

24/

FOTO: ELLIE VAN HOUTTE/CORBIS/POLIFOTO

FÅ KVINDER TURDE STILLE OP VED VALGET I KENYA I 2007 – DET BLIVER ANDERLEDES VED VALGET I MARTS I ÅR. HER ER EN BUSFULD AKTIVISTER PÅ VEJ TIL EN KØNSKVOTE-MARCH FORAN LANDETS PARLAMENT I 2011 PÅ ÉT-ÅRS DAGEN FOR KENYAS NYE FORFATNING.

“

I har lært, at I ikke må kigge mænd direkte i øjnene, når I taler til dem. Det er slut nu. Tiden er en anden.

Daisy Amdany,
formand for Kvinders Politiske Alliance

F “WHAT ARE WE HERE TO DO?” Spørgsmålet runger ud i lokalet, og høje, klare kvindestemmer svarer prompte: “Win!” Flere af kvinderne har rejst sig op for at lægge kraft bag svaret, og det efterfølges af klapsalver, grin og tilråb.

Vi er i Nairobi i november 2012. Startskuddet til de næste måneders politiske kampagne er gået. I marts 2013 skal kenyanerne til valgurnerne og vælge både parlaments- og amtsrådsmedlemmer, senatorer, guvernører og præsident. Det er første gang, efter at landet i 2010 stemte en ny forfatning igennem, og ifølge den skal Kenya ende med at have mindst en tredjedel kvinder i både parlament, senat og amtsråd. Nu skal kvinderne bare overbevise en ældgammel, patriarkalsk kultur om deres politiske værd. FN's kvindeorganisation UN Womens træningsprogram for kvindelige aspiranter hjælper dem et stykke på vej.

GØR OP MED TRADITIONERNE

“I har lært, at I ikke må kigge mænd direkte i øjnene, når I taler til dem. Det er slut nu. Tiden er en anden.”

Daisy Amdany, underviser og formand for organisationen Kvinders Politiske Alliance i Kenya, kigger ud over de fremmødte og fortsætter: “For hvordan har I ellers tænkt jer at få nogen til at stemme på jer?”

Omkring 45 kvinder sidder spredt rundt ved gruppeborde og lytter til Amdanys oplæg. Det handler om kunsten at tale i offentligheden. Alle har de en drøm om at blive stemt ind på en politisk post den 4. marts 2013, men for mange af dem gælder det, at de hverken har erfaringen eller de

KVOTESAGEN KORT:

- **2010 til nov. 2012:** Parlamentet diskuterer, hvordan reglen om en tredjedel kvinder i parlamentet skal indføres. Forfatningen giver ikke et entydigt svar. Flere løsningsforslag fra forskellige kvindeorganisationer og kvindelige politikere bliver nedstemt.
- **Efterår 2012:** Formanden for kommissionen for implementering af forfatningen siger, at parlamentet ville blive erklæret ugyldigt pr. 4. marts 2013, hvis ikke der findes en løsning.

Statsadvokaten ansøger højesteret om en fortolkning af forfatningen. Skal reglen indføres med virkning ved valget marts 2013, eller progressivt over årene?

- **11. december 2012:** Fire af fem højesteretsdommere mener, at reglen skal indføres progressivt, og 2015 bliver vejledende deadline.

økonomiske midler til opgaven. Det er noget af det, de lærer på kurset, fortæller lederen af programmet, Lucy Mathenge.

“Kvinder har været bagud i politisk ledede stillinger i mange år, så de mangler kompetencerne til at kunne slå igennem og overbevise vælgerne,” siger hun.

Kurset varer i tre dage, og ud over undervisning i at holde tale lærer kvinderne også, hvordan de rejser penge til deres kampagne, og hvordan de skal kommunikere et politisk budskab ud til vælgere, der i mange tilfælde hverken kan læse, har adgang til medier eller mener, at kvinder skal være politikere.

> FLERE PÅ BANEN

Det er to og et halvt år siden, Kenya vedtog en ny forfatning. Ud røg den gamle fra kolonitiden, og ind kom en ny, som landet siden har fået stor international ros for. Blandt andet på grund af kapitel fire – den såkaldte "Bill of Rights". Et rettighedskapitel, der sikrer basale menneskerettigheder også for børn, unge og kvinder. Reglen om, at kvinder skal fylde mindst en tredjedel af de politiske poster er en del af forfatningen, og betyder, at der nu er reserverede pladser til kvinder både i parlamentet, senatet og på amtsniveau. Det får kvinderne til at komme ud af skabet, siger Mathenge.

"Ved valget i 2007 var der meget få kvinder, som turde stille op. Og en del af dem, der gjorde, gav op, fordi de ikke kunne konkurrere med mændene. Men på grund af forfatningen, oplever vi nu en stigende interesse. Kvinderne tør mere," siger hun.

Der er dog stadig lang vej igen. For det første er der i forfatningen ikke afsat pladser nok til at opnå en tredjedel kvinder i parlamentet, og kun lidt under 400 kvinder har annonceret deres kandidatur, fortæller Mathenge. Det er for lidt til at udfylde en tredjedel af de politiske poster.

ET POLITISK SPIL

I 1985 var Kenya vært ved FN's internationale kvindekongress. Allerede dengang blev kvindevotter bragt på banen som et effektivt værktøj til at få kvinder ind i politik. Men siden har Kenyas kvinder måttet se til fra sidelinjen, mens nabolandene har sat flere og flere kvinder ind på ledende, politiske poster (se boks th.). Ifølge formand for Sammenslutningen af Kvindelige Advokater i Kenya (FIDA Kenya) Grace Maingi skyldes det mangel på politisk vilje.

"I Rwanda har ligestilling været en del af den politiske dagsorden, og det har nu ført til, at landet har verdensrekorden for kvinder i politiske stillinger," siger hun.

De sidste par måneder har en heftig diskussion om, hvorvidt og hvordan reglen om en tredjedel pladser til kvinder i parlamentet skal indføres op til valget i 2013, præget den politiske dagsorden (se boks s. 25). Den sag er et godt eksempel på den manglende politiske interesse, mener Maingi. Hun frygter efterhånden, at reglen om en tredjedel pladser ender med at blive fjernet.

"Hvert medlem af parlamentet kan i sidste ende få skrevet bestemmelsen ud af forfatningen, hvis han eller hun får støtte nok," siger hun.

Efter højesterets afgørelse i december tror hun ikke på, at reglen bliver en realitet ved valget d. 4. marts, og udsættelsen er et slag i hovedet på kvinder i hele landet.

"Både kvinder og andre marginaliserede grupper støttede forfatningen, fordi den var baseret på deres rettigheder. Så det er da bekymrende, at retten til politisk indflydelse ikke bliver respekteret," siger Grace Maingi.

FIDA Kenya forsøger nu i stedet at hjælpe kvindelige aspiranter til at finde de få partier, der gerne vil have kvindelige politikere, så de kan stille op gennem dem.

HØSTENS TID

Kvinder udgør lidt over halvdelen af Kenyas befolkning, og alligevel er de politiske pladser domineret af mænd. Ifølge Wanjiku Kabira, professor og forfatter til en bog om kvinders kamp om politisk indflydelse, har kvinder derfor i mange år kæmpet for at sikre deres rettigheder i forfatningen. Men mændene har ikke haft lyst til at give slip, fortæller hun.

At være politiker i Kenya er et meget lukrativt job.

Wanjiku Kabira,
professor i litteratur ved
Nairobi Universitet

"At være politiker i Kenya er et meget lukrativt job. Der er mange penge i det, og derfor er der ingen, som vil af med magten. Kvinderne kæmper både imod kontrol, attitude og meget gamle patriarkalske traditioner," siger hun.

Kabira mener dog, at Kenyas kvinder er kommet et godt stykke vej. I 1992, da kvindelige forskere første gang fremsatte behovet for at få en tredjedel politiske poster øremærket til kvinder, var der ingen i parlamentet, som tog dem seriøst. Men kvindernes lobbyarbejde og forhandlinger endte med at give dem en plads ved bordet, da landets nye forfatning skulle skrives. Det har både resulteret i reglen om en tredjedel politiske poster, men

KVINDER I PARLAMENTER

Andel valgte kvinder pr. 31. oktober 2012:

Rwanda 56,3% (45 ud af 80)

Tanzania 36% (126 ud af 350)

Uganda 35% (135 ud af 386)

Burundi 30,5% (32 ud af 105)

Kenya 9,8% (22 ud af 224)

Kilde: Inter-Parliamentary Union. www.ipu.org

SÅDAN STØTTER DANMARK

- Danmark støtter Kenyas kvinder gennem Gender Governance Program 3, der forvaltes af FN's kvindeorganisation UN Women.
- Det er tredje del af et program, som blev lanceret i 2004 og som løber frem til juni 2013.
- Danidas støtte til programmet udgør 20 millioner kroner. Det støttes også af blandt andet Sverige, Norge, Spanien, Finland og Tyskland.

Kilde: www.kenya.um.dk/en/danida-en/gender/gender-governance-programme/

også en grundlæggende ret til ejendele, land og sundhedspleje på lige fod med mænd. Nu er det eneste problem at få kvinderne til at kende deres rettigheder og gøre krav på dem.

"Det minder mig om slaveriets ophævelse i USA. Mange af slaverne havde ingen idé om, hvad de skulle gøre med deres frihed, og derfor blev de på de hvides gårde," siger Kabira.

Hun håber, at flere vil tage udfordringen op og bruge de muligheder, som forfatningen giver. Specielt fordi der er brug for nye og bedre politiske ledere, som kan tale de marginaliserede gruppers sag. I hvert fald hvis Kenya skal have noget ud af den forfatning, de har arbejdet så længe på, siger hun.

"Der er så mange gode og nyttige rettigheder i vores forfatning. Den er et stort skridt for Kenya. Men der er nødt til at være politisk vilje til at implementere rettighederne, hvis de skal nytte noget." • /MARIE SJØDIN GRÆSHOLM VAR I KENYA FOR UDENRIGSMINISTERIETS PÅSEENHED.

DE VIL PÅ STEMMESEDLEN

Akademikere, selvstændige og lærere - mød ni kvinder, der vil ind i kenyansk politik i 2013.

PASCALIAH MAKONJIO,
33 år, ejer af eget computer-service firma

Aspirant til almindeligt medlem af parlamentet fra Busia amt.

"Efter jeg annoncerede, at jeg ville stille op, har jeg modtaget flere trusler. To mænd brød ind hos mig kl. 2.30 om natten. Politiet ville ikke beskytte mig, så jeg måtte snige mig ud gennem vinduet og sove i rendestenen, indtil mændene var væk."

HALIMA MUCHEKE,
45 år, psykolog

Aspirant til reserveret parlamentsplads til kvinder fra Meru amt.

"Jeg mistede min mand for nogle år siden, og hans familie forsøgte at tage alt, hvad vi ejede. Den nye forfatning giver kvinder rettigheder, og dem skal de kende. Det vil jeg kæmpe for."

MILDRED VARASSA,
37 år, journalist

Aspirant til almindeligt medlem af parlamentet fra Kakamega amt.

"Hvor jeg kommer fra, vil en kvinde, der stiller op i politik, altid få spørgsmålene: 'Hvorfor er det ikke din bror eller far, der går ind i politik? Kan de ikke holde styr på dig?' En kvindelig politiker passer ikke ind."

AGNES KAMBUA MUSEE,
50 år, skolelærer

Aspirant til almindeligt medlem af parlamentet fra Nord Mwingi amt.

"Det er altid kvinderne, der først mærker, når der mangler mad, vand eller sygepleje. Gennem mit arbejde som lærer i mit område, kender jeg til kvindernes problemer. Jeg har set, at ingen af de mandlige politikere løser dem. Det vil jeg gøre."

FLORENCE GITUNGA,
43 år, advokat

Aspirant til reserveret parlamentsplads til kvinder fra Meru amt.

"Kvinder fra Meru har lært, at de skal ses og ikke høres. Jeg vil være en rollemodel for dem og få dem til at blande sig i den politiske debat."

KEZIA NGINA,
39 år, sælger reservedele til biler

Aspirant til almindeligt medlem af parlamentet fra Nakuru amt.

"Jeg vil ikke vælges, fordi jeg er kvinde. Jeg er en leder. Jeg har, hvad der skal til."

ZEDDY CHEPKORIR ROP, 43 år, lektor i kunsthistorie

Aspirant til senator fra Nanti amt.

"Der er sket store forandringer i mit område. Tidligere var det kun mænd, som sad på magten, men nu tror jeg faktisk på, at kvinder godt kan blive valgt som politiske ledere."

SOPHY WALI KIBAI,
37 år, mester i logistik

Aspirant til guvernør fra Taita Taveta amt.

"Jeg vil have kvinder til at starte selvstændige virksomheder. På den måde kan de tage ansvar for dem selv og deres eget liv. Så er de ikke afhængige af mænd."

MONICA OBURA,
53 år, underviser handicappede børn

Aspirant til guvernør fra Siaya amt.

"Jeg vil forbedre forholdene for udsatte grupper; børn, unge og kvinder. Jeg vil forsøge at fortælle de mænd, der sidder på magten, at kvinder og unge også skal tages alvorligt."

Kvoter

KAN EN KVINDE LEDE ET LAND?

Under ti procent af pladserne i parlamentet gik til kvinder ved Kenyas valg i 2007. Det kræver hårdt slid at komme ind i politik uden reserverede pladser, mener et kvindeligt medlem af parlamentet.

AF MARIE SJØDIN GRÆSHOLM

4. MARTS GÅR KENYANERNE TIL PARLAMENTSVALG. CECILY MBARIRE HÅBER, AT KVINDERNE KOMMER TIL AT FYLDE NOGET MERE I PARLAMENTET.

■ “KVINDER HØRER IKKE hjemme i politik”.

Det er en sætning, den 40-årige kenyanske politiker Cecily Mbarire har hørt ofte. Hun er en af de få kvinder, der har kæmpet sig vej ind i det kenyanske parlament – før forfatningens kvindekvoter blev vedtaget.

Mbarire hører tit argumentet om, at kvindekvoter ikke er særlig demokratiske, for hvorfor kan kvinder ikke bare konkurrere på lige fod med mænd? Men hun er overbevist om, at Kenyas kvinder kommer til at vente længe, hvis de ikke får hjælp.

“At jeg blev valgt uden kvoter, gør det ikke nemt,” siger hun og fortsætter:

“Det handler alt sammen om kønsstereotyper. Mange steder i Kenya er der stadig ingen, der tror på, at en

kvinde kan lede et land. Jeg er kun en af meget få, der har klaret det.”

Derfor har hun og de 21 andre kvindelige medlemmer af parlamentet kæmpet hårdt for at få indført regler for, hvordan Kenya skal sikre en tredjedel kvinder på politiske poster før valget i 2013.

Kvindernes ret til politisk indflydelse er sikret i forfatningen, men langt hen ad vejen har Mbarire og hendes kvindelige kolleger mødt politisk uvilje i forhold til kvindekvoter. I to og et halvt år har det ikke været muligt for parlamentet at komme frem til en løsning. Kvindernes forslag er blevet stemt ned.

“Vi får blandt andet at vide, at der allerede er mange kvinder, og at vi slet ikke behøver så mange kvinder i politik,” siger Mbarire.

BAGSLAG

Der er dog nogle ulemper ved kvindekvoter og reserverede pladser. De betyder nemlig, at Mbarire og andre kvinder, der var politikere før kvoterne, skal forsvare deres ret til at gå efter de almindelige pladser meget bedre.

“Folk beder mig om at forlade den almindelige opstilling i mit parti og kun gå efter de specielle pladser til kvinder. De siger: “Nu har I jo fået jeres egne pladser, så kan I tage dem i stedet.” Men hvis ikke jeg og andre, der kender til det politiske spil, holder fast i vores almindelige plads, så når vi jo aldrig de 33 procent,” siger Mbarire.

Står det til hende, skal kvindekvoterne ikke være et permanent tiltag. De skal kun hjælpe kvinderne ind i politik og give dem den erfaring, de har brug for.

STOR INDFLYDELSE

Cecily Mbarire var 30 år, da hun første gang blev valgt ind i parlamentet. I løbet af sin tid som politiker har hun både været viceminister for transport, og i øjeblikket sidder hun som viceminister for turisme. Selvom antallet af kvinder i det kenyanske parlament er meget lavt, har det stadig været muligt at sætte sit præg på landets politik. Mbarire nævner flere eksempler, da Udvikling spørger om, hvilke konkrete tiltag kvinderne har haft indflydelse på.

“Kvinder ser helt anderledes på politik end mænd. Jeg er ret sikker på, at hverken loven om forbud mod omskæring af kvinder eller kriminaliseringen af seksuelle overgreb var blevet til noget, hvis der ikke havde været kvindelige politikere,” siger hun. •

KØNSKVOTER I KENYA:

Ikke mere end 2/3 af pladserne i parlament, senat eller amtsråd må bestå af et enkelt køn (*Forfatningens § 81 (b)*):

- Der er reserveret 47 pladser til kvinder i parlamentet – en for hver valgkreds. Men det er ikke nok til at nå op på den tredjedel, som forfatningen kræver.
- Der er reserveret 16 pladser i senatet.
- Der er reserveret en plads i hvert amtsråd.

5 KRONISKE FLYGTNINGEKRISE

Ikke kun Syrien og Mali. Der er flere flygtningekriser i verden, end mediernes dagsorden kan rumme. Her er fem af de mest oversete og kroniske konflikter, som er uden for mediernes - og dermed også donorerens - søgelys.

AF IBEN DE NEERGAARD

▣ VERDENS STØRSTE FLYGTNINGEKRISE: COLOMBIA

Sammenstød mellem oprørsgrupper, paramilitære militser og regeringsstyrker i over fire årtier har sendt over 3,6 millioner colombianere på flugt i deres eget land. Colombia top- per dermed listen over lande med flest internt fordrevne. Fordi det sker inden for landets grænser, får problemet ikke megen opmærksomhed, hverken mediemæssigt, politisk eller økonomisk - fra 2010 til 2011 svandt donormidlerne for eksempel fra 75 millioner dollars til 64 millioner.

▣ LÆNGSTE KRIG I AFRIKA: SUDAN

Adskillelsen af Sudan og Sydsudan har ikke afsluttet Afrikas længstvarende krig. Den fortsatte konflikt handler blandt andet om grænsedragning og fordeling af olie. Medierne og nødhjælpsorganisationerne har ikke adgang, så den humanitære krise i de sydlige områder Blå Nil og Syd-Kordofan udspiller sig uden for deres rækkevidde.

Endnu en glemt krise i Sudan foregår længere mod nord i Darfur-provinsen, hvor den internationale politiske og økonomiske opmærksomhed er forsvundet.

▣ DEN GLEMTE TRAGEDI: DEN CENTRALAFRIKANSKE REPUBLIK (CAR)

Selvom den humanitære krise i CAR er placeret lige under krisen i Somalia på EU's liste over værste humanitære kriser, tiltrækker situationen i CAR sig ikke stor opmærksomhed fra det internationale samfund.

CAR er blandt verdens fattigste lande, og over en million mennesker er berørt af kon-

COLOMBIA

SUDAN

DEN CENTRAL-
AFRIKANSKE
REPUBLIK

CONGO

MYANMAR/BURMA

flikten. Massive ødelæggelser af sundhedsklinikker, skoler, veje etc. Sparsom medieomtale og relativt få humanitære ressourcer til at rette op på situationen betyder, at CAR kaldes en "glemt tragedie".

▣ EN AFRIKANSK VERDENSKRIG: DEN DEMOKRATISKE REPUBLIK CONGO

Selvom den seneste krig i DR Congo officielt stoppede i 2003, fortsætter de etniske konflikter og oprørsgruppernes kampe mod hinanden og regeringsstyrker. De enorme forekomster af guld, diamanter og vigtige mineraler betyder, at de omkringliggende lande holder liv i konflikten, der har krævet over 5,5 millioner civile menneskeliv.

Flere end 1,7 millioner mennesker er internt fordrevne - langt flere berørt af konflikten. De befinder sig ofte i svært tilgængelige og ustabile områder. Ikke noget, der tiltrækker mange humanitære aktører og midler.

▣ FORDREVNE ETNISKE GRUPPER: MYANMAR/BURMA

Der mangler ikke opmærksomhed om Myanmar, men fokus er næsten udelukkende på den positive politiske udvikling i landet siden valget for et år siden. De op mod en halv million internt fordrevne, skabt af fem årtier med konflikter mellem staten og etniske grupperinger i Burmas grænseregioner, har sværere ved at få mediernes opmærksomhed.

Nye fordrivelser i år i både Rakhine- og Kachin-provinsene har øget behovet for nødhjælp blandt de udsatte befolkningsgrupper.

• /IBEN DE NEERGAARD ER TEAMKOORDINATOR FOR PRESSE OG KOMMUNIKATION I DANSK FLYGTNINGEHJÆLP.

Mexico

EN VÆRDIG ALDERDOM

FOTOS: BENEDICTE DESRUS

30/

BAMSER OG SMÅ DUKKER KAN KØBES BILLIGT PÅ GADEN, OG MARGARITA HAR SAMLET ET LILLE LAGER PÅ SIT VÆRELSE. DE MINDER HENDE OM HENDES SØN, SOM HUN IKKE LÆNGERE HAR KONTAKT TIL.

OVERFALD, manglende mad og udsigten til at skulle dø på gaden er den barske virkelighed for mange af de ældre prostituerede i Mexico City. Nogle af dem har arbejdet i op til 40 år og drømmer kun om at kunne slutte livet af uden hverken skam eller frygt. Siden 2006 har alderdomshjemmet Casa Xochiquetzal gjort det muligt. Det er verdens første af slaggen, og her bor kvinderne sammen med andre prostituerede i trygge og venlige omgivelser.

Det smukke gule hus ligger klemmet inde mellem to af Mexico Citys hårdeste kvarterer, Tepito og La Merced. Casa Xochiquetzal er opkaldt efter den aztekiske gud for kærlighed og er et samarbejde mellem Mexico Citys kommune, der låner bygningen ud, og en ngo af kvindelige kunstnere og intellektuelle, som arbejder for at rejse midler til at drive stedet. Projektet er startet af en tidligere prostitueret, og indtil videre har over 250 kvinder haft glæde af det. De eneste krav for at flytte ind er, at man er mellem 55 og 80 år gammel, at man deltager i husets aktiviteter, madlavning og rengøring, og at man ikke medbringer kunder. Der er ingen regler om, at man skal stoppe sit arbejde som prostitueret.

Igennem fem år har fotograf Benedicte Desrus dokumenteret de aldrende kvinders liv og vist, hvordan Casa Xochiquetzal har gjort alderdommen en smule mere menneskelig for dets beboere. Billederne udkommer i en bog i efteråret 2013, hvor formålet er at skaffe flere penge, så Casa Xochiquetzal kan fortsætte sit virke. •

/MARIE SJØDIN GRÆSHOLM

CANELA RAMÍREZ STOPPEDE MED AT ARBEJDE, DA HUN KOM TIL CASA XOCHIQUETZAL I 2006. NU BRUGER HUN SIN TID PÅ AT VÆRE SAMMEN MED DE ANDRE KVINDER ELLER SOM HER LEGE MED HUSETS LEDERS HUND.

NORMOTA (TV.) OG CONCHITA ER PÅ DAGENS KØKKENHOLD. BEBOERNE BLIVER UNDERVIST I MADLAVNING OG FØDEVAREHYGIEJNE, HVOR DE BLANDT ANDET LÆRER OM, HVORDAN ET HÅRNET KAN HOLDE HÅRET VÆK FRA MADEN.

NORMALT GÅR 71-ÅRIGE CANELA TURE I NABOLAGET FOR AT KØBE SLIK OG CIGARETTER, MEN EN DOWNS SYNDROM-DIAGNOSE OG VEJRTRÆKNINGS-PROBLEMER GØR, AT HUN JÆVNLIGT HAR BRUG FOR AT HVILE SIG.

BENEDICTE DESRUS

Den prisbelønnede franske fotograf (f. 1976) har specialiseret sig i dokumentarfotografi om humanitære og sociale temaer. Hun skildrer

livet og hverdagen for mennesker, der lever i samfundets margin og med samfundets fordømmelse. Fotografen rejser med sit kamera over hele verden og bruger ofte mange måneder sammen med de mennesker og miljøer, hun portrætterer – fra forfulgte homoseksuelle i Uganda til de aldrende sexarbejdere i Mexico i denne serie.

SONIA ER 62 ÅR OG ARBEJDER STADIG, SELVOM HALVDELEN AF HENDES KROP ER LAM. HUN FORLADER HUSET HVER DAG KLOKKEN 11 OG KOMMER HJEM IGEN VED SYVTIDEN.

VICTORIA, 81 ÅR. BEBOER PÅ CASA XOCHIQUETZAL.

PAOLA, 60 ÅR. BEBOER PÅ CASA XOCHIQUETZAL.

JIMENA, 80 ÅR. BEBOER PÅ CASA XOCHIQUETZAL.

MARIA GUADALUPE, 81 ÅR. BEBOER PÅ CASA XOCHIQUETZAL.

Det sorte guld

YES, VI HAR RAMT EN ÅRE!

Flere østafrikanske lande har opdaget gas og olie i undergrunden og lægger nu an til en gylden fremtid, der vil løfte landene ud af fattigdom. Måske.

AF JAN KJÆR, KAMPALA

FOTO: SVEN TORFINN/PANOS/POL/FOTO

OLIESELSKABET TULLOW OIL BORER LØS I UGANDA, HVOR DER ER FUNDET OLIE UNDER SØER OG SKOVE I DEN STORE DALSÆNKNING PÅ GRÆNSEN TIL DR CONGO. HER I KIGOGOLE I BULIISA-DISTRIKTET I UGANDA.

“

I 2011 valgte Ugandas parlament at suspendere alle nye oliekontrakter på grund af massive korrupsionsanklager mod de ministre, der har forhandlet aftalerne på plads. Men ingen har kunnet komme med de afgørende beviser.

“I LØBET AF DE NÆSTE få år vil Uganda uden tvivl blive et mellemkomstland – og i løbet af de kommende 50 år vil det ganske sikkert også blive et førsteklasses verdensland.”

Optimismen fejlede intet, da Ugandas præsident på 28. år, Yoweri Museveni, i oktober 2012 holdt tale i anledning af 50-års festlighederne for Ugandas selvstændighed – iført sin karakteristiske runde hat og stående på den gamle flyveplads Kololo, hvor det britiske flag gik ned for sidste gang 9. oktober 1962.

Museveni brugte jubilæet til at præsentere en ambitiøs såkaldt 10-punktsplan, som består af de ti vigtigste ting, den nye regering planlægger at gøre for at puste nyt liv i et land, der i årtier har været hærget af blandt andet væbnet oprør og civile stridigheder. En af nøglebrikkerne til at skabe fremtidens Uganda er olieindtægter, sagde præsidenten. For det er ikke kun et land som Nigeria, Afrikas største olieproducent, der har "sort guld" under overfladen. Olie er nu også blevet fundet i landene i og omkring Østafrika.

Ikke en dråbe olie er kommet på markedet endnu, men fundene er lovende, ikke mindst i Uganda, hvor olieindustrien og regeringen forventer at hente 200.000 tønder op om dagen. Det kan vise sig at blive kvantespringbræt ind i gruppen af mellemkomstlande, mener afrikanske politikere som Ugandas præsident.

HEMMEIGHEDSKRÆMMERI

Tunge tankvogne slæber sig langsomt af sted på den stærkt trafikerede hovedvej mellem byen Jinja ved Nilen – Ugandas næststørste by – og hoved-

staden Kampala. I dag skal al olie og benzin importeres og fragtes helt fra havnebyen Mombasa i nabolandet Kenya til Uganda, og det har gjort transport dyrt i Uganda. Men snart er det slut.

Uganda fandt olie i 2006, og det var ventet, at olien skulle komme på markedet allerede i 2009, men projektet er løbet ind i talrige forsinkelser, deriblandt problemer med oliekontrakterne og skattebetaling. Desuden er olien stærkt voksholdig, og det gør den svær at hente op og dyr at raffinere.

Ugandas olie findes under søer og skove i den store dalsænkning på grænsen til DR Congo. Regeringen planlægger at opføre sit eget olieraffineri i området. Det er hundedyrt, men vil give mulighed for at raffinere produkter til både hjemmemarkedet og de omkringliggende lande, DR Congo og Rwanda, som har endnu højere transportomkostninger end Uganda, fordi de også får olie fra Kenya, og tankvognene derfor har længere vej at køre fra Mombasa.

Men landene må vente lidt endnu på den ugandiske olie. Og forsinkelserne er langt fra de eneste problemer. Olieeventyret byder også på hemmelighedskræmmeri og beskyldninger om korrupsion og nepotisme.

“Fint, men hvad får vi ud af det?” som mange uganderes umiddelbare reaktion lyder på spørgsmålet om olien. Frygten lurer for, at den rige magtelite løber med alle indtægterne.

I 2011 valgte Ugandas parlament at suspendere alle nye oliekontrakter på grund af massive korrupsionsanklager mod de ministre, der har forhandlet aftalerne på plads. Men ingen har kunnet komme med de afgørende

beviser. Og det er svært at følge med i, hvad der foregår – blandt andet fordi den ugandiske regerings kontrakter med de udenlandske olieselskaber er stemplet "Fortroligt".

Hemmelighedskræmmeriet er et stort problem, mener Nelson Kasfir, professor emeritus fra Dartmouth College i USA, der har fulgt Uganda i over 40 år.

"Der har været meget lidt åbenhed lige fra begyndelsen," siger han.

Oppositionen og civilsamfundet kræver langt mere åbenhed om oliekontrakterne, og Museveni har lovet, at der vil ske forbedringer, men kun med nye kontrakter.

I OLIENS KØLVAND

I løbet af 2012 blev den første af i alt tre olielove vedtaget i Uganda. Et af stridspunkterne var, hvem der havde ret til at forhandle kontrakter og tildele licenser til de udenlandske selskaber. Oppositionen, civilsamfundet og selv nogle fra præsidentens egen politiske bevægelse, The National Resistance Movement (NRM), ønskede, at det statslige olieselskab skulle stå for forhandlingerne for det komplicerede og tekniske område. Men præsident Museveni insisterede, og vandt. Det bliver ministeren for råolie, der skal sidde ved forhandlingsbordet.

Kizza Bisisey, leder af oppositionspartiet Forum for Democratic Change, er dybt bekymret og mener, at olien kommer uden for offentlig kontrol, og at det uundgåeligt vil føre korruption med sig.

"Korruption er ikke længere almindelig korruption. Det er en del af selve systemet, det er udbredt, og det er sanktioneret af præsidenten," sagde han i december 2012 til nyhedssitet voanews.com.

Professor Nelson Kasfir deler bekymringerne:

"Det er ikke et godt tegn, fordi ministeren for råolie er præsidentens egen opfindelse, og der bliver færre *checks and balances*."

Det bliver kort sagt sværere at kigge regeringen i kortene.

Olien har også affødt andre spændinger i landet. Uganderne frygter, at udlændinge vil rende med alle de nye job i olieindustrien, da Uganda har meget lidt ekspertise på området. I oktober 2012 indviede Museveni et nyt institut, der skal uddanne arbejdere til den nye industri.

I området ved den store dalsænkning, hvor olien ligger, er der også spændinger. I Uganda findes der i flere områder kongedømmer, der ikke har egentlig politisk magt, men stor folkelig opbakning. På trods af manglende lovhjemmel ønsker det lokale Bunyoro-kongedømme del i olieindtægterne, hvilket regeringen behændigt prøver at drible udenom.

Desuden føler mange, at den rige elite omkring Museveni allerede har haft travlt med i stor stil at købe jord op, som kan sælges med fortjeneste, når olieeventyret starter for alvor.

De udenlandske olieselskaber får selvsagt også brug for store områder til udstyr, boliger og lagre. De lokale er bange for, at de kommer til at stå tilbage som taberne – uden land.

På den anden side af grænsen i DR Congo har man givet lov til at bore i Virunga-nationalparken, hvor der bor nogle af verdens sidste bjerggorillaer.

RASLEN MED SABLERNE

Nabolandet Tanzania har fundet store forekomster af gas i Det Indiske Ocean og udnytter det allerede i stor stil. For nylig har landet opjusteret gasforekomsterne markant. Olie er man endnu ikke stødt på i undergrunden. Men naboen Malawi har fundet bevis for, at der er olie i en omstridt sø, som både Malawi og Tanzania gør krav på, og har sat det engelske oliefirma Surestream i gang med prøveboringer, hvilket har skabt store spændinger de to lande imellem. Så store, at der nu rasles med sablerne.

"Vi opfordrer Malawis regering til at afstå fra provokerende handlinger, der kunne forværre situationen. Alle muligheder står åbne, men vi vil give diplomatiet en chance," siger Bernhard Membe, Tanzanias udenrigsminister.

Edward Lowassa, der er formand for det tanzaniske parlaments udenrigs- og forsvarsudvalg, går endnu længere:

"Hvis det kommer til krig, så er vi rede til at ofre vores folks blod."

Tanzanias præsident, Jakaya Kikwete, har dog forsikret, at uenig-

hederne vil blive løst ved fredelige midler.

Konflikten handler om Afrikas tredje største sø, som malawierne kalder Lake Malawi, tanzanierne Lake Niassa. Søen ligger i en af de store dalsænkninger, ligesom det er tilfældet med olieforekomsterne i Uganda. Grænsen er draget i 1890 i kolonitiden, hvor England herskede over Malawi og tyskerne over Tanganyika, som fastlandet blev kaldt indtil unionen med Zanzibar i 1964. Aftalen giver næsten intet af søen til Tanzania. Grænsen blev bekræftet i 1963 af Den Afrikanske Unions forgænger Organization of African Unity (OAU), men tanzanierne vil have grænsen ændret, så den følger de gængse internationale regler. Det vil sige midt i søen. Mens man i Malawi mener, at man ejer *hele søen*.

Møder på præsidentniveau har ikke ført til løsning, og der er en erkendelse af, at der skal internationale øjne på konflikten. I november 2012 gik Tanzania til det afrikanske samarbejdsorgan SADC's African Forum of Former Presidents. Tanzania har bedt Malawi om at indstille olieundersøgelserne, indtil en løsning på grænsedragningen er fundet.

At olie kan føre til krige eller væbnede sammenstød, er der talrige eksempler på. Også i Østafrika. Kanonbåde fra DR Congo angreb i august 2007 en oliepram på ugandisk område, hvor en engelsk oliearbejder fra firmaet Heritage blev dræbt. Anklagen lød på, at firmaet illegalt ledte efter olie på DR Congos side af grænsen.

Og tæt på Østafrika blusser kampe jævnlige op på grænsen mellem Sudan og Sydsudan, hvor olien og de deraf følgende indtægter spiller en helt afgørende rolle.

FORURENING LURER

Olie er en sort, klæbrig og potentielt forurenende masse. Hvor der er olie, er der også en miljøproblematik at forholde sig til. Det gælder også i Østafrika, ikke mindst i Uganda, der er længst fremme med udvindingen.

Der er frygt for olieforurening i de miljømæssigt sårbare områder. En del af olien i Uganda ligger på bunden af søen Lake Albert. Nilen, der er Egyptens livsnerve, passerer igennem søen. En storstilet forurening kunne have store konsekvenser længere ned ad Nilen. Og dermed skabe spændinger med det mest befolkede land i Nordafrika.

FLERE AFRIKANSKE POLITIKERE VENTER, AT OLIE- OG GASFOREKOMSTERNE VIL VÆRE DEN KATAPULT, DER SKYDER DERES LANDE IND I GRUPPEN AF VERDENS MELLEMMINDKOMSTLANDE.

Turistbranchen i Uganda er også bekymret. De østafrikanske naboer Tanzania og Kenya kan prale af langt flere dyr og flere turister, men Ugandas turistindustri er samtidig den hurtigst voksende i hele Afrika, ifølge Dr. Nelson Githinji, Kenyas minister for turisme. Hele 25 procent i 2011.

Fem af Ugandas naturparker og otte beskyttede dyre- og skovområder ligger i den store dalsænkning, og prøveboringer finder allerede sted i eller nær Muchinson Falls og Queen Elizabeth National Park, to af Ugandas mest populære parker.

Boringer og forurening risikerer at ødelægge parkerne, men turistbranchen bliver nødt til at samarbejde, vurderer professor Nelson Kasfir fra Darthmouth College i USA:

“Ellers vil den uundgåeligt tabe, fordi pengene fra dyrene er småpenge i forhold til olieindtægterne,” siger han.

Professoren håber, at man når til et kompromis, hvor dyrene i parkerne

beskyttes i de områder, hvor der bores efter olie.

På den anden side af grænsen i naborepublikken DR Congo har man givet lov til at bore i Virunga-nationalparken, hvor der bor nogle af de sidste bjerggorillaer i verden. Det har Verdensnaturfonden kritiseret i kraftige vendinger.

Østafrikas nye olieeventyr giver altså store bekymringer. Men der er også gevinster. For eksempel for infrastrukturen. Den vil forbedres i udviklede områder, fordi firmaerne skal transportere mandskab, udstyr og olie. Her har olieindustrien i nogle tilfælde vist sig gavmild. I december 2011 blev en 18 kilometer grusvej indviet i Muchinson Falls-nationalparken i Uganda. De 200.000 dollars grusvej blev betalt af oliefirmaet Tullow, selvom vejen lå 15 kilometer væk fra firmaets egne boringer.

“Vi vil vise alle, at vi er et ansvarligt firma og en god nabo,” sagde Tullows chef, Eion Mekie, ved indvielsen.

Imens fortsætter eventyret. I marts 2012 fandt det engelske oliefirma, Tullow, der har specialiseret sig i Afrika, olie i Ngamia-brønden i Turkana i Kenya. Det er stadig svært at gisne om, hvor store forekomsterne er, og olien ligger langt nede i undergrunden. Men udfordringerne står allerede i kø. Det knastørre Turkana er et af Kenyas fattigste områder – mere end 96 procent af nomadebefolkningen er fattige, det højeste antal i landet. Og når det kommer til infrastruktur, sundhedsvæsen, læsefærdigheder og arbejdspladser ligger området helt i bund.

Nu myldrer robuste firehjulstrækere og store lastbiler med udenlandske oliearbejdere rundt blandt kvægnomadernes. Og spørgsmålet, som mange i Kenya lige nu stiller, er derfor: Vil olien blive de fattige og marginaliserede kvægnomaders chance for et bedre liv? **♦/JAN KJÆR ER JOURNALIST OG KONSULENT MED SPECIALE I UDVIKLING.**

Analyse

FRED MED MELLEMREGNINGER

Politik, retsopgør og rettigheder – set udefra er det svært at få overblik over situationen i Nepal seks år efter fredsaftalen. Chefredaktøren af dagbladet *The Kathmandu Post* tegner her et billede af landet efter borgerkrigen.

■ SET FRA VESTEN må den fremstormende kommunisme i Nepal tage sig temmelig anakronistisk ud. Mindre end ti år efter Berlinmurens fald, da det så ud til, at kampen mellem politiske systemer var blevet vundet af kapitalismen, og kommunismen var dømt til nederlag alle vegne, fik Nepal i 1994 sin første kommunistiske premierminister, Man Mohan Adhikari. Og endnu mere utrolige begivenheder skulle snart finde sted.

Da det nye årtusinde begyndte, var en maoistisk guerilla ved at vinde frem, og Nepal oplevede sin historisk formodentlig mest ustabile periode siden krigen mod de britiske koloniherrer i 1814, som endte med, at landet måtte afgive en tredjedel af sit territorium for at bevare uafhængigheden. En kendsgerning, der stadig skaber harme blandt nationalister.

Det maoistiske oprør begyndte i 1996, og da det hørte op ti år senere, var 13.000 nepalesere døde. To tredjedele var dræbt af statens sikkerhedsstyrker, som i sidste ende er ansvarlige over for kongen. Resten blev dræbt af maoisterne.

EN UFORSIGTIG KONGE

Paradoksalt nok blev fredsprocessen i Nepal muliggjort af en uforsigtig konge, Gyanendra Shah, som var ude af kontakt med den skiftende offentlige mening og anså sig selv for at være en slags middelaldermonark med guddommelig myndighed og udpeget af skæbnen til at herske over sine undersåtter. Han gjorde sit bedste for at miskreditere og undergrave de politiske partier og det spæde nepalesiske demokrati. Han udnyttede

den ustabile situation i landet til at marginalisere de demokratiske partier og overtog til sidst regeringsmagten. En tredelt kamp mellem maoisterne, de politiske partier og kongen forvandlede sig hurtigt til en tosidig konflikt, efter at partierne og maoisterne slog sig sammen om at bekæmpe kongen.

Dette skabte håb om fred i en befolkning, der var fortvivlelsen nær efter ti års krig. En folkelig protestbevægelse i 2006 fravristede monarkiet magten. Efter valget i 2008 om en ny nationalforsamling med beføjelser til at udforme en ny forfatning blev det tidligere maoistiske undergrundsparti det største. Dette beseglede monarkiets skæbne yderligere – senere samme år blev det afskaffet.

Selv om Nepals fredsproces var resultatet af en folkelig protest i 2006, blev den også i det efterfølgende forløb påvirket af folkelige bevægelser. Madhes-bevægelsen i 2007 tvang landet til at indføre føderalisme, fordi et flertal af befolkningen i de sydlige sletteområder krævede større indflydelse på den nationale politik og på statsapparatet. Fra at have været en demokratisk republik blev Nepal en demokratisk forbundsstat. En omfattende bevægelse dannet af forskellige indfødte grupper er nu gået i forbund med Madhes-bevægelsen og har gjort social integration til en politisk målsætning, selv om der stadig er så store modsætninger mellem traditionelle/konservative og progressive kræfter, at det bliver svært at finde en holdbar formel for en nepalesisk forbundsstat. Både madhesierne og de indfødte anklager den nepalesiske stat for at marginalisere dem.

POLITISK PRIS

Som man vil forstå, har fredsprocessen indbudt til en hel del opmærksomhed både i det internationale samfund og i forskellige støtteorganisationer. Nepals to store naboer Indien og Kina har indlysende fordel af at bevare Nepals stabilitet og velstand på lang sigt. I en periode var FN, der blev inviteret til at oprette en mission i Nepal (UNNTM) med henblik på at støtte fredsprocessen og yde teknisk bistand i forbindelse med valgene til nationalforsamlingen, en vigtig spiller, men missionen blev nedlagt i 2010. Fredsprocessen var endnu ikke afsluttet på dette tidspunkt, men et

udsnit af Nepals politiske partier (og indiske politikere i New Delhi) mente, at den omfattende FN-tilstedeværelse ville polarisere de politiske aktører i stedet for at føre dem nærmere på hinanden.

Nu seks år efter fredsprocessen blev sat i gang, er dens resultater stadig blandede. Det maoistiske parti er blevet en del af den politiske mainstream, efter at det har deltaget i grundlovsvalgene, og dets militære struktur er blevet opløst. De tidligere maoistiske soldater har enten forsøgt at genindtræde i samfundet eller er blevet optaget i den nationale hær.

Men fredsprocessen har haft visse politiske omkostninger. En fraktion er brudt ud af det maoistiske moderparti (UCPN), og et af de væsentlige klagepunkter hos udbrydergruppen CPN-maoisterne er, at de forhenværende soldater er blevet "ydmyget" af staten for så vidt angår deres optagelse i den nepalesiske hær og deres rehabiliteringstilbud.

Ved at lægge beslag på parlamentarikernes opmærksomhed har støtten også lagt beslag på tid og energi, der med måske større udbytte kunne have været kreativt anvendt af Nepals politikere og offentlighed til at fremme en proces med originale og realistiske mål.

SMULDRET FREDSAFTALE

Maoisterne har dog måske mistet meget mere end som så på den ideologiske front, hvis man skal dømme efter deres hidtidige resultater. Fredsaftalen mellem regeringen og maoisterne, som gav løfte om en radikal omlægning af staten, er i det store hele blevet kasseret, bortset fra de punkter der drejede sig om at afvæbne oprørshæren. Og selv dette, der var en slags sejr, er blevet forbitret af, at maoisterne har delt sig i to – en moderat fløj, som for tiden leder regeringen, og en radikal fraktion, som er i gang med at reorganisere sig og udarbejde et program for fremtiden, der dog endnu ikke ligger fast. Partierne over hele det politiske spektrum har undladt at tage

HJALP STØTTEN TIL FREDSPROCESSEN?

Danidas evalueringskontor har iværksat en ekstern evaluering af den danske og internationale støtte til fredsprocessen i Nepal. Rapporten forventes at udkomme i første halvår 2013.

stilling til spørgsmålet om modernisering af den nepalesiske hær (dens størrelse og demokratisering).

De politiske partiers største fiasko har dog været deres manglende evne til at udarbejde en ny forfatning. Nationalforsamlingen blev opløst den 28. maj 2012, da det ikke lykkedes at finde et flertal for en ny grundlov på trods af flere mandatforlængelser. Den frist, der var fastsat af højesteret, indebar, at nationalforsamlingen ikke kunne forlænge sin egen frist for at udforme forfatningen – en situation, der har resulteret i debat om folkets beføjelser i forholdt til landets øverste domstol.

PARLAMENT AF ANALFABETER

I løbet af den tid nationalforsamlingen har fungeret, nemlig siden april 2008, er den blevet kritiseret for at være for stor og ineffektiv. Mange af medlemmerne, der kom fra kommunistpartier i kraft af reglen om proportionel repræsentation, har været nærmest analfabetske mænd og kvinder fra fattige landkommuner. I hovedstaden Kathmandu, hvor man havde valgt den mest repræsentative forsamling i Nepals historie, hånedes man de folkevalgte for deres tilbageståenhed og påstod, at mange af dem var landsbytusser.

Arbejdet med forfatningen er dog i sidste instans mislykket på grund af problemer med føderalismsbegrebet. Regeringen har givet et henholdende løfte om at afholde et nyt grundlovsvalg (i april-maj 2013), men dens politik er præget af ekstrem kortsynethed, hvortil kommer den slags særinteresser og egoisme, som ofte præger professionelle politikere. Selv om der holdes et nyt valg til nationalforsamlingen, truer den politiske udvikling i Nepal med at trække i langdrag i mange år endnu. Der har ikke været mærkbare fremskridt med hensyn til at gennemføre retssager, som kunne give oprejsning til de mange, der har mistet pårørende, som døde, forsvandt eller blev tortureret under borgerkrigen.

13.000 NEPALESERE DØDE UNDER NEPALS BORGERKRIG
- DE FLESTE BLEV DRÆBT AF STATENS SIKKERHEDSSTYRKER.

STØTTER KVINDER OG KASTELØSE

Man må spørge, om donorlandene er helt eller delvis ansvarlige for det træge fremskridt i fredsprocessen. Og - mindst lige så vigtigt - nationalforsamlingens manglende evne til at udarbejde en ny forfatning.

Mellem 2006 og nu har donorlandene brugt millioner af dollars, der både er blevet givet gennem Nepals regering og til donorenes egne projekter. Mens den første type støtte er blevet modtaget ret ukritisk, har den anden type været genstand for hård kritik. Det meste af denne kritik er dog ubegrundet og er blevet ført til torvs enten af konspirationsteoretikere, der øjner skumle planer bag støtten til indfødte eller marginaliserede grupper, eller af andre, som er utilfredse med udsigten til at miste magt og beskyttelse, hvis fredsprocessen skulle føre til ægte forandringer, som forrykker magtforholdet mellem staten og folket og mellem befolkningsgrupperne indbyrdes.

En udbredt kritik, der især rettes mod europæiske donorlande, er, at de har brugt for mange penge på at styrke de indfødte gruppers rettigheder. Lignende beskyldninger rettes mod DFID, briternes svar på Danida, og forskellige internationale ngo'er såsom The International Institute for

Democracy and Electoral Assistance, der har givet økonomisk støtte til oprettelsen af et parti for de indfødte i nationalforsamlingen. Der er oprettet lignende partier af kvindegrupper og dalitter med henblik på at skabe en tværpolitisk platform til kritik af den nepalesiske stat.

Det siger sig selv, at disse partidannelser har fået støtte fra forskellige internationale donorlande. Donorlandene har også organiseret et stort antal seminarer og uddannelsesprogrammer med henblik på at uddanne parlamentarikere. Som følge af det politiske dødvande og det manglende fremskridt, hvad forfatningen angår, deltog mange politikere i disse kurser og udenlandsrejser. Efterhånden som fristen for nationalforsamlingen nærmede sig, blev erfarne politikere fra alle partierne, der i flere tilfælde var hjernerne bag forhandlingerne, ligefrem fløjet af sted til byer i Schweiz, hvor de deltog i seminarer organiseret af donorlandene. Det resulterede i forargede reaktioner i nepalesisk presse.

Ved andre lejligheder forsøgte aktivister at forhindre forhenværende premierministre og ældre politikere i at flyve til udlandet. Det er svært at finde ud af, hvor mange penge donorlandene har distribueret gennem partnerskaber med ngo'er.

Det er klart, at de forskellige seminarer og kurser organiseret af donorlandene har udgjort en betydelig indtægtskilde i form af frynsegoder til parlamentarikerne. Efter opløsningen af nationalforsamlingen ringede mange af dens medlemmer til i/ngo'er for at forhøre sig om kommende kurser og seminarer, og da det viste sig, at der ikke var planer i så henseende i den nærmeste fremtid, gav de udtryk for skuffelse.

Betragtelige beløb har fundet vej fra donorlandene til Nepal Peace Trust Fund, der blev oprettet for at støtte fredsprocessen økonomisk. Blandt de donorer, der har støttet denne fond, finder man Danmark, EU, Finland, Tyskland, Norge, Schweiz og Storbritanien. Af det samlede beløb, der er tilgået fonden, ca. 185 millioner dollars, er størstedelen blevet brugt til at vedligeholde de bygninger, som før i tiden husede maoistiske tropper (omkring 40 procent), samt til varetagelse af sikkerhedsopgaver og menneskerettigheder (26 procent).

DONORER NÆRER KONFLIKTER

Det er utvivlsomt et tegn på goodwill fra de internationale donorlandes side, at Nepals fredsproces har fået så stor støtte. Støtten har gjort ikke så lidt for at fremme integrationen og i et vist omfang også føderalismen. Det er også indlysende, at støtten har medvirket til at holde liv i problemer i tilknytning til menneskerettighederne på trods af et voldsomt pres fra det etablerede Nepal for at få lagt låg på dem. Fra et sociologisk synspunkt kan man sige, at det var forudsigeligt, at så massiv støtte til hidtil marginaliserede grupper ville provokere landets traditionelt magtfulde klasse.

Der er dog også ved at fremkomme argumenter, som går imod støtte fra donorlande. Ved at lægge beslag på parlamentarikerens opmærksomhed har støtten også lagt beslag på tid og energi, der med måske større udbytte kunne have været kreativt anvendt af Nepals politikere og offentlighed til at fremme en proces med originale og realistiske mål. •

Oversat af Claus Bech

Akhilesh Upadhyay

Chefredaktør på avisen *The Kathmandu Post*, der er et af Nepals største engelsksprogede dagblade.

Reportage

ET LAND I VAKUUM

Det er nu seks år siden, borgerkrigen i Nepal sluttede og en fredsftale blev underskrevet. Siden har det politiske liv og arbejdet med en ny grundlov, stået i stampe. Planen lyder på valg i 2013.

AF MARIE TORP CHRISTENSEN, KATHMANDU

44/

FOTO: NIRANJAN SHRESTHA/AP/POLE FOTO

VERDENS ØJNE OG PENGE ER RETTET MOD NYE BRÆNDPUNKTER I VERDEN. DET GØR DET SVÆRT FOR FN AT TILTRÆKKE STØTTE TIL NEPALS SEKS ÅR GAMLE FREDSPROCES.

■ “SERIØST?! Har der været borgerkrig i Nepal? Det havde jeg ingen ide om,” udbryder en dansk turist, der er på gennemrejse et par dage i hovedstaden Kathmandu.

Hendes udsagn er næppe usædvanligt for de, der besøger det bjergrige land. I en verden, hvor konflikterne i stater som Afghanistan, Pakistan og Sudan har kapret verdens opmærksomhed, er der ikke længere den helt store, internationale opmærksomhed om Nepal med sin stivnede fredsproces og en knudret, politisk proces.

Det er seks år siden, at den nepalesiske regering og oprørerne fra den maoistiske oprørshør underskrev en fredsftale, som skulle afslutte krigen, sikre borgernes rettigheder, ligestilling og skabe demokrati. Siden er der sket en del.

Den 27. maj 2012 brød forhandlingerne om Nepals kommende forfatning sammen og blev udsat på ubestemt tid. Alle i landet taler om det. Ingen ved, hvad der kommer til at ske i fremtiden. Det snakker man om i Nepal.

“Jo, der har været fremskridt. Landet er ryddet for miner, de skyder ikke på hinanden mere, og de har haft et ganske okay valg. Det er ikke en katastrofe, men de har haft seks premierministre de seneste 21 måneder, og nogle af de vigtigste dele i fredsftalen er endnu ikke opfyldt,” siger en FN-ansat i Kathmandu.

Vedkommende vil ikke nævnes med navn, for der er ingen internationale organisationer, som vil citeres for at kritisere fredsprocessen eller regeringen. De er i forvejen ikke sær-

> ligt populære hos den nepalesiske regering.

“Nepal er et land i vakuum, det står i stampe,” fastslår den FN-ansatte.

Landreformen, som skulle gennemføres inden for tre måneder, har man ikke set skyggen af. Arbejdet med at skrive en ny forfatning er brudt sammen, og de sociale, politiske og økonomiske aftaler har heller ikke set dagens lys.

TRÆTHEDEN HAR SAT IND

Hendes blik er sørgmodigt, da hun rækker hånden ud og hilser. Julie Brethfeld er landechef i Nepal for den internationale organisation Saferworld, som arbejder for at modarbejde og reducere voldelige konflikter.

Hun er heller ikke optimist på Nepals vegne.

“Det er virkelig trist. Nepal er et meget smukt land med nogle fantastiske mennesker. Og der er ingen grund til, at situationen skal være sådan her,” siger hun og fortsætter:

“Det er svært at forklare på en diplomatisk måde. Men der er nogle grupper, som udnytter landets skrøbelige og ustabile situation. De bekymrer sig ikke om, hvordan nepaleserne føler og lever. Sådan burde situationen ikke være. Befolkningen er trætte af konflikter. De vil have uddannelse, arbejde og bekymrer sig ikke om, at

de tilhører forskellige etniske grupper. Det giver mig en fornemmelse af, at det ikke er landets befolkning, som ønsker konflikterne. Det gør helt specifikke grupper i landet.”

Ude blandt nepaleserne kan mætheden mærkes. I Baktapur 15 kilometer uden for Kathmandu møder jeg en ung skolelærer. Hun håber, at monarkiet vender tilbage.

“

Spekulationerne hænger i luften, tungt, som duften af røgelse i templerne.

En ung mandlig turistguide ønsker sig et par år med diktatur. Bare for at få styr på landet. Så kan Nepal prøve demokrati igen om et par år.

Der snakkes også våben. Som et led i fredsftalen – og maoisternes vej ind i det nepalesiske parlament – begyndte de tidligere oprørere at overlevere deres våben til FN i 2007. Nu taler man om, at der kommer nye våben til.

Spekulationerne hænger i luften, tungt, som duften af røgelse i templerne. Og de står i skærende kontrast til billedet af fredfyldte sneklædte

bjergtoppe og magiske bederuller, som de fleste turister kommer til landet for at opleve.

LANGT TIL RETFÆRDIGHED

Nepaleserne venter. På en ny forfatning. På klarhed om, hvad der skal ske i landet i fremtiden. De venter også på retfærdighed. Under borgerkrigen blev der begået forbrydelser som voldtægter, mord og forsvindinger som led i kampene mellem de maoistiske oprørere og regeringshæren. Derfor ligger det nepaleserne meget på sinde at få stillet de rigtige til ansvar for brud på menneskerettighederne. Ikke mindst for at sikre, at det ikke sker igen. Men det er ikke ligetil.

“Mange af dem, der i dag er politikere i Nepal, har selv taget del i borgerkrigen, og mange frygter for hvad der vil ske, hvis det kommer til et retsopgør mod de, der begik menneskerettighedskrænkelser. Det gør det utroligt vanskeligt at skabe en lovgivning om emnet,” fortæller Mie Roesdahl, som er rådgiver på den danske ambassade i Kathmandu.

Så fredsprocessen er nok i gang – men der er stadig et stykke vej at gå endnu. Et problem er, at det er blevet sværere for FN at tiltrække støtte til den nepalesiske fredsproces med årene, fortæller den anonyme FN-ansatte. Verdens øjne – og penge – retter sig i stedet mod Mellemøsten og Nordafrika.

“Det er næsten lidt en skam, at der ikke er nogen, som skyder på hinanden,” lyder det ironisk fra den FN-ansatte.

“Det er også penge, som bliver brugt over lang tid. Det er ikke til at kontrollere en fredsproces, og derfor kan pengene være risikabelt givet ud,” vurderer samme FN-ansatte.

Planen er, at nepaleserne skal til valg for at vælge en ny politisk forsamling, der i fællesskab kan udarbejde den grundlov, som ikke blev færdig den 27. maj. Men hverken FN eller Saferworld vurderer, at det sker inden for den nærmeste fremtid.

“Vi kan råde regeringen og presse på for at få skub i fredsprocessen. Men når alt kommer til alt, så er det Nepals egen fredsproces, og derfor er det også nepaleserne selv, som bestemmer farten,” lyder det. • /MARIE TORP CHRISTENSEN BESØGTE NEPAL SOM JOURNALISTPRAKTIKANT I UDENRIGSMINISTERIET.

DET ER NEPALS EGEN FREDSPROCES. DERFOR ER DET NEPALESERNE, DER SELV BESTEMMER FARTEN, SIGER FN-ANSAT.

KAOS OG FRED

Den lille bjergrige nation mellem Kina og Indien har haft en lang og bumpet vej fra enevælde til flerpartistyre.

NEPAL

Areal: 147.000 km²
– eller cirka tre gange
Danmarks størrelse.

Befolkning: 30 millioner.

Fattigdom: Omkring en fjerdedel af befolkningen under den internationale fattigdomsgrænse på 1,25 dollar om dagen.

Kilde: Verdensbanken.

VIGTIGE ÅR I NEPALS HISTORIE

1768–69

Herskeren Gorkha Prithvi Narayan Shah erobrer nabokongedømmerne og forener Nepal. Splittelse i kongefamilien fører her efter ustabilitet, og den militære leder Jang Bahadur Rana overtager gradvist landet. Rana-dynastiet grundlægges.

1846

Flere end 40 personer bliver dræbt i en mas-sakre ved hoffet. Herefter begrænses den kongelige families magt og den magtfulde post som statsministeren bliver gjort arvelig.

1951

Kongen genindsættes som statsoverhoved i samarbejde med det største parti Nepali Congress og de indiske myndigheder.

1959

Grundlov med flerpartisystem indføres, og valg til parlamentet afholdes.

1990

Kong Birendra annoncerer i en radiotale, at han ophæver forbuddet mod politiske partier. En ny demokratisk forfatning indfører konstitutionelt monarki, men med den udøvende magt hos regeringen.

1996

Maoistiske oprørere starter det væbnede op-rør *People's War*, der kommer til at vare 10 år.

2001

Kongen, dronningen, kronprinsen og andre nære slægtninge bliver dræbt under mas-sakre i kongefamiliens palads.

2001

I november erklærer regeringen undtagel-setilstand, og hæren bliver sat ind for at slå den stigende uro, forårsaget af Nepals maoi-stiske oprørsbevægelse, ned.

2006

Flere ugers masseprotester leder til fredsfor-handlinger mellem maoister og myndighe-der. I november indgår parterne en fredsaf-tale og en midlertidig grundlov vedtages.

2007

En overgangsgrundlov, som udråber Nepal som føderal demokratisk republik, vedtages.

2008

Et parlamentsvalg i april gør maoistene til det største parti. Nepals grundlovgivende forsamling mødes for første gang.

2008

Farvel til monarkiet. Kong Gyanendra (suspenderet fra 2007) afsættes.

2012

Forhandlingerne om Nepals kommende for-fatning bryder sammen.

SÅDAN STØTTER DANMARK FREDSPROCESSEN

- Danmarks bilaterale bistand til Nepal beløb sig i 2012 til 178 millioner kroner.
- Tre ud af Danidas fire programmer i Nepal arbejder direkte på støtte fredsprocessen (det fjerde program handler om vedvarende energi).
- **Uddannelse:** Støtte til at skabe uddannelses-muligheder for især landets marginalise-rede grupper, der under borgerkrigen lod sig mobilisere til væbnede grupper blandt andet på grund af fattigdom og manglende uddan-nelse.
- **Fredsprocessen:** 170 millioner kroner (over fem år) til den nepa-lesiske regering, FN's freds-fond for Nepal og lokale ngo'er. Formålet er at få gennemført fredsaf-talen og styrket sikkerheden for befolk-ningen, blandt andet ved hjælp af uddan-nelse til politiet.
- **Menneskerettigheder og god regeringsfø-relse:** 170 millioner (over fem år) til blandt andet at styrke politi-ske aktører og deba-ten om demokratiet, forbedre adgangen til juridisk hjælp til de marginaliserede grup-per samt støtte lokale demokrati-projekter.

SÅDAN VIRKER JUNGLETROMMEN

Gennem et enestående persongalleri fortæller forfatteren om det store afrikanske land, der ikke er til at komme udenom: Congo.

AF ØJVIND KYRØ

F DET ER EN MONUMENTAL bedrift at skrive en bog som denne, der er mere spændende at læse end en thriller. David Van Reybrouck har en baggrund som skuespilforfatter, og det oplever man. Scenerne skifter, personerne træder frem. Rigtige personer, der har været vidner til historiske begivenheder.

Det er et enestående persongalleri, forfatteren har fundet og sat sig ned og talt med. Lige fra en mand, der hævder at være født i 1882, og som kan fortælle om Stanley, der kortlagde landet, over den første kvindelige faldskærmssoldat til våbensmuglere, børnesoldater, rappere og krigsherrer som den eftersøgte Laurent Nkunda.

Forfatterens belæsthed bliver hele tiden illustreret af sigende detaljer om det, han under sine rejser i landet har oplevet. Hver gang han har studset over en ting, har han fået den opklaret: Hvordan virker jungletrommer? Hvorfor er der så mange folk i rullestole ved grænseovergangen? Hvorfor skal man altid melde sig hos høvdingen, når man kommer til en ny landsby?

Ubesværet turnerer forfatteren emner som den nationale afart af kristendommen, *kimbangismen*; hvordan cubansk musik gjorde congolesisk rumba berømt; den politiske betydning af ølproduktion og mobiltelefoni – det hele garneret med lokale stemmer og anekdoter, som sikrer, at de mange sider er både informative og underholdende.

PRÆSIDENTEN MED LEOPARDHUEN

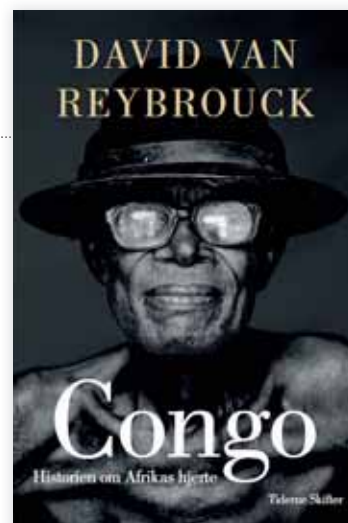
Motoren i bogen er et ur, som begynder, før der var tænkt på danske stenaldermænd, og som slutter med en rejse til Kina, hvor driftige congolesere flyver til for at slå sig ned eller købe varer med hjem til verdens største lorteland – det rangerer som nummer 187 ud af 187 lande på FN's Udviklingsprogramms (UNDP) *human development index*.

Med fortællerens sans for den overraskende pointe føres vi fra tidernes morgen op gennem slavetiden, gennem den belgiske kong Leopolds 23 år lange rædselsregime, gennem kolonitiden, der gjorde Congo til den mest industrialiserede og profitable koloni syd for Sahara, og til den fatalt hurtige uafhængighed i 1960, der et halvt år senere gjorde det af med præsident Patrice Lumumba, og som banede vejen for diktatoren med leopardhuen, Mobutu Sese Seko.

Og forrælsen, forhærdelsen bliver beskrevet, så vi forstår, hvorfor man spiser den slagne fjende, og voldtægt er et våben i krigen – den krig, som siden 1996 har stået på og kostet flere liv end nogen anden siden 2. Verdenskrig.

FRA SLAVER TIL ATOMVÅBEN

Congo er ikke 'sexet' for hverken ngo'er eller redaktører. De synes, at konflikten er indviklet, skriver Reybrouck, og derfor ignorerer de det res-

CONGO – HISTORIEN OM AFRIKAS HJERTE

Forfatter: **David Van Reybrouck**
Oversat fra hollandsk af Birthe Lundsgaard.
Tiderne Skifter, 636 sider, 399 kr.

sourcerige land, der altid har haft betydning for verdensøkonomien i form af slaver, billardkugler, gummidæk, patronhylstre, atombomber, mobiltelefoner etc. For slet ikke at tale om de to verdenskrige, hvor congolesiske tropper bidrog til afgørende sejre, eller Den Kolde Krig, hvor Congo var det land i Afrika, hvor den begyndte.

Congo er ikke til at komme uden om. Denne bog fortæller på eminent måde hvorfor. ♦/ØJVIND KYRØ ER FREE-LANCEJOURNALIST OG HAR FLERE GANGE BESØGT DR CONGO.

Lyden af Mexico City

MUSIK: Hvis man ikke kender det mexicanske band Café Tacvba, er deres seneste album et godt sted at begynde.

Det er lidt mere modent og lidt mere reflekterende end deres tidligere udgivelser, men deres lyd er så umiskendeligt deres og så umiskendeligt Mexico City eller D.F., som millionbyen bliver kaldt i folkemunde. Det er næsten, så man kan se de auberginefarvede taxaer for sig – eller dufte de hjemmelavede tortillaer på gadehjørnerne. Gruppen blev dannet i 1989 og brød for alvor igennem internationalt, da flere af deres sange var med på soundtracket til filmene *Amores perros*, også instrueret af mexicaneren Ajejandro Gonzales Iñarritu. Det er rock, pop og folk tilsat de karakteristiske violinsoloer og forsangerens singnatur-stemme.

Deres seneste album, *El objeto antes llamado disco* (et objekt, der tidligere blev kaldt en plade), har også allerede høstet bifald fra amerikanske og mexicanske anmeldere.

Det er igen længselsfulde kærlighedssange, nu med rynker på hjertet, og det særegne miks af det moderne Mexico og de indianske rødder er udtalt her. Og lyden er stor, fin og delikat på samme tid. • /LAURA ENGSTRØM

EL OBJETO ANTES LLAMADO DISCO

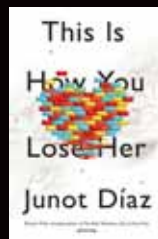
Kunstner: Café Tacvba
Universal Music Latino (2012),
cirka 60 kr. på www.amazon.com

Kærlighed og kritik

BOG: Pulitzer-prisvinderen Junot Díaz boede sine første seks i Den Dominikanske Republik og flyttede siden med sin familie til New Jersey i USA – tæt på delstatens største losseplads, som han har beskrevet det.

Til trods for at hans fødeø ikke tæller mange år i hans liv, er den omdrejningspunktet i hans litteratur. Ikke mange har beskrevet Trujillos diktatur, ekstreme magtudøvelse og den efterfølgende undertrykkelse som Díaz i *Oscar Wao & hans korte og forunderlige liv*, der indbragte ham Pulitzer-prisen for fire år siden. Nu har han netop udgivet *This Is How You Loose Her* – hvor en del også foregår i Den Dominikanske Republik. Til forskel fra historien i den prisvindende roman har hovedpersonen i Díaz' nye bog ikke svært ved at forføre sin udkârne – men at holde på hende.

En af Díaz' genistreger er den underliggende, næsten usynlige samfundskritik – både af det amerikanske og af det dominikanske samfund: Hvad gør stigmatiseringen og racediskriminationen ved mennesker på bunden af den sociale rangstige? Hvordan får det dem til at handle? Bogen udkommer på dansk i foråret 2013 på Gyldendals Forlag. • /LE

THIS IS HOW YOU LOOSE HER

Forfatter: Junot Díaz
Riverhead Books (2012), 213 s.,
cirka 125 kr. på www.amazon.com

Arabien forulykkede forår

BOG: Det er ikke altid lige let at gennemskue, hvilke mekanismer der fører til de omvæltninger, vi har set i de nordafrikanske lande igennem de seneste år.

Hvem bliver påvirket af hvem? Hvilke interesser står på spil? Og hvad har det betydet i for eksempel Egypten, at Mubarak blev væltet? Hvilke grupper har det haft stort indflydelse på? Også ikke mindst: Hvilke kilder kan man stole på?

Selv om nyhedsstrømmen fra Mellemøsten er næsten konstant, er det ikke ofte, man får belyst konflikternes kompleksitet. Men nu kan man råde bod på det.

DR-journalisten Jens Nauntofte har rejst i fire revolutionslande, hvor han har talt med indflydelsesrige personer og “manden og kvinden på gaden”. Nu er hans personlige beretning om Det Arabiske Forår netop udkommet som bog. *Tyrannernes fald – en rejse i Det Arabiske Forår* hedder den, og som bogens titel antyder, går Jens Nauntofte tæt på, hvad der sker i de respektive lande efter diktatorernes fald og ikke mindst spørgsmålet: Er islam foreneligt med demokrati? Jens Nauntofte stiller i højere grad spørgsmålet end kommer med svar på det. • /LE

TYRANNERNES FALD – EN REJSE I DET ARABISKE FORÅR

Forfatter: Jens Nauntofte
Tiderne Skifter (2012), 304 s., 299 kr.

ILLUSTRATION: ANNE AAGAARD

August 2012

EN SKAMPLET PÅ NATIONENS ÆRE

Sextrafficking er ikke bare Vestens store hovedpine. I Nigeria er der både Gud, ærbarhed og skrækkampagner på dagsordenen, når kvinder rejser til udlandet for at arbejde, skriver kronikøren, der laver feltarbejde blandt deporterede kvinder. Til gengæld taler ingen om fattigdom.

Sine Plambech
phil. mag. i socialantropologi
og ph.d.-kandidat, DIIS

■ I 1999 LANDEDE ET FLY fra Europa med 47 kvinder og 17 mænd eskorteret af 120 italienske politifolk i Lagos' internationale lufthavn i Nigeria. Efter ankomsten blev de stillet på parade til spot og spe for 30 millioner seere. Den nigerianske avis The Post Express skrev om kvinderne: "1999 blev året, hvor Nigeria fik det største anslag mod sit image, da dets kvindelige statsborgere blev taget i prostitution i Europa og deporteret."

Begivenheden var én af de første, hvor nigerianske kvinders sexsalg i Europa nåede den nigerianske offentlighed. Siden dengang i 1999 er der landet hundredvis af fly i Lagos med deporterede fra Europa, og Nigeria er nu det land i Afrika, der modtager flest deporterede kvinder fra Europa. Men begivenheden i 1999 blev også et centralt og stadig omdiskuteret vendepunkt. I dag har diskussionen fået en anden karakter – de deporterede kvinder portrætteres nu snarere som ofre, der skal reddes fra sextrafficking, frem for som skammelige kriminelle, der skal ydmyges på nationalt tv.

Den ændring kan primært tilskrives et intensiveret globalt fokus på sextrafficking samt deraf følgende donorpenge fra EU og USA til bekæmpelse af sextrafficking i Nigeria. Landet fokuserer på tre områder: forebyggelse,

FRA NIGERIA TIL EUROPA

- Siden 2004 har der været en stigning af afrikanske, primært nigerianske, kvinder, der migrerer til sexarbejde til Europa – estimater går fra 10.000 til 200.000 kvinder.
- Nigerianere bruger typisk migrationsruten *The Central Mediterranean Route* gennem Sahara for at nå til Europa.
- 18 kvinder fra Nigeria blev i 2011 identificeret som ofre for menneskehandel i Danmark. Nigerianerne har siden 2007 udgjort den største gruppe af ofre.

Kilde: Frontex, Center Mod Menneskehandel og Sine Plambech

beskyttelse af ofre og retsforfølgelse af traf-fickere. Men inden for det minefyldte anti-traffickingområde er virkeligheden i Nigeria mere dilemmafyldt, end teknokratiske konventioner og gode intentioner lader ane.

RÅD UDEN MENING

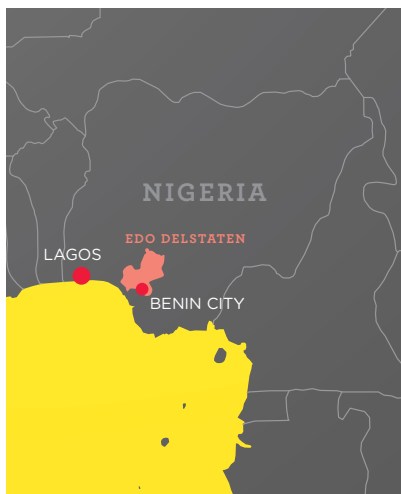
Som en del af forebyggelsesstrategien er advarselskampagner om faren for sextrafficking intensive i Nigeria. I en nyproduceret anti-trafficking-kampagnefilm, *A Dangerous Journey*, møder vi eksempelvis Rose, der vokser op som forældreløs og siden overtales af en guld-besmykket dame ved brønden i Nigeria til at rejse til Europa. Damen tager hende med til heksedoktoren, hvor Rose sværger ikke at fortælle, hvem der hjælper hende til Europa. Rose ender med at sælge sex på gaden i Europa, og filmen afsluttes med ordene: Filmen er finansieret af en række britiske organisationer, skal vises i Nigeria i de kommende måneder og er blot én blandt mange film af den art. Den er klassisk i sin forestilling om, hvordan trafficking finder sted. Uanset at forskningen viser et langt mere kompliceret billede af, hvordan trafficking foregår, fremstiller filmen helt intetanende kvinder, der lokkes mod Europa. Men hvad værre er – et centralt problem for flere af

> disse kampagner er, at de ikke anerkender kvindernes forsørgelsesmotiv for migration, og at de ikke tilbyder noget alternativ. Blot beskeden "Lad ikke trafficking ske for dig".

Nigerianske kvinder, der gerne vil til Europa, har to muligheder. Enten kan de rejse med fly med falske dokumenter, eller de kan rejse gennem Saharaørkenen. Derfor har kvinderne typisk mere brug for gode råd om, hvordan de praktiserer såkaldt *Safe Migration* (sikker migration), i stedet for hvordan de praktiserer "migrationsafholdenhed". For paradokset er, at jo vanskeligere det er at rejse ind i drømmenes land, Europa, desto mere afhængig bliver migranterne af migrationsindustriens kriminelle underverden, der falbyder smugling og adgang til uformelle jobmarkeder til mennesker uden de eftertragtede fornødne papirer. Viden om, hvordan typiske faldgruber undgås i migrationsprocessen, ville være mere praktisk anvendelig.

KVINDERS ROLLE TIL DEBAT

Informationskampagnerne har desuden en række utilsigtede effekter. For det første fortolkes de ofte som generelle anti-migrationskampagner, der derfor ikke skaber tillid til de organisationer, som med de bedste intentioner forsøger at hjælpe kvinderne. For det andet bærer oplysningerne om kvindernes sexarbejde i Europa blot ved til forestillingen om, at alle kvinder, der rejser udenlands, er involveret i salg af sex – så kampagner, der var tiltænkt at afværge sextrafficking, i stedet skaber yderligere diskrimination og stigmatisering af de kvinder, der nu er tilbage i Nigeria.

Til beskyttelse af kvinderne har Nigeria med finansiel assistance fra internationale donorer oprettet en række krisecentre for kvinder, der deporteres fra Europa. Her har kvinderne mulighed for at opholde sig i en kortere periode, og nogle får assistance til at åbne en lille butik eller frisørsalon.

“

Hos fader Gabriel kan nigerianere få assistance til at klare sig de første dage, efter at de er blevet deporteret. Gabriel mener, at trafficking er moderne slaveri, men tragedien er, forklarer han, at slaverne nu "islavesætter" sig selv. Dette er en typisk forklaring i Nigeria.

Særligt i byen Benin City i delstaten Edo (se kort), hvor op imod 80–90 procent af de kvinder, der sælger sex i Europa, rejser fra, er der oprettet en række centre for tilbagevendte kvinder. De mest velfungerende af disse køres af katolske nonner, og i denne sammenblanding af religion og anti-trafficking får beskyttelsesarbejdet ofte sin egen moralske økonomi. For da avisen *The Post Express* i 1999 skrev, at Nigeria med deporteringerne fik en skamplet på sit image, begyndte sideløbende en diskussion om kvinders rolle i det moderne Nigeria.

Den diskussion udspiller sig dagligt på krisecentrene i Benin City, hvor samtaler og såkaldt spirituel rådgivning er centrale omdrejningspunkter i de katolske nonners anti-traffickingstrategi. I mangel af økonomiske ressourcer at tilbyde kvinderne, ser de bevidsthedsændring for kvinderne som vejen frem i bekæmpelsen af trafficking. Rådgivningen handler derfor også om at acceptere værdien af at gifte sig og skabe en familie, være mindre grådige, blive i Nigeria og være værdige, gudfrygtige kvinder til ære for Nigeria.

Det er ikke usædvanligt, at der afholdes hjemkomstfester for kvinderne. Fester, hvor man ikke sørger over, at kvinderne er blevet deporteret, men i stedet fejrer at kvinderne nu er kommet hjem til deres land, tilbage til Gud med mulighed for igen at blive

værdige kvinder. På den måde bliver Europas deporteringer omskrevet til en positiv og moralsk fornuftig handling, der hjælper kvinderne, plejer nationens internationale image og tilfredsstiller internationale donorer.

Mens de aller fleste af kvinderne drømmer om at komme til Europa igen.

Nigeria har med midler fra internationale donorer oprettet organisationen NAPTIP (The National Agency For The Prohibition of Traffic in Persons and Other Related Matters), primært med restforfølgelse af trafikere for øje. NAPTIP er Nigerias stolthed, og organisationen er særligt stolt over sine raids på bordeller, samt når det lykkes den at sætte trafikere i fængsel. Men NAPTIP er også en omdiskuteret organisation i Nigeria. Den bliver ofte beskyldt for korrup-

TIL FØDSELSDAGSFEST I UDKANTEN AF BENIN CITY BLANDT EN GRUPPE AF KVINDERNE, DER HAR VÆRET I EUROPA. DE VAR VENINDER, INDEN DE REJSTE TIL EUROPA, OG ER NU SAMMEN IGEN - TILBAGE I NIGERIA.

tion og langsommelighed. Blandt kvinderne selv har den ingen stor legitimitet, men NAPTIP's fokus på retsforfølgelse er i høj grad styret af pres fra deres internationale donorer – særligt USA.

Under Nigerias tre hovedindsatser – forebyggelse, beskyttelse og retsforfølgelse – summer så kontinuerligt diskussionen om, hvad trafficking egentlig skyldes, og hvad det i grunden er.

HVOR ER FATTIGDOMSBLIKKET?

På et lille ngo-kontor nær lufthavnen i Lagos møder jeg fader Gabriel, en katolsk præst, der er leder af Centre for Counselling of Deportees & Refugees. Hos fader Gabriel kan nigerianere få hjælp til at klare sig de første dage, efter at de er blevet deporteret. Gabriel mener, at trafficking er moderne slaveri, men tragedien er,

“*Det er ikke usædvanligt, at der afholdes hjemkomstfester for kvinderne. Fester, hvor man ikke sørger over, at kvinderne er blevet deporteret, men i stedet fejrer at kvinderne nu er kommet hjem til deres land, tilbage til Gud med mulighed for igen at blive værdige kvinder.*”

forklarer han, at slaverne nu “islavesætter” sig selv.

Dette er en typisk forklaring i Nigeria. Slaveriet starter ikke længere med mennesker, der som for 300 år siden tvinges i skibe og sejles over Atlanten. Slaveriet i dag starter med mennesker, der drømmer om et bedre liv, og som

oftest rejser frivilligt af sted, men i stedet ender som gældsslaver. Slavekonnotationen har sit eget paradoks, for de områder, hvor kvinderne rejser fra, har altid haft noget, som europæerne efterspurgte – slaver, tømmer, kobber, gummi, olie og nu migrantarbejde, også i form af prostitution. Måske har fader Gabriels ret – måske er den sande tragedie, at “slaverne” nu islavesætter sig selv, hvorefter de, sat på spidsen, bliver deporteret med besked om at tro mere på Gud.

For lad os se på regnestykket, der – med fader Gabriels ord – får kvinderne til at ‘islavesætte’ sig selv.

Follow the money: En nigeriansk kvinde på Istedgade i Danmark tjener cirka 500 kroner på en kunde. Dem har hun i gennemsnit tre af, fem dage om ugen. Det vil sige, hun har en månedsløn på 30.000 kroner. Hun skyl-

> der typisk 370.000 kroner for sin billet til Europa. Efter to-tre år kan hun have tilbagebetalt gælden, når hun også har betalt faste udgifter i Danmark. Til sammenligning koster det cirka 550.000 kroner at bygge et hus i delstaten Edo. Hvis alt går, som kvinderne typisk drømmer om (hvilket det dog ofte ikke gør), så kan kvinden have et hus til sin familie efter cirka seks-syv år i Europa.

Set i det perspektiv kan det undre, at trafficking både i en europæisk og nigeriansk kontekst ofte handler mere om moral, symbolpolitik, national imagepleje og retsforfølgelse, og sjældent om det, som trafficking naturligvis ultimativt handler om, nemlig fattigdom og muligheden for social mobilitet.

Hvilke muligheder er der mon for i anti-traffickingindsatsen at trække på de erfaringer, der findes fra andre områder af internationalt udviklingsarbejde? For eksempel at det sjældent nytter kun at satse på den tilbagevendte kvinde – et enkelt individ – men derimod at det er mere bæredygtigt at fokusere på hele familien. Eller at man i områder med mangel på sikkerhed, som det er tilfældet i det volds- og kriminalitetsplagede Deltaområde, hvor mange af kvinderne

ANGR NU! RELIGIØSE BUDSKABER OM GUDS STRAF ER UDBREDTE PÅ SKILTE, BIL-KLISTERMÆRKER OG BANNERE I HELE NIGERIA.

kommer fra, må forsøge at skabe sikkerhed, før man kan skabe udvikling. Et bæredygtigt udviklingsperspektiv har dog en meget lille plads i anti-traffickingindsatsen – både for Nigeria og for donorer. Udviklingsbistand er naturligvis dyrt – men til sammenligning bruger EU cirka 12,6 milliarder kroner årligt på grænsebevogtning.

Kvindernes situation afspejler, polemisk sagt, de dilemmaer, som Nigeria

kontinuerligt diskuterer med sig selv. Skal vi være tålmodige, indrette os, være hårdtarbejdende, lægge skæbnen i Guds hænder og derigennem opnå udvikling? Eller skal vi i stedet tage skæbnen i vore egne hænder, "sætte Gud på standby", som kvinderne ofte siger, og skyde genvej via korruption, kriminalitet, irregulær migration og sexarbejde i Europa, når nu udviklingen går så uendeligt langsomt? •

UDENRIGSMINISTERIET
DANIDA | DANMARKS
UDVIKLINGSSAMARBEJDE

NYT OM EVALUERINGER

EVAL News er en lille publikation, der udgives en til to gange årligt for at oplyse interesserede om, hvad der foregår på evalueringsfronten i Danida.

Med korte beskrivelser af netop offentliggjorte evalueringer og studier, samt hvilke områder der aktuelt bliver evalueret, er EVAL News en god måde at holde sig opdateret omkring resultaterne af Danidas udviklingsarbejde.

For at modtage EVAL News på mail, skriv da til eval@um.dk. Desuden kan der læses mere om igangværende og færdiggjorte evalueringer på evaluering.dk

Kunst fra lande i opbrud

AF **FREDE HANSEN**,
STIFTER AF FORENINGEN AFRO-ART.DK

LÆSERNES MENING

Skriv 1.000 tegn til det trykte magasin eller op til 5.000 tegn til debatten på www.udvikling.dk

Demokratiske dilemmaer

AF **OLE WAGNER SMITT**, CAND. OCEON.

SYDEUROPEISKE DEMOKRATIERS manglende økonomiske styreevner underkaster os uværdige forhandlinger om lån fra Kina til EU.

Et andet dilemma er, at offentlig gæld vokser og vokser. Frankrig har ikke balanceret bøgerne i de seneste 40 år.

Spørgsmålet er, om vores demokratier har udviklet en tendens til stemmekøb via offentlig gældsætning?

I alt for mange fattige lande misbruger de siddende magthavere stadig lovgivningen og medierne til at score kassen og smøre "vennerne" uden at offentligheden orienteres kompetent, sådan at valgdagene for alvor er en trussel.

Heldigvis ser det over en bred kam ud til, at demokrati trods børnesygdomme er på fremmarch i mange fattige lande.

Det er uholdbart, at rige demokratier endeløst øger den offentlige gæld. Internt over for ungdommen eksternt over for det internationale udviklingspotentiale.

Mange af den fattige verdens gryende demokratier er på en snoet vej.

Der er hårdt brug for modige og ubestikkelige politikere og journalister med økonomiske kompetencer, hvis tilliden til demokrati skal trives. •

I *UDVIKLING NR. 5 2012* bringes en artikel om, at verdens dyreste kunst i dag produceres i forhenværende udviklingslande.

Det er tankevækkende, men måske alligevel ikke så overraskende. De mange *ismer* i europæisk kunst opstod stort set alle med industrialismens gennembrud. Udviklingen fra traditionelle samfund til moderne tider gav refleksioner over identitet – og det medfører normalt stor kunst. Hvad ville for eksempel amerikansk litteratur og film have været uden jø-

diske forfattere og instruktører – jøder, der har skullet vælge mellem jødisk og amerikansk livsstil?

De lande, der i dag har fostret store kunstnere, er lande som Kina, Indien og Brasilien – alle lande, der har haft en eksplosiv udvikling i industrien. Vi ser altså lidt det samme, som vi så i den tidligt udviklede verden. (forkortet af red.) •

Læs indlægget om kunst i fuld længde på www.udvikling.dk

Glem ikke 2015 Målene

AF **CAMILLA BRÜCKNER**,
DIREKTØR FOR UNDP'S NORDISKE KONTOR

MENS HELE VERDEN er i fuld sving med at forberede en ny global udviklingsramme efter 2015, er det vigtigt, at vi ikke mister vores fokus på 2015 Målene. Vi har stadig tre år til at skabe bedre levevilkår for verdens fattige. 2015 Målene har været et effektivt instrument til at prioritere den internationale udviklingsdagsorden og sætte menneskelig udvikling i centrum. Den nye post-2015 udviklingsramme bør bygge på resultaterne og erfaringerne herfra. Trods store fremskridt er vi

endnu ikke i mål, og der er brug for at accelerere vores indsats, hvis vi skal nå dem inden for de næste tre år. I 2010 introducerede UNDP det såkaldte *MDG Acceleration Framework (MAF)*. Et værktøj, der hjælper regeringer og udviklingspartnere til at identificere de flaskehalse, der forhindrer fremskridt i at nå 2015 Målene og angiver måder at løse dem på. Mere end 44 lande har indtil videre gjort brug af dette værktøj med lovende resultater. I maj udkommer den første statusrapport. •

Økonomi

VÆLTEDE
BRIK'ER

Forestillingen om BRIK-landene har gjort mere end nogen anden idé for at forplumre forståelsen af den globale økonomi, skriver den indiske økonom, direktør og forfatter Ruchir Sharma.

56/

SAMARBEJDE MED FOREIGN AFFAIRS

Udvikling samarbejder redaktionelt med det anerkendte tidsskrift *Foreign Affairs*, som er blevet udgivet af den uafhængige amerikanske tænketank Council on Foreign Relations siden

1922. Samarbejdet betyder, at *Udvikling* med jævne mellemrum vil bringe artikler fra *Foreign Affairs* i dansk oversættelse.

■ GENNEM DE SIDSTE mange år har en hyppigt omtalt tendens i den globale økonomi været den såkaldte “fremgang for resten”, altså en vækst i adskillige u-landes økonomi, der skulle svare til væksten i mere udviklede, sammenlignelige lande.

Den vigtigste drivkraft bag dette fænomen var de fire største vækstmarkedsøkonomier, der betegnes som BRIK: Brasilien, Rusland, Indien og Kina. Verden var vidne til et skifte, der kun finder sted én gang i livet, lød argumentet, som også indebar, at de fire største økonomier i den tredje verden ville indhente eller endda overhale deres modparter i den udviklede verden.

I disse prognoser tog man typisk den tredje verdens høje vækstrater fra midten af forrige årti og projicerede dem direkte ud i fremtiden for at sammenligne med den faldende vækst i USA og andre højtudviklede industrilande. Den slags metoder formodedes at bevise, at eksempelvis Kina var ved at overhale USA som verdens største økonomi – en udvikling, som åbenbart gik amerikanerne på, eftersom over 50 procent af dem ifølge en Gallup-undersøgelse foretaget i 2012 sagde, at Kina efter deres mening allerede var verdens “førende økonomi”, selv om den amerikanske økonomi stadig er dobbelt så stor (og med en syv gange højere indkomst pr. indbygger).

I lighed med tidligere direkte projektioner af økonomiske tendenser – et eksempel er en prognose fra 1980’erne, som gik ud på, at Japan snart ville være verdens førende økonomi – lægger den senere udvikling ofte en markant dæmper på de overgearede forudsigelser. Nu da

BRASILLEN HAR TRODS VOKSENDE ØKONOMI STORE PROBLEMER MED FATIGDOM. NOGLE BRASILIANERE HAR IKKE EN GANG RÅD TIL HUSLEJEN I ET SLUMKVARTER OG MÅ DERFOR, SOM KVINDEN HER, BESÆTTE TOMME HUSE.

verdensøkonomien er på vej mod sit værste år siden 2009, ser vi en hård opbremsning i den kinesiske økonomi fra tocifrede vækstrater ned til syv procent eller derunder. Og resten af BRIK-landene er også på vej ned – siden 2008 er Brasiliens årlige vækst faldet fra 4,5 til to procent, Ruslands fra syv til 3,5 procent og Indiens fra ni til seks procent.

Dette bør ikke komme bag på nogen, for det er simpelthen svært at opretholde en vedvarende vækst længere end et årti. De usædvanlige omstændigheder i det forløbne årti fik det til at se nemt ud – efter ophøret af kriserne i 1990'erne og drevet frem af den globale strøm af let tilgængelige penge fik vækstmarkederne et opsving, der gjorde praktisk taget alle økonomier til vindere. I 2007, da der kun var negativ vækst i tre af verdens lande, var recessioner næsten helt forsvundet fra det internationale samfund. Men nu ledes der langt færre penge i udenlandsk valuta ud

til vækstmarkederne. Den globale økonomi er ved at vende tilbage til sin mere normale trædemølle, hvor der er mange efternølere og kun få vindere på uventede steder. Konsekvenserne af denne omstilling er iøjnefaldende, eftersom økonomisk fremdrift er lig med magt, og en strøm af penge til nye stjerneøkonomier vil derfor omkalfatre den globale magtbalance.

EVIGT PÅ VEJ

Forestillingen om en udbredt konvergens mellem industri- og u-lande er en myte. Ud af de rundt regnet 180 lande i verden, som følges af Den Internationale Valutafond (IMF), er kun de 35 industrialiserede. Markederne i resten er under udvikling – og de fleste af dem har været det i årtier og vil blive ved med at være det i mange årtier endnu.

Harvard-økonomen Dani Rodrik har beskrevet denne situation godt. Han har påvist, at resultaterne i vækst-økonomierne som helhed før

“

Selv om Rusland således er helt ude af balance, regnes det stadig som medlem af BRIK, måske især fordi akronymet ellers ville komme til at lyde forkert.

2000 overhovedet ikke svarede til situationen i industrilandene. Afstanden i indkomst pr. indbygger i henholdsvis industrilande og u-lande blev støt og roligt større mellem 1950 og 2000. Der var nogle få lande, som indhentede Vesten, men det var olie-staterne i Golfen, landene i Sydeuropa efter Anden Verdenskrig og de økonomiske “tigre” i Østasien. Det var først efter 2000, at vækstmarkederne som helhed begyndte at indhente resten; ikke desto mindre var forskellen i indkomst pr. indbygger mellem den rige og fattige verden i 2011 den samme som i 1950'erne.

Dette er ikke en negativ fortolkning af vækstmarkederne, men en simpel historisk realitet. I ethvert givet årti siden 1950 har kun en tredjedel af vækstmarkederne været i stand til at opretholde en årlig vækst på fem procent eller derover. Under en fjerdedel af dem har opretholdt denne vækst i to årtier, kun en tiendedel i tre årtier. Kun Malaysia, Singapore, Sydkorea, Taiwan, Thailand og Hongkong har opretholdt en vækstrate på dette niveau i fire årtier. Så allerede inden tegnene på en opbremsning i BRIK-landene var det usandsynligt, at Brasilien ville opleve et helt årti med en vækst på over fem procent, eller at Rusland ville få sit andet årti med en sådan vækst.

I samme periode har snesevis af vækstmarkeder savnet fremdrift til at skabe vedvarende vækst, mens andre er gået i stå efter at være nået op på mellemindkomstniveau. Malaysia og Thailand så ud til at være på vej til at springe ud som rige lande, indtil nepotisme, gældsætning og overvur-

derede valutaer blev årsag til den asiatiske finanskrisi i 1997-98. Lige siden har væksten i disse lande været skuffende. Sidst i 1960'erne blev Burma (der nu officielt hedder Myanmar), Filippinerne og Sri Lanka regnet for at høre til de kommende asiatiske tigre, men udviklingen gik alvorligt i stå, allerede inden de var nået op på middelklassegennemsnittet på 5.000 dollars i årsindkomst beregnet i nutidsdollars.

*

I det 21. århundredes første årti blev vækstmarkederne en så anerkendt søjle i den globale økonomi, at man nemt glemmer, hvor nyt hele begrebet om vækstmarkeder er i den finansielle verden. Vækstmarkedernes fremkomst kan tidsfæstes til engang midt i 1980'erne, da amerikanske Wall Street begyndte at registrere dem som en særlig aktivklasse. Mange af disse markeder, der oprindeligt blev betegnet som "eksotiske", åbnede for første gang deres aktiemarkeder for udlændinge; Taiwan åbnede sin børs i 1991, Indien i 1992, Sydkorea i 1993 og Rusland i 1995. Udenlandske investorer strømmede til og udløste en 600 procent stigning i aktiepriserne på vækstmarkeder (beregnet i dollars) mellem 1987 og 1994. I løbet af denne periode steg den mængde penge, der blev investeret i vækstmarkederne fra under én procent til næsten 80 procent af den samlede globale aktiemarkedstotal.

Denne fase endte med den økonomiske krise, der ramte fra Mexico til Tyrkiet mellem 1994 og 2002. Aktiemarkederne i u-landene mistede næsten halvdelen af deres værdi og skrumpede ind til fire procent af den globale total. Fra 1987 til 2002 faldt u-landenes andel af det globale BNP fra 23 til 20 procent. Undtagelsen var Kina, hvor aktieværdien blev fordoblet til 4,5 procent. Historien om de varme vækstmarkeder handlede med andre ord kun om et enkelt land.

Den anden fase begyndte med den globale højkonjunktur i 2003, da vækstmarkederne virkelig for alvor fik luft under vingerne som gruppe betragtet. Deres andel af det globale BNP begyndte at stige voldsomt fra 20 procent til de 34 procent, det tegner sig for i dag (og som til dels skyldes deres valutaers stigende værdi), og deres andel af den globale aktiemarkedstotal steg fra under fire til over 10 procent. De enorme tab under

det globale finanssammenbrud i 2008 blev for det meste genoprettet i 2009, men siden da er det gået langsomt.

Den tredje fase, en æra, der vil blive kendetegnet af moderat vækst i u-landene, en tilbagevenden af boom-bust-kredsløbet (cyklusser med henholdsvis højkonjunktur og sammenbrud på aktiemarkedet) og et brud med flokadfærden i vækstmarkedslandene, er først lige begyndt. Uden de lette penge og den blåøjede optimisme, der har været drivkraften bag investeringerne i det forløbne årti, vil aktiemarkederne i u-landene sandsynligvis give mere moderate og ujævne overskud. Afkast, der i gennemsnit lå på 37 procent årligt mellem 2003 og 2007, vil formodentlig falde til i bedste fald 10 procent i løbet af det kommende årti, eftersom væksten i udbytte og valutaværdier i de store vækstmarkeder har begrænsede muligheder for at stige yderligere efter de gode resultater i det forrige årti.

SIDSTE SALGSDATO OVERSKREDET

Forestillingen om BRIK-markeder har gjort mere end nogen anden idé for at forplumre forståelsen af den globale økonomi. Bortset fra at de fire store vækstmarkeder er de største i deres respektive regioner, har de aldrig haft ret meget tilfælles. De skaber vækst på forskellige, ofte indbyrdes konkurrerende måder – både Brasilien og Rusland er eksempelvis store energi-producenter, som nyder godt af høje energipriser, mens Indien som en af de store energiforbrugere lider under dem. Medmindre der er tale om yderst usædvanlige omstændigheder, som der har været i det forløbne årti, er det ikke sandsynligt, at disse lande udvikler sig i samme takt. Når man ser bort fra Kina, har de også kun begrænsede handelsrelationer med hinanden, og de er heller ikke fælles om ret mange politiske eller udenrigspolitiske interesser.

Et af problemerne ved at tænke i akronymer er, at når et af dem først slår igennem, er det ofte i stand til at fastholde analytikerne i et verdensbillede, der hurtigt kan blive forældet. I de senere år har Ruslands økonomi og aktiemarked været et af de svageste blandt vækstmarkederne, fordi det har været domineret af oliemilliardærer, hvis aktiver beløber sig til 20 procent af BNP, hvilket er langt den største andel ejet af de superrige i en stor økonomi. Selv om Rusland således er helt ude af ba-

lance, regnes det stadig som medlem af BRIK, måske især fordi akronymet ellers ville komme til at lyde forkert. Uanset om eksperterne bliver ved med at bruge BRIK-akronymet eller ej, må fornuftige analytikere og investorer blive ved med at være fleksible; historisk bliver nyrige lande, der vokser med fem procent eller derover i et årti – Venezuela i 1950'erne, Pakistan i 1960'erne eller Irak i 1970'erne – bremset af en eller anden trussel (krig, finanskriser, selvtilfredshed, dårligt lederskab), før de kan præstere endnu et årti med stærk vækst.

“

En af de forestillinger, der vil få et knæk, er hypotesen om, at statsdrevet autoritær kapitalisme er andre styreformere overlegen.

Den øjeblikkelige mode inde for prognoser er at projicere så langt ud i fremtiden, at der ikke vil være nogen tilbage, som kan korrigere ens fejltagelser. Denne indstilling ser tilbage på for eksempel det 17. århundrede, da Kina og Indien tegnede sig for måske halvdelen af det globale BNP, og frem til et kommende “asiatisk århundrede”, hvor en sådan fremtrædende stilling skulle blive en ny realitet. I virkeligheden er den længste periode, hvor man kan finde klare mønstre i den globale økonomiske cyklus, omkring et årti.

Den typiske økonomiske cyklus varer omkring fem år – fra bunden af den ene nedgangsperiode til bunden af den næste – og de fleste pragmatiske investorer indskrænker deres perspektiv til en eller to af den slags cyklusser. Ud over det bliver prognoserne ofte gjort værdiløse, når der uventet kommer nye konkurrenter, nye politiske betingelser eller nye teknologier. De fleste erhvervsledere og større investorer indskrænker stadig deres strategiske visioner til tre, fem eller højst syv år og vurderer resultaterne inden for samme tidsramme.

KINA MÅ BREMSE OP

I det kommende årti er det sandsynligt, at USA, Europa og Japan får en langsom vækst. Den træge aktivitet vil dog virke mindre bekymrende i sammenligning med den større forfælling i den globale økonomi, som vil være de tre til fire procents opbremsning i Kina, som allerede er begyndt, og som muligvis vil blive efterfulgt af en endnu større opbremsning, efterhånden som den kinesiske økonomi modnes yderligere. Kinas befolkning er simpelthen for stor og gammel til, at økonomien kan blive ved med at vokse lige så hurtigt som hidtil. Med en befolkning, der for over 50 procents vedkommende bor i storbyerne, er Kina ved at nærme sig det såkaldte “Lewis-vendepunkt”, som økonomerne kalder det, det vil sige den tilstand, hvor et lands overskydende arbejdskraft fra landområderne er blevet stort set opbrugt. Dette er resultatet af både den voldsomme indvandring til

storbyerne igennem de sidste to årtier og den svindende arbejdsstyrke, som skyldes et-barns-politikken. Før eller siden vil mange amerikaneres fornemmelse af, at asiatiske giganter er ved at overhale amerikansk økonomi, blive husket som et af landets periodiske anfald af paranoia, som svarer nogenlunde til det hysteri, der blev lagt for dagen i forbindelse med Japans økonomiske mirakel i 1980'erne.

Efterhånden som væksten bliver langsommere i Kina og i den avancerede industrialiserede verden, vil disse lande købe mindre fra deres eksportaktive modparter – Brasilien, Malaysia, Mexico, Rusland og Taiwan. Under højkonjunkturen i det forløbne årti blev den gennemsnitlige handelsbalance i vækstmarkederne næsten tredoblet til seks procent, beregnet som en andel af BNP. Men efter 2008 er handelen gået tilbage til sin sædvanlige andel på to procent. Eksportdrevne vækstøkonomier er nødt til at finde nye måder at skabe stærk vækst på, og investorerne er klar over, at mange af dem sandsynligvis ikke vil være i stand til det – i første halvdel af 2012 forøgedes afstanden mellem de bedst og dårligst ydende af de største vækstmarkeder fra 10 til 35 procent. I det kommende par år vil den nye norm for vækstmarkeder derfor minde om normen i 1950'erne og 1960'erne, da væksten i gennemsnit lå på omkring fem procent, og mange lande ikke kunne følge med. Det betyder ikke, at vi vil få 1970'erne tilbage med en tredje verden, der overalt var underudviklet. Allerede dengang var visse vækstmarkeder, for eksempel Syd Korea og Taiwan, begyndte at boome, men deres succes blev overskygget af problemerne i større lande som Indien. Det betyder til gengæld, at den økonomiske ydeevne i lande med vækstøkonomi vil blive særdeles differentieret.

Den ujævne fremgang for vækstmarkederne vil påvirke global politik på forskellige måder. For det første vil det styrke den vestlige verdens selvtillid og delvis overskygge den økonomiske og diplomatiske glans, nye stjernelande som Brasilien og Rusland har solet sig i (for ikke at tale om olediktaturene i Afrika, Latinamerika og Mellemøsten). En af de forestillinger, der vil få et knæk, er hypotesen om, at statsdrevet autoritær kapitalisme er andre styreformere overlegen. Af de 124 vækstmarkedslande, der har været

DEMOGRAFIEN SÆTTER DAGSORDEN. USA'S PARANOIA OVER UDSIGTEN TIL AT BLIVE OVERHALET AF KINA ER UBEGRUNDET, FOR DER VIL SNART KOMME ØKONOMISK OPBREMSNING I KINA, VURDERER SKRIBENTEN.

i stand til at opretholde en vækst på fem procent gennem et helt årti siden 1980, har 52 procent været demokratier og 48 autoritære regimer. Hvad der på kort til mellemlang sigt synes at betyde mest, er ikke den type politisk system, der findes i et land, men snarere tilstedeværelsen af politiske ledere, der forstår og kan gennemføre de reformer, som er nødvendige for at få økonomisk vækst.

En anden forestilling, der vil lide skibbrud, er den såkaldte *demografiske dividende*. Eftersom Kinas boom blev delvis forårsaget af en stor generation af unge mennesker, der pludselig blev en del af arbejdsstyrken, vil konsulenterne begynde at lede efter demografiske data, der opviser en lignende befolkningstilvækst og kan tages som indikator for det næste store økonomiske mirakel. Men denne form for demografisk determinisme forudsætter, at den pågældende arbejdskraft vil have den uddannelse, der er nødvendig for at konkurrere på et globalt marked, og at regeringerne vil gennemføre den politik, der er nødvendig for at skabe arbejdspladser.

*

Den nyere tids økonomiske rollemodeller vil blive afløst af nye eller måske slet ingen modeller i takt med, at vækstkurverne skyder ud i mange forskellige retninger. Før i tiden betragtede de asiatiske lande ofte Japan som et paradigme, mens nationer fra Østersøen til Balkan fandt deres forbillede i EU, og næsten alle lande i et vist omfang tog USA som forbillede. Men krisen i 2008 har undergravet alle disse rollemodellers troværdighed. Tokyos fejltagelser i den senere tid har gjort Sydkorea, der stadig er på vej op som et rent kraftværk af industriproduktion, til et langt mere attraktivt asiatiske forbillede end Japan. Lande, der engang gjorde sig store anstrengelser for at komme ind i eurozonen, for eksempel Tjekkiet, Polen og Tyrkiet, er nu i gang med at tage stilling til, om de overhovedet ønsker at være medlemmer af en klub, hvor så mange af medlemmerne kæmper hårdt for at holde sig oven vande. Og hvad USA angår, er 1990'ernes Washington-konsensus – der opfordrede fattige lande til at begrænse deres udgifter og liberalisere økonomien – ikke særlig overbevisende i en situation, hvor man ikke engang i Washington kan blive

RUSLANDS VÆKST ER SKRØBELIG, FOR ØKONOMIEN ER USUND, NÅR LANDETS OLIEBILLIARDÆRER SIDDER PÅ GODT 20 PROCENT AF BNP.

enige om at reducere det kæmpemæssige amerikanske underskud.

Eftersom det er nemmere at vokse hurtigt fra et lavt udgangspunkt, giver det ingen mening at sammenligne lande med forskellige indtægtsklasser. De sjældne undtagelser vil være lande, der udkonkurrerer rivalerne i deres egen indtægtsklasse og overstiger forventningerne for denne klasse. Dog vil også den slags forventninger gøre klogt i at holde sig på det jævne. Det seneste årti har været usædvanligt, hvad angår den globale væksts omfang og hastighed, og enhver, der forventer at opleve denne glædelige situation igen i den nærmeste fremtid, bliver nødvendigvis skuffet.

Blandt lande med indkomster på mellem 20.000 og 25.000 dollars pr. indbygger har kun to en chance for at nå op på eller overskride en årlig vækst på tre procent i det kommende årti: Tjekkiet og Sydkorea. I den store gruppe med gennemsnitsindkomster på mellem 10.000 og 15.000 dollars har kun ét land – Tyrkiet – en nogenlunde chance for at nå op på eller overskride mellem fire og fem procents vækst, selv om Polen dog også har en chance. I indkomstklassen på mellem 5.000 og 10.000 dollars synes Thailand at være det eneste land med reelle muligheder for at klare sig væsentligt bedre. I det omfang, der kommer en ny gruppe førende vækstmarkeder i de kommende år, vil der derfor sandsynligvis være tale om lande med en indkomst pr. indbygger på under

5.000 dollars, for eksempel Indonesien, Nigeria, Filippinerne, Sri Lanka og forskellige lande i Østafrika.

Selv om verden kan forvente, at flere lande vil forsøge at bryde ud af lavindkomstgruppen, vil den globale økonomiske orden i den øverste og mellemske gruppe sandsynligvis komme til at ligne den gamle orden meget mere, end de fleste analytikere forudsiger. De øvrige lande vil formodentlig blive ved med at have fremgang, men dette vil ske i et langsommere og mere ujævnt tempo, end mange eksperter forventer. Og kun ganske få vil nå op på det indkomstniveau, der kendetegner den udviklede verden. •

Oversat af Claus Bech

TEKSTEN ER EN OVERSÆTTELSE AF ARTIKLEN *BROKEN BRICs* BRAGT I *FOREIGN AFFAIRS'* NOVEMBER/DECEMBER-NUMMER 2012. UDELADELSER ER MARKERET MED *.

REPRINTED BY PERMISSION OF FOREIGN AFFAIRS, NOVEMBER/DECEMBER 2012, VOL 91, NO 6. COPYRIGHT 2012 BY THE COUNCIL ON FOREIGN RELATIONS, INC.

Ruchir Sharma
Leder af området *Emerging Markets and Global Macro* i den finansielle virksomhed Morgan Stanley Investment Management.

Uddannet økonom, tidligere medredaktør af magasinet *Newsweek* og nu klummist ved medier som *The Wall Street Journal*, *Financial Times* og *New York Times*. Forfatter til *Breakout Nations: In Pursuit of the Next Economic Miracles* (2012)

DEN SIDSTE NADVER

- hvis Jesus havde levet i Argentina i dag.

MARCOS LÓPEZ

Den prisbelønnede argentinske fotograf og filminstruktør Marcos López (f. 1958) er ekspert i at iscenesætte store, fortællende og ikoniske fotografier - ofte med humoristiske detaljer. Han er selvleret fotograf, har arbejdet med både dokumentarfilm- og fotografi, billedkunst og tv-reklamer og bor i Buenos Aires. Hans værker udstilles over hele verden.

Værket *Asado en Mendiolaza* (grillfest i Mendiolaza, red.) er fotografens bud på, hvordan den sidste nadver fra Det nye Testamente ville have set ud i Argentina i dag. Værket er en del af serien *Sub Realismo Criollo* (kreolsk subrealisme, red.) en serie, hvor fotografen iscenesætter symbolske billeder, som hver skal opleves som en kritik mod det moderne argentinske samfund.

www.marcoslopez.com

5 der rykker

JØRGEN FLINDT PEDERSEN, 72, journalist, forfatter og instruktør, er den første modtager af *Verden Uden Tortur*-prisen. I 30 år har Flindt Pedersen gennem sine film holdt liv i debatten om tortur m.v. Senest i en film om posttraumatisk stress hos hjemvendte Kosovo-soldater.

JENS CHRISTOFFERSEN, 44, er ny direktør for den afrikanske, danske og indiske forretning hos rådgivningsfirmaet COWI. Her skal han styre slagets gang for 2.700 medarbejdere i over 40 lande. Jens Christoffersen startede i COWI allerede i 1995 og har blandt andet tidligere været ansvarlig for COWI Tanzania.

GEORG SØRENSEN, 64, professor i international politik ved Institut for Statskundskab på Aarhus Universitet, er blevet formand for Det Udviklingspolitiske Råd, som trådte i kraft 1. januar 2013. Rådet erstatter Ulandsstyrelsen, der fungerede i 50 år.

SIMI JAN, 33, mellemøstkorrespondent for TV2, har fået tildelt Zonta Danmarks Kvindepris. Prisen gives for en særlig indsats for at hjælpe andre kvinder, og Simi Jan får den blandt andet for gennem sit journalistiske arbejde at forhindre lukning af et afghansk krisecenter for kvinder.

REZINE MZIKAMANDA, 54, er ny direktør for Malawis anti-korruptionsbureau. Posten har været åben i næsten fem måneder, da den tidligere direktør blev afsat efter en anklage om svindel. Mzikamanda er samtidig dommer ved højesterets appeldomstol.

Prinsen og Den gule jord

Kinas nye leder tilhører en privilegeret partielite, men Xi Jinping har også boet blandt fattige bønder.

AF VERA BUNDGAARD

■ “TOM SNAK ER UBRUGELIG, kun hårdt arbejde kan genoplive nationen.”

De få gange Xi Jinping har udtalt sig offentligt, siden han overtog magten i Kina i november 2012, har det været i korte og kontante vendinger. Budskabet har været: færre ord, mere handling.

Han har også understreget, at partiet står over for store udfordringer. Ikke mindst med at indfri befolkningens forventninger til et bedre liv, herunder social sikkerhed og et bedre sundhedsvæsen.

Kommunistpartiet bør være tættere på folket, lyder det også. Med sin baggrund som søn af én af partiets revolutionære helte, Xi Zhongxun, er han dog selv en “prins” fra en privilegeret elite, der ikke just er kendt for at mænge sig med folket.

BOEDE I HULE

Men i sin ungdom tilbragte Xi Jinping nogle formative år blandt fattige bønder i det nordvestlige Kina. Under kulturrevolutionen i 1960'erne blev han som andre unge sendt ud for at “lære af bønderne”. Xi kom til

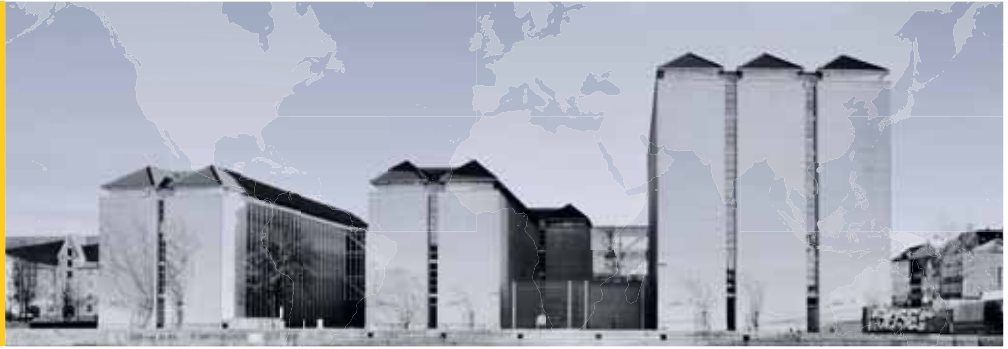
Shaanxi-provinsen, hvor han i syv år boede i en hule og arbejdede på lige fod med bønderne og dyrkede afgrøder i et frugtbart område kendt som *Den gule jord*.

I det eneste kendte interview, han har givet, taler Xi Jinping om, at det gav ham et indblik i almindelige menneskers liv. Herunder at familier dengang sultede halvdelen af året og levede af bark og urter.

Om den erfaring vil få Xi Jinping til at vægte udvikling af landområderne højere, end partiets ledere hidtil har gjort, er dog uklart. Det store skel mellem rig og fattig er blevet uddybet i det sidste årti, og der er stadig dyb fattigdom på landet.

Ifølge rapporter drøfter den nye ledelse dog reformer. Herunder bedre kompensation til bønderne for tabt landbrugsjord og en afklaring af ejerforholdet til jord, der er kilde til social uro. Også *hukou*-systemet – bopælsregistreringen, der gør det svært at flytte fra land til by – er i spil. Spørgsmålet er, om Xi vil sætte handling bag ordene. • /VERA BUNDGAARD ER FREELANCE-JOURNALIST OG KINA-EKSPERT.

AKTUELT

- **Nyt råd.** Det nye Udviklingspolitiske Råd er nedsat og trådte i kraft 1. januar 2013. Rådet består af 15 medlemmer. Professor *Georg Sørensen* (Aarhus Universitet) er formand for Rådet. *Marie-Louise Knuppert* (Sekretær for LO i Danmark) er næstformand.

NYE AMBASSADØRER

- *Margit Thomsen*, nu Den afrikanske Udviklingsbank, til Accra, Ghana
- *Rolf Holmboe*, nu Damaskus, til Beirut, Libanon
- *Hanne Fugl Eskjær*, nu Asiatisk Plads, til Dhaka, Bangladesh
- *Jesper Møller Sørensen*, nu Asiatisk Plads, til Islamabad, Pakistan
- *Henrik Hahn*, nu Asiatisk Plads, til Kabul, Afghanistan
- *Kirsten Geelan*, nu Nicosia, til Kathmandu, Nepal
- *Merete Juhl*, nu tjenestefri, til Kiev, Ukraine
- *Ole Thonke*, nu chefkonsulent, Nairobi, til La Paz, Bolivia
- *Michael Lund Jeppesen*, nu Asiatisk Plads, til Rabat, Marokko
- *Jan Top Christensen*, nu Beirut, til Riyadh, Saudi Arabien
- *Carsten Staur*, nu New York, til FN-missionen, Genève
- *Ib Petersen*, nu direktør for udenrigspolitik, til FN-missionen, New York

ANDRE UDNÆVNELSER

- *Ole Moesby*, nu Islamabad, til chef for den Danske Repræsentation i Ramallah, De palæstinensiske Selvstyreområder
- *Kim Jørgensen* bliver ny direktør for udenrigspolitik.

- *Charlotte Slente* bliver ny direktør for udviklingspolitik, dvs. chef for Danida.
- *Morten Jespersen*, nu Kathmandu, til centerchef i Center for Global Udvikling og Samarbejde (GUS)
- *Sus Ulbæk*, nu 3GF, til evalueringschef i Evalueringskontoret (EVAL)
- *Jens-Otto Horslund*, nu Helsingfors, til kontorchef i Kontoret for Mellemøsten og Nordafrika (MENA)
- *Morten Elkjær*, nu La Paz, til kontorchef i Grøn Vækst (GRV)
- *Christina Markus Lassen*, nu Harvard, USA, til kontorchef i Public Diplomacy og Kommunikation (PDK)

EVALUERINGER

Følgende evalueringer blevet offentliggjort:

- **Danidas Fellowship Program:** Evalueringen undersøger erfaringer med og resultater af Danidas Fellowship Program.
- **Civilsamfundsorganisationernes engagement i politik-dialog:** Evalueringen fokuserer erfaringer med støtte til civilsamfundsorganisationers forsøg på at influere politik-processer i bl.a. Mozambique, Uganda og Bangladesh.

UDGIVELSER

Danmark-Mozambique - partnerskabspolitik 2012-2015. Landepapir om det fremtidige samarbejde med Mozambique.

STYRELSEN

Danidas styrelse er nedlagt pr. 1. januar 2013. På sit sidste møde i december tiltrådte styrelsen følgende bevillinger:

- **Afghanistan:** Program for god regeringsførelse, demokrati og menneskerettigheder 2013-14 - 235 mio. kr.
- **Sydsudan:** Sammenhængende programstøtte, del II 2012-2015 - 205 mio. kr.
- **Ngo'er:** Fem nye danske rammeorganisationer - 142 mio. kr.
- **Mozambique:** Sektorprogram for sundhed og ernæring, komponent 3 - 70 mio. kr.
- Civilsamfundsprogram i **Ukraine, Moldova og Hviderusland** - 65 mio. kr.
- Støtte til **UNOPS'** effektiviseringsplan - 56,4 mio. kr.
- **Afghanistan:** Indsats til forbedring af levevilkår - 50 mio. kr.
- Støtte til **CGIAR** (international landbrugsforskning) - 35 mio. kr.
- Fornyelse af bidrag til **Verdensbankens Stats- og Fredsopbygningsfond** - 30 mio. kr.
- Kernebidrag til **International Media Support (IMS)** - 21 mio. kr.
- Støtte til **danske universiteters forskningsplatforme:** Kapacitetsopbygning inden for kommunikation, formidling og netværksarbejde - 19 mio. kr.

AFRO-DUKKEN TALER TWI OG HAUSA

Rooti-dukker skal få sorte børn til at identificere sig med deres kulturelle og sproglige baggrund - i hvert fald dem, der har råd.

66/

AF LASSE HØJSGAARD

■ DEN ETNOPOLITISKE KAMP er ført ind i børneværelserne. Efter årtier med hvide dukker er der nu skudt gang i et veritabelt angreb på den hvide mands kulturimperialistiske herredømme.

Våbenet er Rooti-dukken, som er det, man i gamle dage ville kalde en "negerdukke". Planen er, at den skal spredes blandt børn over den ganske verden og forplumre den ellers solide grundopfattelse, at smukke mennesker har hvid hud, smalle næser og ikke alt for tykke læber.

Det er en mørklødet mand, der står bag. Han hedder Chris Chidi Ngoforo, nigeriansk født og bosiddende i England. Her har han grundlagt firmaet Rooti Creations, der producerer de brune dukker.

DUKKER MED DIALEKT

Og Ngoforo nøjes ikke med at udfordre det europide skønhedsmonopol. Han udfordrer også sproget. De ord, som Rooti-dukkerne gennem nogle elektroniske dimser i maven er i stand til at sige, er ikke "I love you" og andre engelske fraser, men sætninger fra forskellige afrikanske dialekter.

Tag således dukken Ama. Ama er fra Ghana og er en festlig pige i storblomstret tøj, der ifølge *Rootidolls.com* bruger den meste tid på sine studier, men også elsker at hænge ud med kammerater og tale om skolen, venner og kirken. Og så er hun lidt af en ekvilibrist inden for ghanesiske dialekter, idet hun taler både *twi*, *ga*, *danmgbe*, *ewe*, *hausa* og flere andre sprog.

Lige så skrap er nigerianske Nina. Den svømme-, læse- og shoppeglade dukke, der satser på en karriere som pilot, giver den på *igbo*, *yoruba*, *hausa* og *ibibio*.

Således kommer vi med Ama, Nina og deres veninder Shiroh, Esther, Tisha, Simbi og så videre godt rundt i den afrikanske og afro-amerikanske kulturverden.

"Hele ideen med Rooti-dukker er at skabe en tidlig interesse blandt vores børn for egen kultur, en forståelse for, hvor de kommer fra, og en styrkelse af deres selvværd," siger Ngoforo, der selv har tre døtre, til den britiske avis *The Guardian*.

Det med afrodukker har Ngoforo dog ikke fundet på selv. For eksempel

forsøgte Barbie-producenten Mattel sig med dukken "farvede Francie" i 1967. Den faldt dog ikke i god jord og blev blandt andet kritiseret for ikke at have negroide træk udover hudfarven.

SORT, MEN IKKE FOR SORT

At omstille sig til et rendyrket negroidt skønhedsideal kan også være voldsomt, selv for Chris Chidi Ngoforo. Således har Rooti-dukkerne alle hoftelangt sort hår. En hårpragt, der for en etnisk afrikaner kun er mulig med hårforlængelse. Men at fremstille dukker med naturligt afrohår mener Ngoforo alligevel er en kende for drastisk.

"Børn er ikke vant til dukker, der ser sådan ud, og produktet skal ikke være så chokerende, at de tænder af," forklarer han *The Guardian*.

Ama og hendes Rooti-dukkesøstre koster 40 pund, hvis man køber dem direkte fra firmaets website.

Det svarer til to månedslønninger for en ghanesisk arbejder på mindsteløn. • /LASSE HØJSGAARD ER FREELANCEJOURNALIST.

AF MARIE SJØDIN GRÆSHOLM

18.-19. FEBRUAR

MOD NYE UDVIKLINGSMÅL

FN har sat ulighed til global debat i processen med at formulere de udviklingsmål, der skal afløse 2015 Målene. Den globale høring kulminerer med et offentligt dialog-møde om ulighed i København, som kan følges live på www.worldwewant2015.org/inequalities. Efterfølgende vil regeringer, FN og civilsamfund mødes på højt niveau for at drøfte samme tema.

8. MARTS

KVINDERNES INT. KAMPDAG

Kvindernes internationale kampdag har haft mange temaer, blandt andet retten til at stemme. I 2013 fejrer kvinderne i Afghanistan, Congo, Iran og Marokko 50-året for kvinders ret til at stemme.

www.unwomen.org

22. MARTS

FOKUS PÅ VAND

Selvom 71 procent af Jorden er dækket af vand, er der ikke ubegrænsede mængder til alle. Mange mennesker verden over mangler stadig dagligt den livsnødvendige drik, mens andre har rigeligt. Derfor sætter FN fokus på vandsamarbejde på den årlige dag for vand i 2013.

www.unwater.org

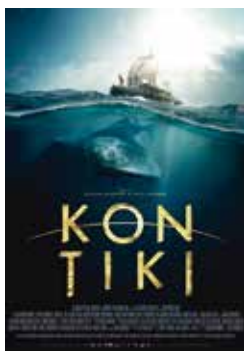

4. APRIL

DANSK PREMIERE PÅ KON-TIKI

Den ensomme tømmerflåde Kon-Tiki begiver sig på en livsfarlig rejse tværs over Stillehavet. Med om bord er nordmanden Thor Heyerdahl, som er fast besluttet på at bevise, hvordan Polynesien oprindeligt blev befolket af folk fra Peru. Filmen er baseret på Heyerdahls bestseller Kon-Tiki.

www.kino.dk/film/k/ko/kon-tiki

5.-6. APRIL

JAZZ I VERDENSKLASSE

For første gang kan deltagerne ved Cape Towns jazzfestival opleve verdensberømte Buena Vista Social Club. Den cubanske gruppe har siden 1997 foreviget traditionel cubansk musik. Nu er de samlet som den sydafrikanske festivals hovednavn.

www.capetownjazzfest.com

🗨 RETTELSE

I *Udvikling* nr. 3/2012 oplyses det på side 9, at Yitzhak Rabin i 1993 var Israels præsident.

Det har han aldrig været. Rabin var premierminister (ministerpræsident) i 1993. Præsidentposten i Israel skiftede i øvrigt i maj 1993 fra Chaim Herzog til Ezer Weizmann.

Redaktionen

P.S. FRA

udvikling

FILMPERLE FUNDET

I *Udvikling* nummer 3/12 (s.18) efterlyste vi småfilm og videobånd fra dansk udviklingsbistands tidlige år.

Gode ting er siden da dukket op! Ikke mindst kortfilmen *Danmarks u-landshjælp giro nr. 9* fra 1962. Den blev vist som forfilm i over 400 biografer landet over som en del af en indsamlingskampagne for at rejse penge til at starte en dansk udviklingsbistand. Danidas fødsel begynder simpelthen med denne 5-6 minutter lange kortfilm. Se den på youtube!

Den sorte-hvide kortfilm er stykket sammen af stumper fra et Afrika, Asien og Latinamerika, som måske ikke findes mere: Fiskere, der smider nettet ud fra deres kanoer og mænd med stråhatte, der høster bananklaser. Til lydsporet af spansk guitar, tromme og mundharpe fødes selve den danske udviklingsbistand!

Budskaberne i den alvorfulde speak er forbavsende moderne:

“Verden er blevet en enhed – u-landenes problemer er også vores problemer.”

Filmen dukkede op i en kælder i Glostrup, hvor Filmarkivet – som overtog samtlige film, da Statens Filmcentral i 1997 lukkede – har til huse.

Ingen ved ret meget om den. For film om dansk udviklingssamarbejde er ikke systematisk registreret eller arkiveret noget sted.

Tankevækkende, at den bistandsverden, som er så rig på evalueringer, intet har gjort for at sikre den dokumentation, der ligger i filmet form.

Andre spændende sager er dukket op under filmjagten, for eksempel en 12 minutter lang strimmel fra det legendariske dansk-finansierede Congo-hospital fra 1962 – men ingen kan se den, for den ligger ikke digitaliseret.

Mon ikke det var på tide at få registreret og digitaliseret de gamle film fra dansk bistands barndom – og få gjort det tilgængeligt? Det er bistandens kulturarv.

Redaktionen

Vælg en bank -

der låner penge til verdens fattige!

MARGINAL.DK

Oikos er et bæredygtigt pengeinstitut med en klar etisk profil

Har du Oikos som din bank kan du være sikker på, hvad dine penge bliver brugt til. Du lader dine penge arbejde blandt verdens fattige, indtil du selv skal bruge dem. Vi drømmer om en mere retfærdig verden - og vi lader det ikke blive ved drømmen.

Penge gør forskel - det gør vi også!

Oikos formidler kundernes penge til mikrolån, som er hjælp til selvhjælp for fattige mennesker. Oikos har haft faste samarbejdspartnere gennem 16 år, der alle arbejder med mikrolån som et udviklingsværktøj. Det betyder, at renten fastsættes så lavt som muligt, afdragene er rimelige og låntager får oplæring i at håndtere mikrolånene.

Pengeinstitut med samvittighed!

Ved at vælge Oikos som din bank, giver du dit personlige bidrag til FN's 2015 fattigdomsmål - Det første mål er nemlig at halvere andelen af verdens fattige.

Se hvordan du skifter bank: www.oikos.dk

Nørregade 6, 1. sal, 1165 København K. | T. 3336 2332 | kbh@oikos.dk
Kløvermarksvej 4, 8200 Århus N. | T. 8668 2333 | aarhus@oikos.dk

Oikos henvender sig til private, organisationer, foreninger, iværksættere og mindre erhvervsvirksomheder. **Oikos' samarbejdspartnere:** Folkekirkens Nødhjælp, Strømmestiftelsen Norge, Oikocredit Holland, SIDI Frankrig. **Medlem af:** Dansk Forum for Mikrofinans og Socialøkonomisk Netværk